

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 18 – 24 Mart 2008	Yayımlandığı Tarih 25 Mart 2008	Sayı 368
---	---	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [13/3/2008 Tarih ve 5749 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun \(R.G. 22 Mart 2008 – 26824 - Mükerrer\)](#)
- [Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in Yürürlüğe Konulması Hakkında 28/02/2008 Tarih ve 2008/13349 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Meslek Öncesi Eğitimlerinin Yapıtırılmasının Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Staj Dönemi ile Staj Mahkemelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 22 Mart 2008 – 26824\)](#)
- [Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 22 Mart 2008 – 26824\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/94, K: 2007/7 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 20 Mart 2008 – 26822\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/3, K: 2008/47 Sayılı Kararı \(R.G. 20 Mart 2008 – 26822\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/81, K: 2008/48 Sayılı Kararı \(R.G. 20 Mart 2008 – 26822\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/52, K: 2007/35 Sayılı Kararı \(R.G. 18 Mart 2008 – 26820\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2007/76, K: 2008/46 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/100, K: 2008/50 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/30, K: 2008/55 Sayılı Kararı \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2004/43, K: 2008/56 Sayılı Karar Özeti \(R.G. 19 Mart 2008 – 26821\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2003/52, K: 2008/58 Sayılı Karar Özeti](#)

(R.G. 19 Mart 2008 – 26821)

- [Danıştay Başkanlar Kurulunun 2008/6 Sayılı Kararı](#)

(R.G. 20 Mart 2008 – 26822)

- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Benli/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Ömer Yıldız/Türkiye Davası\)](#)
- [Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ \(Sayı: 2008/2\)](#) (R.G. 20 Mart 2008 – 26822)

 [İçindekilere dön](#)

Kanun

SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No. 5749

Kabul Tarihi: 13/3/2008

MADDE 1 – 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim işlerini yönetmek üzere Ankara İl Seçim Kuruluna bağlı Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde birden fazla yurt dışı ilçe seçim kurulu teşkil edilebilir."

MADDE 2 – 298 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin (12) numaralı bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (13) numaralı bent eklenmiş ve mevcut (13) numaralı bendin numarası (14) olarak teselsül ettirilmiştir.

"13. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun oluşturulmasını ve yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarını sağlamak üzere gerekli düzenlemeleri yapmak."

MADDE 3 – 298 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin (B) fıkrasına aşağıdaki (8) numaralı bent eklenmiştir.

"8. Bu Kanuna göre seçmen olup, yurt dışında bulunan vatandaşların adres kayıt sistemindeki bilgilerine dayalı olarak oluşturulan bilgiler topluluğuna "Yurt Dışı Seçmen Kütüğü" denilir."

MADDE 4 – 298 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Seçmen kütüğü; adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre her yıl yeniden düzenlenir, sürekli bilgi toplama ile her seçim döneminde güncelleştirilir."

MADDE 5 – 298 sayılı Kanunun 35 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yurt dışı seçmen kütüğü

MADDE 35 – Yurt dışı seçmen kütüğü, adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde oluşturulur."

MADDE 6 – 298 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Seçmen kütüğü; adres kayıt sistemindeki bilgiler esas alınarak her yıl güncelleştirilerek oluşturulur. Gerektiğinde, seçmen kütüğünün dört yılda bir yeniden düzenlenmesi ve iki yılda bir denetlenmesi için gerekli bilgileri toplamak amacıyla, bütün Türkiye’de aynı zamanda Nisan ayının ikinci pazar günü yazım yapılmasına Yüksek Seçim Kurulunca karar verilir."

MADDE 7 – 298 sayılı Kanunun 40 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Muhtarlık bölgesi askı listesi, seçim dönemlerinde muhtarlıklarda askıya çıkarılır ve iki hafta süreyle askıda kalır."

MADDE 8 – 298 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinin başına aşağıdaki ibare eklenmiştir. "Seçim takviminin başlangıcından itibaren seçim propagandasının sona erdiği ana kadar"

MADDE 9 – 298 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kurul başkanı, oyunu kullanan seçmene kimlik kartını verirken seçmen listesindeki adı karşısına imzasını attırır. İmza atamayanların sol elinin başparmağının izinin alınmasıyla yetinilir. Bu parmağı olmayan seçmenin hangi parmağını bastığı yazılır."

MADDE 10 – 298 sayılı Kanuna 94 üncü maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki 94/A, 94/B, 94/C, 94/D ve 94/E maddeleri eklenmiştir.

"Yurt dışı seçmenlerin oy verme yöntemleri ve genel ilkeler

MADDE 94/A – Yurt dışı seçmenlerin sandık, mektup, gümrük kapılarında oy kullanma veya elektronik oylama yöntemlerinden hangisine göre oy kullanacağına yabancı ülkenin durumuna göre Dışişleri Bakanlığının görüşünü alarak Yüksek Seçim Kurulu karar verir.

Milletvekili genel seçimlerinde, üzerinde Yüksek Seçim Kurulu filigranı bulunan özel imal edilmiş kâğıtlara basılı birleşik oy pusulalarında; sadece seçime katılan siyasi partilerin özel işaretleri, kısaltılmış isimleri ve tam yazı halinde adlarıyla her siyasi parti için ayrılan bölümün altında çapı iki santimetre olan boş bir daire bulunur.

Yurt dışı seçmenler, milletvekili genel seçimi, Cumhurbaşkanlığı seçimi ve halkoylamasında oy verebilirler.

Yurt dışı seçmenler sadece seçime katılan siyasi partilere oy verebilirler.

Yurt dışında ve yurt dışı temsilciliklerde seçim propagandası yapılamaz.

Yurt dışı seçmenlerin mektupla oy vermesi

MADDE 94/B – Yüksek Seçim Kurulu, özel olarak imal ettirdiği oy pusulası ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını, Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gönderir. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu, arkası kendi mührüyle mühürlenmiş oy pusulası ile oy zarflarını, seçimlerin

yapılacağı günün yetmişbeş gün öncesinden seçmenin yurt dışında kayıtlı olduğu adresine gönderir.

Seçmene oyunu kullanmak üzere gönderilen özel zarflardan, bir köşesi Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun mührünü taşıyan küçük zarfa oy pusulası konur. Bu zarf, üzerinde "Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu Ankara/TÜRKİYE" yazılı orta boy ikinci zarfa konur ve bu ikinci zarf, üzerinde seçmenin yurt dışı adresi yazılı üçüncü büyük zarfa konur.

Mektubu alan seçmen, üzerinde kendi adresi yazılı zarfı açar, mühürlü küçük zarf içerisindeki oy pusulasında tercih ettiği siyasi parti sütunundaki daireyi veya cumhurbaşkanı seçimi ya da halkoylaması için düzenlenen oy pusulasındaki tercih ettiği bölümü (X) işareti ile işaretler, sadece oy pusulasını küçük zarfa koyar ve zarfı kapatır. Bu zarfı, üzerinde alıcısı "Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu Ankara/TÜRKİYE" adresi yazılı ikinci zarfa koyar ve ağzını kapatıp seçim günü saat 17:00'a kadar Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunda bulunacak şekilde posta ile gönderir.

Mektupların gönderilmesi, güvenliği ve kimlik tespitine ilişkin usul ve esaslar, Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğünün görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir. Posta giderleri Yüksek Seçim Kurulunca karşılanır.

Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gelen mektup, seçmenin kimliği tespit edilip seçmen kütüğündeki ismi bulunarak işaretlendikten sonra, sandık kurulunca açılır ve içerisinden çıkan oy pusulasının bulunduğu zarf açılmaksızın sandığa atılır. Oy sandığı her gün saat 17:00'da yetkili sandık kurulunca açılır, zarflar oy veren seçmen sayısı ile karşılaştırılır ve uygunluğu tutanakla saptanır. Oy zarfları açılmaksızın tutanağın bir örneği ile birlikte torbaya konularak ağzı mühürlenir ve sandık kurulunca Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna teslim edilir.

Seçim günü saat 17:00'dan sonra gelen mektuplar tutanakla tespit edildikten sonra yakılarak imha edilir.

Seçimin yapıldığı gün saat 17:00'dan itibaren oy torbaları Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca açılarak sayım, döküm ve birleştirme işlemleri yapılır ve sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Bu Kurulca da birleştirme tutanağı düzenlenerek Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir.

Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılan toplam geçerli oy sayısı, Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye genelinde kullanılan toplam geçerli oy sayısına ilave edilerek yurt düzeyinde genel oy miktarı ve her partinin ülke genelinde aldığı geçerli oy miktarı bulunur.

Bu şekilde, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesine esas teşkil eden toplam oylar bulunmuş olur.

Her seçim çevresinde geçerli toplam oy, Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulundan Ankara İl Seçim Kuruluna gelen toplam oyun diğer seçim kurullarından gelen oylara bölünmesiyle elde edilen oranda artırılır. O seçim çevresinde kullanılan toplam oylarla bu şekilde hesaplanan toplam oy arasındaki fark partilere, Ankara İl Seçim Kurulundan gelen oydaki hisseleri oranında taksim edilir ve elde edilen rakamlar o seçim çevresinde aldıkları geçerli oylara ilave edilir. Böylece Milletvekili Seçimi Kanununun 34 üncü maddesinde belirlenen esas seçim çevresinde kullanılan geçerli toplam oy miktarı ve partilerin aldıkları toplam geçerli oy miktarı bulunur.

Yurt dışı seçmenlerin sandıkta oy vermesi

MADDE 94/C – Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan seçmenler, yurt dışı temsilciliklerimizde ve ihtiyaç duyulması halinde yerel makamların uygun göreceği diğer yerlerde kurulacak seçim sandıklarında seçimin yapılacağı günün kırkbeş gün öncesinden başlamak üzere seçim gününden önceki yedinci gün saat 17:00'a kadar oy kullanabilirler. Oy kullanma saatleri mahalli saatle 08:00-17:00 arasındadır.

Hangi yurt dışı temsilciliğinde sandık kurulu kurulacağı, oy verme işlerinde görev alacak sandık kurullarının adedi, üyelerinin ve yedeklerinin sayısı ile hangi görevlilerden teşkil edileceği Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği yapılarak Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir.

Sandık kurulu başkan ve üyeleri 70 inci madde hükmüne göre yemin ederek görevlerine başlar.

Sandık kurulları oy verme gizliliğini ve serbestliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlar.

Yüksek Seçim Kurulu, özel olarak imal ettirdiği oy pusulası ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gönderir. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu, arkası kendi mührüyle mühürlenmiş oy pusulası ve oy zarfları ile diğer seçim araç ve gereçlerini oy verme işleminin başlayacağı günden en geç üç gün önce ilgili yurt dışı temsilciliklerde bulunacak şekilde gönderir.

Seçmen oy vermek için geldiğinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan nüfus hüviyet cüzdanını veya pasaportunu sandık kurulu başkanına tevdi eder. Oy verme işlemi genel esaslara göre tamamlanır.

Oy verme süresince sandık kurullarınca her gün saat 17:00'da bu Kanunda belirtilen usullere göre sandık açılır. Çıkan oy zarflarının adedi ile oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Her dış temsilcilikte oyları saklamak ve ağzı mühürlü oy torbalarını Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna ulaştırmakla görevli bir komisyon oluşturulur. Komisyonun oluşum şekli Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.

Kapalı oy zarfları açılmaksızın tutanağın aslı ile birlikte bir torbaya konularak ağzı sandık kurulu mührüyle mühürlenir ve muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanınca ilgili komisyona teslim edilir. Oy torbaları komisyon tarafından en seri vasıtayla Yurt Dışı İlçe Seçim Kuruluna gönderilir. Tutanağın bir sureti ilgili yurt dışı temsilciliğimizde saklanır.

Komisyondan gelen ağzı mühürlü oy torbaları, seçimin yapıldığı gün saat 17:00'dan itibaren Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca genel esaslara uygun bir şekilde açılarak sayım, döküm, birleştirme işlemi yapılır ve sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Bu Kurulca da birleştirme tutanağı düzenlenerek en seri vasıtayla Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir.

Yurt dışı sandıklarda kullanılan oyların değerlendirilmesi 94/B maddesinin ilgili hükümlerine göre yapılır.

Yurt dışı seçmenlerin elektronik ortamda oy vermesi

MADDE 94/D – Yüksek Seçim Kurulu; 35 inci madde çerçevesinde belirlenen yurt dışında bulunan vatandaşların Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası aracılığıyla elektronik ortamda oy kullanabilmeleri amacıyla gerekli teknik alt yapıyı kurmaya; güvenli oy kullanılabilmesi amacıyla seçmenler için şifre veya benzeri güvenlik tedbirleri ile mükerrer oy kullanılmasını engelleyecek önlemleri almaya yetkilidir.

Yurt dışı seçmenler, seçimin yapılacağı tarihin otuz gün öncesinden başlamak üzere belirlenen süre içerisinde seçim günü Türkiye saati ile 17:00'a kadar elektronik ortamda oy kullanabilirler.

Elektronik ortamda kullanılan oylar, seçimin yapıldığı gün saat 17:00'dan itibaren Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunca tespit edilerek sayım, döküm ve birleştirme işlemleri yapılır ve sonuçlar Ankara İl Seçim Kuruluna iletilir. Bu Kurulca da birleştirme tutanağı düzenlenerek Yüksek Seçim Kuruluna gönderilir.

Elektronik ortamda kullanılan oyların değerlendirilmesi, 94/B maddesinin ilgili hükümlerine göre yapılır.

Yurt dışı seçmenlerin gümrük kapılarında oy vermesi

MADDE 94/E – Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan seçmenler seçimin yapılacağı günün yetmişbeş gün öncesinden başlamak üzere seçim günü saat 17:00'a kadar yurda giriş ve çıkışlarında gümrük kapılarında kurulacak seçim sandıklarında oy kullanabilirler.

Yüksek Seçim Kurulu, özel olarak imal ettirdiği oy pusulası ile özel renkte bastırılmış oy zarflarını oy verme gününden en geç üç gün önce ilgili ilçe seçim kurullarında bulunacak şekilde gönderir.

Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilecek gümrük kapılarında, oy verme gününden önceki yetmişbeşinci gün saat 08:00'dan oy verme günü saat 17:00'a kadar oy kullanılabilir. Hangi gümrük kapılarında tatil günleri dâhil 24 saat, hangilerinde daha az süreyle oy kullanılabileceğini tespiti Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.

Gümrük kapılarında yapılacak oy verme işleminde görev alacak seçim kurulu ile sandık kurullarının adedi, üyelerinin ve yedeklerinin sayısı ile hangi görevlilerden teşkil edileceği Yüksek Seçim Kurulu tarafından önceden belirlenir.

Sandık kurulları, oy serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oy verme yeri hazırlar. İlgili idari makamlar sandık kurullarına gerekli her türlü kolaylığı gösterir.

Gümrük kapılarında seçim propagandası yapılamaz.

Gümrük kapılarında seçmen oy vermek için geldiğinde pasaportunu sandık kurulu başkanına tevdi eder. Sandık kurulu başkanı seçmenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile adını, soyadını, baba adını, yaşını ve pasaport numarasını tespit eder. Seçmen, sandık kurulu mührüyle mühürlenmiş olan oy pusulası ve oy zarfı ile "Evet" veya "Tercih" yazılı mührü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy yerine girer.

Oyunu genel esaslara göre kullanan seçmenin pasaportunun Yüksek Seçim Kurulunca belli edilen yerine "oyunu kullanmıştır" diye bir ifade yazılır ve sandık kurulu mührüyle mühürlenerek başkanıca imzalanır. Oyunu veren seçmene çizelgede isminin bulunduğu yer imzalatılarak oy verme işlemi tamamlanır.

Oy verme süresince sandık kurullarının değişikliği sırasında Kanunda gösterilen usulde sandık açılır, çıkan oy zarflarının adedi ile oy kullanan seçmen miktarı ve bunların birbirine uygunluğu bir tutanakla tespit edilir.

Oy zarfları ve tutanağın bir sureti bir torbaya konularak ağzı mühürlenir ve muhafaza altına alınmak üzere sandık kurulu başkanınca ilgili seçim kuruluna teslim edilir.

Seçimin yapıldığı gün saat 17:00'dan itibaren sandık ve torbalar genel esaslara uygun bir şekilde açılarak sayım ve dökümü yapılır ve sonucu Yüksek Seçim Kuruluna en seri vasıta ile bildirilir.

Gümrük kapılarında kullanılan oyların değerlendirilmesi, 94/B maddesinin ilgili hükümlerine göre yapılır."

MADDE 11 – 298 sayılı Kanununun 106 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 106 – 105 inci maddedeki basılı tutanak suretinden yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkan ve üyelerince imzalanır. Bu tutanak sandık kurulu başkanı tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yerde bir hafta süreyle asılı kalır.

Bu tutanağın onaylı bir örneği derhal siyasi partilerin ve isterlerse bağımsız adayların müşahitlerine verilir."

MADDE 12 – 298 sayılı Kanununun 160 ncı maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Mükerrer oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır."

MADDE 13 – 298 sayılı Kanununun 182 nci maddesinin birinci fıkrasına son cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bakanlar Kurulu bu rakamı Yüksek Seçim Kurulunun görüşünü alarak, dört katına kadar artırmaya yetkilidir."

MADDE 14 – 298 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"EK MADDE 8 – Bu Kanunda ve diğer mevzuatta 298 sayılı Kanununun 94 üncü maddesinin (II) numaralı fıkrasına yapılan atıflar, 94/E maddesine yapılmış sayılır."

MADDE 15 – 298 sayılı Kanunun;

a) 14 üncü maddesinin (2) numaralı bendinin son paragrafı, 68 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen "seçmen işaret boyası ve ıstampasını" ibaresi ile ikinci fıkrasının (18) numaralı bendi ve 164 üncü maddesinin (5) numaralı fıkrasının birinci paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

b) 87 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "kimlik tespiti amacıyla düzenlenmiş" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan" ibaresi eklenmiş, ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

c) 94 üncü maddesinin başlığı "Kurul görevlileri, milletvekilleri ile milletvekili adaylarının oy vermesi:" şeklinde değiştirilmiş, maddenin (I) numaralı fıkrasının başında yer alan "I." ibaresi madde metninden çıkarılmış ve (II) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 16 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 17 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

22/3/2008

[R.G. 22 Mart 2008 – 26824 - Mükerrer]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Bakanlar Kurulu Kararı

Karar Sayısı : 2008/13349

Ekli “Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; Devlet Bakanlığının 15/2/2008 tarihli ve 2255 sayılı yazısı üzerine, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 211 inci maddesine göre, Bakanlar Kurulu’na 28/2/2008 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah GÜL
CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN

Başbakan

C. ÇİÇEK

Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bakanı

C. ÇİÇEK

Devlet Bakanı V. Devlet Bakanı Devlet Bakanı Devlet Bakanı

M. S. YAZICIOĞLU

Devlet Bakanı Adalet Bakanı Millî Savunma Bakanı İçişleri Bakanı

A. BABACAN

Dışişleri Bakanı Maliye Bakanı Millî Eğitim Bakanı Bayındırlık ve İskân

Bakanı

R. AKDAĞ

Sağlık Bakanı Ulaştırma Bakanı Tarım ve Köyişleri Bakanı Çalışma ve Sos. Güv.

Bakanı

M. Z. ÇAĞLAYAN

Sanayi ve Ticaret Bakanı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Kültür ve Turizm Bakanı Çevre

ve Orman Bakanı

MEMURLARA YAPILACAK GİYECEK YARDIMI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 14/9/1991 tarihli ve 91/2268 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ancak, Emniyet Hizmetleri Sınıfında sivil olarak görev yapanlara giyecek yardımı bedeli ve aynı sınıfta resmi kıyafet taşıyanlarla çarşı ve mahalle bekçilerine dikiş bedeli, ilgili kurumun teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca tespit edilerek nakden ödenir.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı personeline aynı veya nakdi olarak giyecek yardımı yapılır. Nakdi olarak verilecek giyecek yardımı bedeli ile aynı olarak verilecek giyim eşyasının tespitinde, bu Yönetmelik çerçevesinde belirlenen kullanım süreleri ve fiyatlar esas alınır. Aynı olarak verilecek giyim eşyasının cinsi, rengi ve biçimi ise Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilir."

MADDE 2 – Sayıştayın görüşü alınarak hazırlanan bu Yönetmelik 1/1/2008 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Adalet Bakanlığından:

ADLÎ YARGI HÂKİM VE SAVCI ADAYLARI İLE İDARÎ YARGI HÂKİM ADAYLARININ MESLEK ÖNCESİ EĞİTİMLERİNİN YAPTIRILMASININ ESAS VE USULLERİNE YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK İLİŞKİN YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK

MADDE 1 – 1/6/2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Meslek Öncesi Eğitimlerinin Yaptırılmasının Esas ve Usullerine İlişkin Yönetmeliğin 12 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Adayların Yargıtay, Danıştay ve Eğitim Merkezine Alınmaları

MADDE 12 – Adaylar; Yargıtay ve Danıştay’daki stajları ile Eğitim Merkezindeki hazırlık ve son eğitim dönemlerini yapmak üzere, Genel Müdürlük tarafından geçici olarak görevlendirilirler."

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Adalet Bakanlığından:

ADLÎ YARGI HÂKİM VE SAVCI ADAYLARI İLE İDARÎ YARGI HÂKİM ADAYLARININ STAJ DÖNEMİ İLE STAJ MAHKEMELERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 1/6/2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli Yargı Hâkim ve Savcı Adayları ile İdarî Yargı Hâkim Adaylarının Staj Dönemi ile Staj

Mahkemelerine İlişkin Yönetmeliğin 27 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Staj Merkezlerine Atama, Staj Merkezlerinde ve Eğitim Merkezinde Geçici Görevlendirilme

MADDE 27 – Adayların staj yapacakları merkezlere atamalarına, Yargıtay ve Danıştay'daki stajları ile Akademideki hazırlık ve son eğitim döneminde geçici olarak görevlendirilmelerine ilişkin işlemler Personel Genel Müdürlüğünce yapılır."

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İçişleri Bakanlığından:

**KARAYOLLARI TRAFİK YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 18/7/1997 tarihli ve 23053 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolları Trafik Yönetmeliğinin 128 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendinin ikinci paragrafında yer alan "%2'si" ibaresi "%5'i" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri, Bayındırlık ve İskân ve Ulaştırma Bakanları müştereken yürütür.

[R.G. 22 Mart 2008 – 26824]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İçişleri Bakanlığından:

**DERNEKLER YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 31/3/2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinin geçici 4 üncü maddesinde yer alan "üç yıl" ibaresi "dört yıl" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

[R.G. 22 Mart 2008 – 26824]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2005/94

Karar Sayısı : 2007/7
Karar Günü : 25.1.2007

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Kemal ANADOL ve Kemal KILIÇDAROĞLU ile birlikte 120 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 2.7.2005 günlü, 5390 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

1- 1. maddesiyle değiştirilen 10.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. maddesinin üçüncü fıkrasının,

2- Geçici maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile üçüncü fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin,

Anayasa'nın 2., 10., 11., 67., 123., 127., 169. ve 170. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

IV - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen ve ilgili görülen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- 5390 Sayılı Kanun'un 1. Maddesiyle Değiştirilen 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kuralla, seçimlerden sonra belediye meclisine yeni katılımları mümkün kılarak meclisin oluşmuş bulunan temsilci sayı ve oranının değiştirildiği; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın gerekli kıldığı referandumun öngörülmediği; büyükşehir belediyesine katılacak ilçe ve ilk kademe belediye üyelerinin seçildiği seçim çevresi ile büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçildiği seçim çevrelerinin farklılığı nedeniyle, seçmenlerin oy vermediği yeni bir belediye meclisinin oluşturulduğu; köy tüzel kişiliğinin oluşmasının hak yaratıcı bir işlem olması nedeniyle, bunların tüzel kişiliklerinin kaldırılmasının hukuk güvenliği ilkesini ihlal ettiği, bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 11., 67., ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptal istemine konu fıkroda, büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyesine, diğer belediyelerin ilk kademe belediyesine dönüşeceği, köylerin tüzel kişiliğinin kalkacağı ve bunların mahalle olarak katılacağı belediyelerin Bakanlar Kurulu kararında belirtileceği ifade edilmektedir.

Bu değişikliği fıkranın eski halinden ayıran en önemli özellik, büyükşehir belediyesi sınırları içine alınan ve nüfusu elli binin altındaki belediyelerin büyükşehir belediyesine katılım sonrası tüzel kişiliklerini muhafaza edecek olmasıdır. İlçe belediyeleri ile köylerin durumunda ise farklılık bulunmamaktadır. Katılan ilçe belediyelerinin büyükşehir ilçe belediyesine, köylerin ise tüzel kişiliğin kaybıyla mahalleye dönüşmesi öngörülmektedir. Ayrıca bunların mahalle olarak katılacağı belediyelerin Bakanlar Kurulu kararında belirtileceği ifade edilmektedir. Burada Bakanlar Kurulu'na verilen yetkinin maddenin ikinci fıkrasına göre alınan katılma kararı için geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü maddenin birinci fıkrasına göre gerçekleşen katılmalarda Bakanlar Kurulu'nun bu türden bir kararına gerek bulunmamakta, katılma konusu katılacak belediye meclisinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisi tarafından karara bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında mahallî idareler, il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tarif edilmiş, ikinci fıkrasında, bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiş, üçüncü fıkrasının son tümcesinde ise "*Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*" denilmek suretiyle büyükşehir belediyesi kurulmasına imkân

sağlamıştır. Anayasa'nın bu kuralı gereğince büyükşehir belediyesi kurulması için kanun veya KHK çıkarılması gerekir. Ancak, büyükşehir belediyesinin kurulduğu yerlerde daha önceden mevcut bir belediye bulunduğundan buraların kanun veya KHK ile büyükşehir belediyesine dönüştürüldükleri görülmektedir.

İptal istemine konu düzenlemeye göre büyükşehir belediyesi sınırları kapsamına alınan belediyelerin nüfuslarına bakılmaksızın tüzel kişiliği devam edecektir. Oysa fıkranın eski haline göre ilçe belediyesi olmayıp nüfusu ellibinin altındaki belediyelerin tüzel kişiliklerinin de köyler gibi kaldırılması öngörülmekteydi. Ancak, ilçe ve belde belediyeleri büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşeceğinden, Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamına alınmalarına bağlı olarak görev ve yetkileri itibariyle geleneksel belediyelerin tâbi olduğu hukuki rejimden ayrılmaları kaçınılmaz olacaktır. Katılımın köyler bakımından en temel hukuki sonucu ise tüzel kişiliğin kaybıdır.

Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında "*Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur*" denilmektedir. Buna göre, kamu tüzel kişisi kanunla ya da kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işleme kurulabilir. Aynı şekilde yetki ve usulde paralellik ilkesi uyarınca, bunların kaldırılmaları da kanunla ya da kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işleme mümkündür. Bu bakımdan tüzel kişiliğin kaybı için de ya yasal bir düzenleme veya yasal düzenlemenin yetki vermesiyle tesis edilen idari bir işleme gerek bulunmaktadır. Şüphesiz, tüzel kişiliğin kaybı veya hukuki statünün kısmen değişmesi ile sonuçlanacak yasal düzenlemelerle idari işlemlerin yapılması sırasında Anayasa'nın diğer kurallarının da göz önünde tutulması, başka bir anlatımla, bunların kamu yararı amacına aykırı olmaması ve kazanılmış haklara zarar vermemesi gibi ilkeler de dikkate alınarak gerçekleştirilmesi gerekir.

Büyük yerleşim yerleri için özel bir yönetim birimi olarak tasarlanan büyükşehir belediyelerinin gerek kuruluşunda, gerekse sınırlarının genişlemesine bağlı olarak gerçekleşen katılımlarda, daha önce ilçe belediyesi, belediye veya köy biçimindeki tüzel kişiliklerin kaybı veya bu statülerin muhafazasıyla birlikte kimi yetki ve görevlerde değişiklik olması kaçınılmazdır. Aksi hâlde, büyük yerleşim yerlerinin büyükşehir belediyesi olarak örgütlenmesi mümkün olmayacağı gibi, köy ya da belediye olarak eski hukuki statüleriyle görev ve yetkilerini aynen muhafaza ederek büyükşehir belediyesine katılımı, büyükşehir belediyesi kurulmasından beklenen yararın sağlamayacağı açıktır. Ayrıca, Yasa'nın Geçici 2. maddesinin altıncı fıkrasında, "*Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler*" denilmek suretiyle, katılan yerlerin seçilmiş organlarının ilk mahalli seçimlere kadar görevlerini sürdürmeleri de temin edilmiştir. Büyükşehir kurulmasında veya bunların sınırlarının genişletilmesinde kimi mahalli idarelerin hukuki statülerinin değişmesine veya kaybına olanak veren düzenlemenin Anayasa'nın 2., 67. ve 127. maddelerine aykırı bir yönü görülmemiştir. Anayasa'nın 11. maddesi anayasal denetimde işlevsel olmadığından bu yönde inceleme yapılmamıştır.

Açıklanan nedenlerle iptal isteminin reddi gerekir.

B - 5390 Sayılı Kanun'un Geçici Maddesinin Birinci ve İkinci Fıkraları ile Üçüncü Fıkrasının Birinci ve İkinci Tümcelerinin İncelenmesi

1 - Anlam ve Kapsam

5216 sayılı Yasa'nın Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasında,

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınıridir. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu birmilyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu birmilyondan ikimilyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu ikimilyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur"

denilmek suretiyle, mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırları yeniden tespit edilmiştir. Buna göre, Yasa'nın yürürlüğe girdiği 23 Temmuz 2004 tarihi itibarıyla İstanbul ve Kocaeli için il mülkî sınırları bu yerlerdeki büyükşehir belediyelerinin yeni sınırı olarak belirlenmiş, diğer büyükşehir belediyeleri için de kademeli bir ölçü getirilmiş; Valilik binası merkez kabul edilmek suretiyle nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde 20, bir milyondan iki milyona kadar olanlarda 30, iki milyondan fazla olanlarda ise 50 kilometre yarı çaplı dairenin sınırı o yer büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturacağı ifade edilmiştir. Ancak bu yöntem il mülkî sınırları içinde geçerlidir.

Adı geçen maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkrada 20, 30 ve 50 km. yarıçapı esas alınarak belirlenen yeni sınırlar içerisindeki ilçelerin büyükşehir ilçe belediyeleri, beldelerin de büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline geleceği belirtildikten sonra, bu durumdaki belediyeler hakkında Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Belediye [Kanunu'nun](#) belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Burada sözü edilen hükümlerden katılmaya ilişkin 5216 sayılı Yasa'nın 6. maddesi ile 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin kastedildiği anlaşılmaktadır.

Yarıçap hesabıyla yapılan bu belirleme sonucunda kimi belediye veya köylerin bazı kısımlarının büyükşehir belediyesi içerisinde veya dışında kalması kaçınılmaz olmuştur. Bu sorun kısmen Geçici 2. maddenin dördüncü fıkrasıyla giderilmeye çalışılmış, büyükşehir belediyesine alınan ilçelerin mülki sınırları içerisinde kalan belediye ve köyler ile belediyelerin mücavir alan sınırları içerisindeki köylerin büyükşehir belediyesine katılması yolu açılmıştır. Ancak, bu düzenlemenin, gerek büyükşehir belediyesine katılım yönünde tek yanlı olması, gerekse öngörülen altı aylık sürenin kısalığı nedeniyle katılım konusundaki sorun tam olarak çözülemediği gerekçesiyle iptal istemine konu Geçici maddenin yürürlüğe konulduğu anlaşılmaktadır.

İptali istenilen düzenlemelerden birinci ve ikinci fıkralarla, 5216 sayılı Kanun'un Geçici 2. maddesinin birinci fıkrası gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan, ancak aynı fıkrada belirtilen sınırlar dışında olan belediye ve köylerin, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları **içine** alınması, diğer yandan ise, söz konusu Geçici 2. maddenin birinci fıkrası gereğince, merkezleri büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırları içine giren belediye ve köylerinin, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya mahalle ihtiyar heyetinin kararı ve büyükşehir belediye meclisinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile, başka bir işleme gerek kalmaksızın, **eski statüleriyle**, büyükşehir belediye sınırları **dışına** çıkarılabilmesi sağlanmaktadır.

Geçici maddenin üçüncü fıkrasının iptali istenen birinci ve ikinci tümcelerinde ise, 5216 sayılı Kanunun Geçici 2. maddesinde, büyükşehir sınırları içinde kalan orman köylerinin tüzel kişiliğinin devam edeceği, ancak, ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere, bu köylerin imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılacağı belirtilmektedir. Bu düzenleme Geçici 2. maddenin üçüncü fıkrasının üçüncü ve dördüncü tümcelerinin tekrarı niteliğindedir. Fıkranın iptale konu edilmeyen devamı tümcelerinde ise büyükşehir belediyesi içine alınan orman köylerinin su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisinin ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine ait olduğu, bu tür hizmetler karşılığı orman köylerinde yaşayan nüfusa göre genel bütçeden alınacak İller Bankası payının da ilgili büyükşehir belediyesine aktarılacağı vurgulanmaktadır.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçesinde, seçimlerden sonra belediye meclisine yeni katılmaları mümkün hâle getirerek meclisin oluşmuş temsilci sayı ve oranının değiştirildiği; orman köylerinin imar bakımından büyükşehir belediyesi mücavir alanı sayılmasıyla buralardaki imar işlemlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılmasına olanak sağlandığı, bunun da orman sınırlarında

daraltma yapılması sonucunu doğuracağı; diğer köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış iken orman köylerinin tüzel kişiliğinin devam ettirilmesinin eşitliğe aykırı olduğu, orman köylerinin tüzel kişiliği devam etmekle beraber imar konusunda vesâyet makamı olmayan büyükşehir belediyesine tâbi kılındıkları ifade edilerek düzenlemenin Anayasanın 2., 10., 67., 123., 127., 169. ve 170. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Seçimlerden sonra meclis yapısının değiştirilmesi biçimindeki iptal gerekçesinin burada incelenen düzenlemelerle doğrudan ilgisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Gerek iptal istemine konu bu madde, gerekse atıf yapılan Geçici 2. madde gereğince gerçekleşen katılmalarda, katılan belediyelerin büyükşehir belediye meclisinde temsiline dair hüküm bulunmamaktadır. Temsil konusunun Yasa'nın "büyükşehir belediyesine katılma" başlıklı 6. maddesi hükümleriyle birlikte değerlendirildiğinde, yeni sınırlar içerisine dahil olan ilçe, belde veya köylerin hukuki statülerindeki değişimin yanı sıra, bunların büyükşehir belediye meclislerinde temsili sorunu da ortaya çıkmaktadır. Temsil konusu Yasa'nın 6. maddesinin dördüncü fıkrasında, "*İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilirler*" biçiminde düzenlenmiştir. Buna göre, bu konuda ileri sürülen gerekçelerin doğrudan Yasa'nın 6. maddesinin dördüncü fıkrasına ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren **iki yıllık sürede** büyükşehir belediyesine katılma veya bundan ayrılmanın doğal sonucu olarak, büyükşehir belediyesinde bunların temsili, ya da ayrılmaya bağlı olarak büyükşehir belediye meclisinde değişiklik gündeme gelebilir. Düzenleme ile, büyükşehir belediyesine katılan belediyelere, Yasanın 6. maddesi çerçevesinde temsil imkanı sağlanmış olacaktır. Bu bakımdan büyükşehir belediye meclisinin seçimle oluşmuş yapısının değişmesi katılma veya ayrılma dolayısıyla gerçekleşmektedir.

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında mahallî idareler, il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tarif edilmiş; ikinci fıkrasında, bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiş; üçüncü fıkrasının ilk tümcesinde seçimlerinin, 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı ifade edilirken, son tümcesinde de, "*Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*" denilmek suretiyle büyükşehir belediyesi kurulmasına imkân sağlamıştır.

Anayasanın 67. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında "*Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyâsî parti içinde siyâsî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir. Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır*" denilmek suretiyle seçimlere ilişkin esaslara yer verilmiştir.

5216 ve 5390 sayılı Yasalarla getirilen yeni sistemde büyükşehir belediyesinin sınırlarının idari işlemle genişletilmesi mümkün hale getirilmiştir. Büyük yerleşim merkezleri için ayrı bir yönetim biçimi öngörüldüğüne göre, bunların sınırlarının genişlemesine bağlı olarak kimi yerel yönetimlerin sınırlarında da değişiklik kaçınılmaz olabilir. Anayasa'nın 127. maddesinin ikinci fıkrasındaki "yerinden yönetim" ilkesiyle üçüncü fıkrasındaki "özel yönetim biçimi" birlikte değerlendirildiğinde, bu nitelikte bir genişlemenin anılan maddenin birinci fıkrasındaki "mahallî müşterek ihtiyaç" kavramından kaynaklandığı sonucuna varılmaktadır. Mahalli ihtiyacın müştereklik nispetine göre, düzenleme kapsamındaki yerlerin büyükşehir belediyesine katılması veya bundan ayrılması gerekebilir.

Öte yandan, Yasa'nın Geçici 2. maddesinin altıncı fıkrasında, "*Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler*" denilmek suretiyle,

katılan yerlerin seçilmiş organlarının ilk mahalli seçimlere kadar görevlerini sürdürmeleri de temin edilmektedir.

Açıklanan nedenlerle iptal istemine konu düzenlemelerin Anayasanın 2., 67., 123. ve 127. maddelerine aykırı bir yönü görülmemiştir.

5216 sayılı Yasa ile getirilen düzenlemeye göre büyükşehir belediyesine katılmalarda, katılanın köy olması durumunda bunun tüzel kişiliğini kaybederek mahalleye dönüşmesi öngörülmüş, ancak orman köyleri bunun dışında tutulmuştur.

Anayasa'nın 169. maddesinin birinci fıkrasında, *“Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerine yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir”* denilmiş, müteakip fıkralarda da ormanların korunmasına dair hükümlere yer verilmiştir. 170. maddesinde ise, *“Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir. Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır. Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır”* denilmiştir.

Böylece Anayasa koyucu, ormanların korunmasıyla bağlantılı olarak orman köyleri ve köylüsü için özel bir koruma sağlamak suretiyle bu köyleri diğerlerinden farklı bir konuma getirmiştir. O halde orman köyleri ile bu statüde olmayan köylerin karşılaştırılarak eşitlik değerlendirmesine tabi tutulmaları mümkün değildir. Öte yandan, büyükşehir belediyesi sınırları içene alınan ve imar ve alt yapı hizmetleri açısından bu belediyelerin mücavir alanına giren orman köyleri hakkındaki düzenlemeden orman köylerinin sınırlarını daraltma anlamı çıkarılamaz. Ormanların korunması ve sınırlarının daraltılmaması konusunda, bunların büyükşehir belediyesi içinde veya dışında kalmasına bakılmaksızın Devlete verilen anayasal görev devam ettiği için, düzenlemenin Anayasa'nın 10., 169. ve 170. maddelerine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle iptal isteminin REDDİNE karar verilmesi gerekir.

V - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

2.7.2005 günlü, 5390 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un;

1- 1. maddesiyle değiştirilen 10.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. maddesinin üçüncü fıkrasına,

2- Geçici maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile üçüncü fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerine,

yönelik iptal istemleri, 25.1.2007 günlü, E. 2005/94, K. 2007/7 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra ve tümcelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, 25.1.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI - SONUÇ

2.7.2005 günlü, 5390 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un;

1- 1. maddesiyle değiştirilen 10.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. maddesinin üçüncü fıkrasının,

2- Geçici maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile üçüncü fıkrasının birinci ve ikinci tümcelerinin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, 25.1.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT	

[R.G. 20 Mart 2008 – 26822]

_____ • _____

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/3
Karar Sayısı : 2008/47
Karar Günü : 31.1.2008

İPTAL DAVASINI AÇAN: Anamuhalefet Partisi (Cumhuriyet Halk Partisi) TBMM Grubu adına Grup Başkanvekilleri Ali TOPUZ, K. Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ

İPTAL DAVASININ KONUSU: 6.11.2003 günlü, 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 31. maddesinin, Anayasanın 2., 10.,11.,13. ve 28. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I - İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini de içeren 15.1.2004 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

“III. ANAYASA’YA AYKIRILIK İDDİALARININ GEREKÇESİ

06.11.2003 tarihli ve 5000 sayılı Kanunun 31 inci maddesi ile, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 14 üncü maddesinde öngörülen 5 yıllık süre, 15.07.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanununa tabi konularda 3 yıla indirilmiştir.

Bu düzenleme, bir eşitsizlik yaratmaktadır. Çünkü bir basın - yayın organının adının aynı zamanda marka olarak tescil edilmesi durumunda, marka olan ad 5 yıllık koruma süresine tabi olacak, marka olarak tescil edilmemiş mevkute adı ise 3 yıl korunabilecektir. Böyle bir eşitsizliği “basın özgürlüğünden yararlanılmasını kolaylaştırmak” gerekçesi ile açıklayabilmek mümkün değildir.

Bu nedenle, söz konusu 31 inci maddenin birinci fıkrası, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde yer alan kanun önünde eşitlik ilkesine aykırıdır.

Diğer yandan 31 inci maddenin birinci fıkrası, 5000 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce mevkute adı üzerinde edinilmiş bulunan 5 yıllık koruma haklarını korumaya almamakta; aksine kanunun yürürlük tarihi itibarıyla bu hakları 3 yıla indirmektedir. Halbuki kazanılmış haklara saygı, hukuk devleti adı verilen yönetim biçiminin temel unsurlarındandır.

Anayasamızın 2 nci maddesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğunu ifade etmektedir. 31 inci maddenin birinci fıkrasındaki düzenleme, yukarıda açıklandığı gibi, kazanılmış hakları korumadığı ve zedelediği için, Anayasa'nın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine de aykırıdır.

Söz konusu 31 inci maddede yapılan düzenlemenin basın özgürlüğünün kullanılmasını kolaylaştırmakla da ilgisi yoktur. Çünkü basın özgürlüğünü kolaylaştırma adı altında, mevkute adı üzerindeki hak yeterince korunmayarak ad üzerindeki hak sahipleri bakımından, Anayasa'nın 28 inci maddesinde ifade edilmiş olan basın özgürlüğü sınırlandırılmaktadır. Bu sınırlamanın ise, Anayasa'nın 13 üncü maddesinde yer alan demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı görülmektedir. Çünkü getirilen üç yıllık koruma süresi, "Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması"nın 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen asgari koruma süresidir. Çağdaş demokratik toplumlarda ise bu sürenin genellikle üç yıldan uzun tutulduğu görülmektedir. Bu bakımdan 31 inci maddede getirilen düzenlemenin, Anayasa'nın 28 ve 13 üncü maddelerine aykırı olarak, demokratik toplum düzeninin gereklerine uymayacak biçimde ve amacı aşan ölçüde basın özgürlüğünü sınırlandırdığını söylemek gerekmektedir.

5000 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin ikinci fıkrası da, söz konusu Kanun yürürlüğe girdiği tarihte 5680 sayılı Kanun gereğince mevkute neşretmekte olanların, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereğince mevkute neşretmekten alıkonamayacaklarını hükme bağlayarak yine, kazanılmış hakları güvencesiz bırakmakta; bunları korumaya yönelik kanun yollarını etkisiz hale getirmektedir. Çünkü bu düzenleme, koruma süresi içinde olan bir adla, bir başkasının izinsiz olarak çıkarmakta olduğu mevkutenin neşredilmekten alıkonulmasını imkânsızlaştırmaktadır. Bu, hukuka aykırı bir kullanımın hukuk eliyle korunması sonucunu doğurmaktadır. Böyle bir durumun da, Anayasa'nın 2 nci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırılması mümkün değildir. Çünkü hukuk devleti adı verilen yönetim biçiminin temel unsurları, kazanılmış hakların korunması, hukuka aykırı fiillerin yaptırıma bağlanması yoluyla haksızlıkların önlenmesidir.

Hukuksuzluğu kanun yoluyla koruyan bir devlet, hukuk devleti olamaz.

Anayasa'nın çeşitli hükümlerine aykırı olan bir düzenleme, Anayasa'nın 11inci maddesinde ifade edilen Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ile de bağdaşmaz.

5000 sayılı Kanunun bu nedenlerle Anayasa'nın 2, 10, 11, 13 ve 28 inci maddelerine aykırı olan 31 inci maddesinin (2 fıkrasının da) iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

06.11.2003 tarih ve 5000 sayılı Kanunun açıkça Anayasa'ya aykırı olan 31inci maddesinin uygulanması halinde, neşredilmeyen mevkute adı üzerindeki hak sahiplerinin kazanılmış hakları zedelenecek ve giderilmesi mümkün olmayan hukuki zarar ve durumlar doğacaktır. Bu tür zarar ve durumların önlenmesi için söz konusu 31 inci maddenin yürürlüğünün iptal davası sonuçlanıncaya kadar durdurulması gerekmektedir.

V. SONUÇ VE İSTEM

06.11.2003 tarihli ve 5000 sayılı "Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun"un, Anayasa'nın 2, 10, 11, 13 ve 28 inci maddelerine aykırı olan 31 inci maddesinin iptaline ve iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün durdurulmasına ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II - YASA METİNLERİ

A - İptali İstenilen Yasa Kuralı

6.11.2003 günlü, 5000 sayılı Yasa'nın iptali istenilen 31. maddesi şöyledir:

“556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesinde öngörülen beş yıllık süre, 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu'na tabi konularda üç yıla indirilmiştir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinde 5680 sayılı Kanun gereği mevkute neşredenler, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereği mevkute neşretmekten alıkonulamazlar.”

B - Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde Anayasa'nın 2., 10., 11., 13. ve 28. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 35. maddesi ise ilgili görülmüştür.

III - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Samia AKBULUT, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılımlarıyla 21.1.2004 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra, dava konusu Yasa kuralında atıfta bulunulan 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanunu'nun, 26.6.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 30. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış olmasının işin esasının incelenmesini etkileyip etkilemeyeceği konusu üzerinde öncelikle duruldu.

5000 sayılı Yasa'nın iptali istenilen 31. maddesinin atıfta bulunduğu 5680 sayılı Yasa'nın yürürlükten kalkmış olması, halen yürürlükte olan ve hukuki sonuçları itibarıyla da geçerliğini koruyan 5000 sayılı Yasa'nın 31. maddesine yönelik iptal isteminin konusuz kalması sonucuna yol açmadığından işin esasının incelenmesinin devamına, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Serdar ÖZGÜLDÜR ve Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve oyçokluğuyla karar verilerek gereği görüşülüp düşünüldü:

A - 31. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesinde öngörülen beş yıllık sürenin 5680 sayılı Basın Kanunu'na tâbi konularda üç yıla indirilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğu, marka olarak tescil edilmiş bir mevkute adı ile marka olarak tescil edilmemiş bir mevkute adının farklı koruma sürelerine tâbi olmasının eşitsizliğe yol açacağı ve bu eşitsizliğin “basın özgürlüğünden yararlanılmasını kolaylaştırmak” gerekçesi ile açıklanamayacağı, kazanılmış haklara ve hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu, söz konusu düzenlemenin basın özgürlüğünü demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmayan ve amacını aşan ölçüde sınırlandırdığı, belirtilen nedenlerle iptali istenilen kuralın Anayasanın 2., 10., 11., 13. ve 28. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5000 sayılı Yasa'nın 31. maddesinin birinci fıkrasında, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesinde öngörülen beş yıllık süre, 5680 sayılı Basın Kanununa tabi konularda üç yıla indirilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde; “*Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta*

belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.” denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken Anayasa ve temel hukuk ilkelerinin bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Kişilere hukuk güvenliğinin sağlanması, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Hukuk devleti, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir. Hukuk güvenliğinin sağlanması, bu doğrultuda yasaların geleceğe yönelik öngörülebilir belirlemeler yapılabilmesine olanak verecek kurallar içermesini gerekli kılar. Geriye dönük düzenlemelerle kişilerin haklarının, hukuki istikrar ve güvenlik ilkesi gözetilmeden kısıtlanması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.

Markaların korunmasına ilişkin usul ve esaslar, 27.6.1995 tarihinde yürürlüğe giren 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede düzenlenmiştir. Anılan Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine uygun olarak tescil edilen bir marka, korunmakta ve marka hakkı sona ermedikçe ya da marka hükümsüz sayılmadıkça sahibine, markasının izin alınmadan kullanılmasının önlenmesi, tecavüzün giderilmesi ve zararının karşılanmasını talep etme gibi haklar sağlamaktadır. Ayrıca, marka hakkına tecavüz eden kişiler bakımından cezai hükümler öngörülmektedir.

556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 14. maddesinde, “Markanın, tescil tarihinden itibaren beş yıl içinde, haklı bir neden olmadan kullanılmaması veya bu kullanıma beş yıllık bir süre için kesintisiz ara verilmesi halinde, marka iptal edilir.” denilmektedir.

5000 sayılı Yasa'nın iptali istenilen 31. maddesinin birinci fıkrasında, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14. maddesine atıfta bulunularak, bu maddede öngörülen beş yıllık sürenin 5680 sayılı Basın Kanunu'na tabi konularda üç yıla indirildiği belirtilmiştir. Buna göre, 5680 sayılı Basın Kanunu'na tabi konularda, bir markanın tescil tarihinden itibaren üç yıl içinde haklı bir neden olmadan kullanılmaması veya bu kullanıma üç yıllık bir süre için kesintisiz ara verilmesi halinde, marka iptal edilecektir.

Tescilli markaların kullanılmaması ya da kullanımına ara verilmesi dolayısıyla iptal edilmeleri için geçmesi gereken beş yıllık süre, aynı zamanda marka sahiplerinin kullanmadıkları markaları üzerindeki haklarının korunma süresini oluşturmaktadır. 19.11.2003 tarihinde yürürlüğe giren 5000 sayılı Yasa ile bu sürenin Basın Kanunu'na tabi konularda üç yıla indirilmesi, anılan Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce başlayan beş yıllık süreler yönünden de geçerli bulunmaktadır. Buna göre, tescilli markasını kullanmayan ya da kullanmaya ara veren bir marka sahibi yönünden başlamış olan beş yıllık süre henüz sona ermemişken, 5000 sayılı Yasa ile söz konusu sürenin üç yıla indirilmesi, hak kayıplarına yol açabilecek ve marka sahiplerinin hukuki güvenliklerini ihlal edecek bir nitelik taşımaktadır.

Öte yandan, Anayasa'nın 10. maddesinde, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu, kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip oldukları ve Devlet'in bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü bulunduğu, hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmayacağı, Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları hükme bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen “yasa önünde eşitlik ilkesi”nin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin

çığnemesi yasaklanmıştır. Bu yasak, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Ancak kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanların farklı kurallara tabi tutulmaları Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Basın Kanunu'na tabi konulardaki markaların, nitelik ve özellikleri itibarıyla diğer markalardan bir farkının bulunmaması nedeniyle, bu kapsamdaki marka sahiplerinin diğer marka sahipleri ile aynı hukuki konumda buldukları açıktır. Markaların belirli bir süre kullanılmaması ya da kullanılmasına ara verilmesine bağlı olarak iptalini öngören kural yönünden Basın Kanununa tabi konulardaki markalar yönünden farklı bir süre getiren dava konusu kural, söz konusu marka sahiplerinin diğer marka sahiplerinden farklı kurallara tabi tutulması sonucunu doğurmakta ve Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı bulunmaktadır.

Belirtilen nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 11., 13. ve 28. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B - 31. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kuralın kazanılmış hakları güvencesiz bıraktığı ve onları korumaya yönelik kanun yollarını etkisiz hale getirdiği, koruma süresi içinde olan bir adla bir başkasının izinsiz olarak çıkarmakta olduğu mevkenin neşredilmekten alıkonulmasını imkansızlaştırdığı, hukuka aykırı bir kullanımın hukuk eliyle korunması sonucunu doğurduğu, hukuksuzluğu kanun yoluyla koruyan bir devletin hukuk devleti olamayacağı, hukuk devletinin temel unsurlarının kazanılmış hakların korunması ve hukuka aykırı fiillerin yaptırımı bağlanması yoluyla haksızlıkların önlenmesi olduğu, belirtilen nedenlerle söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararname ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, dava konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden incelenmiştir.

5000 sayılı Yasa'nın 31. maddesinin ikinci fıkrası, bu Yasanın yürürlük tarihinde 5680 sayılı Kanun gereği mevken neşredenlerin, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereği mevken neşretmekten alıkonulamayacaklarını öngörmektedir.

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamanın Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesinde, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." denilmektedir.

Mülkiyet hakkının konusunu, maddi ve gayrimaddi mallar oluşturmaktadır. Taşınır ve taşınmaz mallar, maddi mallar kapsamında iken, fikri ve sınaî mülkiyet hakları gayrimaddi mallar kapsamında yer almaktadır.

556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5. maddesinde, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dahil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajları gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaretin, marka olabileceği kabul edilmektedir.

Bir markanın sahibine sağladığı haklar, “marka hakkı” olarak adlandırılmakta ve fikri ve sınai mülkiyet hakları kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle marka hakkı üzerinde yapılacak sınırlandırmalarda, Anayasanın “Mülkiyet hakkı” başlıklı 35. maddesinin esas alınması gerekmekte ve marka hakkının ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmesi mümkün bulunmaktadır.

Marka hakkına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de, marka hakkına tecavüz halinde öncelikli olarak tecavüzün durdurulması ve giderilmesi amaçlanmaktadır.

Dava konusu kural ise 5000 sayılı Yasa’nın yürürlüğe girdiği tarihi esas alarak, bu tarihte 5680 sayılı Basın Kanunu’na göre mevkiye neşredenlerin 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereğince mevkiye neşretmekten alıkonulamayacaklarını belirterek, marka hakkına bu tarihten önce yapılmaya başlanan tecavüzlerin önlenmesini imkansız kılmakta ve mülkiyet hakkına yapılan bu tecavüzün devamına olanak sağlamaktadır.

Hukuka aykırı eylemlerin korunması sonucunu doğuracak şekilde marka hakkının sınırlandırılmasında kamu yararı amacı bulunmadığı anlaşıldığından, dava konusu kural Anayasa’nın 35. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa’nın 35. maddesine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın, ayrıca Anayasa’nın 2. ve 11. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

V - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

6.11.2003 günlü, 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 31. maddesinin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 31.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI - SONUÇ

6.11.2003 günlü, 5000 sayılı Türk Patent Enstitüsü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 31. maddesinin;

A- Esasının incelenmesinin devamına, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Ahmet AKYALÇIN, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ’nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE, 31.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz
PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 20 Mart 2008 – 26822]

— • —

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/81

Karar Sayısı : 2008/48

Karar Günü : 31.1.2008

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri A. İsmet ÇANAKÇI, Hasan ÖREN ve 117 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 9.6.2004 günlü, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 9. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tuncesinin, Anayasanın 2. ve 11. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I - İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini de içeren 17.8.2004 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

“III- GEREKÇE

09.06.2004 tarih ve 5187 sayılı Basın Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

5187 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin saklı olduğunun belirtilmesinin hemen arkasından iptali istenen ikinci cümlede, 5187 sayılı Basın Kanununun yürürlüğe girdiği tarihte 5680 sayılı Kanun gereğince mevkiye neşretmekte olanların, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereğince mevkiye neşretmekten alıkonamayacakları hükme bağlanmak suretiyle, söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanması engellenerek kazanılmış haklar güvencesiz bırakılmış ve bunları korumaya yönelik kanun yolları etkisiz hale getirilmiştir.

Marka sahibinin izni olmaksızın markayı veya ayırt edilmeyecek derecede benzerini kullanmak suretiyle markayı taklit etmek; markayı veya ayırt edilmeyecek derecede benzerini kullanmak suretiyle markanın taklit edildiğini bildiği veya bilmesi gerektiği halde tecavüz yoluyla kullanılan markayı taşıyan ürünleri satmak, dağıtmak veya bir başka şekilde ticaret alanına çıkarmak veya bu amaçlar için ithal etmek veya ticari amaçla elde bulundurmak, 556 sayılı KHK'nin 61 inci maddesine göre marka hakkına tecavüz sayılan fiillerdir ve marka sahibine 62 nci maddede belirtilen taleplerde bulunma hakkını verir. Marka sahibini 556 sayılı KHK'nin (R.G. 27.1995, s.22326) verdiği bu talep haklarından yoksun bırakan söz konusu düzenleme; koruma süresi içinde olan bir adla, bir başkasının izinsiz olarak çıkarmakta olduğu mevkiyenin neşredilmekten alıkonulmasını imkânsızlaştırmaktadır.

Diğer taraftan Türk Ticaret Kanununun 56 ncı maddesinde aldatici hareket veya iyi niyet kurallarına aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suistimalin haksız rekabet teşkil edeceği açıklanmış ve aynı Yasanın 57 nci maddesinde de iyi niyet kurallarına aykırı hareketleri örnek olarak göstermiştir. TTK.nun 57/5 inci maddesinde başkasının haklı olarak kullandığı ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları ile iltibasa meydan verebilecek surette ad, unvan, marka, işaret gibi tanıtma vasıtaları kullanmak veyahut iltibasa meydan veren malları durumu bilerek veya bilmeyerek satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple... olursa olsun elinde bulundurmak iktisadi rekabetin suistimali olduğu kabul edilmiştir.

Ceza Hukukunun bir fonksiyonu da, diğer hukuk dallarındaki hukuka aykırı ilişkileri yaptırıma bağlayarak, bu ilişkilerin hukuka uygun biçimde gelişmesini sağlamaktır. Bu durum, bu hukuk dalları bakımından günümüzde ceza hukukunun özel kısımlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu gelişim çerçevesinde konumuyla ilgisi bakımından Ticari Ceza Hukukundan söz edilebilir. “Ticari Ceza Hukuku” terimi, ticaret hayatı ile bir suretle ilişkisi olup ta, ceza müeyyidesi ile korunan bütün hukuk kaidelerini kapsamına almaktadır. Böyle bir

anlayış içerisinde, vergi suçları, iş kanunları, sosyal sigortalar kanunlarında yer alan suçlar, bankalar kanunu, markalar kanunu gibi birçok kanunda düzenlen suçlar, hep bu kategoriye girmektedir. Yine bu gelişmenin sonucudur ki, ekonomik suçlar hukuki açıdan “ticari ve sınai bir işletmenin ticari işlerinin hukuka uygun bir tarzda cereyan etmesi ve sözü geçen işletmenin bu işlerden doğan menfaatlerinin korunması maksadı ile cezalandırılan ve sadece böyle bir işletme mensupları tarafından işlenilebilen fiiller” şeklinde, doktrinde tarif edilmiştir. (S. Erman, Ticari Ceza Hukuk, 1- Genel kısım. Sh. 4).

Hal böyle iken 5187 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi ile yapılan söz konusu düzenleme; hukuka aykırı bir kullanımın hukuk eliyle korunması sonucunu doğurmaktadır. Böyle bir durumun da, Anayasanın 2 nci maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırılması mümkün değildir. Çünkü hukuk devleti adı verilen yönetim biçiminin temel unsurları, kazanılmış hakların korunması, hukuka aykırı fiillerin yaptırıma bağlanması yoluyla haksızlıkların önlenmesidir.

Bir hukuk devletinde, hukuksuzluğun hukuk yoluyla korunması mümkün değildir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı olan bir düzenleme, Anayasanın 11 inci maddesinde ifade edilen Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ile de bağdaşmaz.

Açıklanan nedenlerle 5187 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA GEREKÇESİ

09.06.2004 tarih ve 5187 sayılı Basın Kanununun iptali istenilen 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi hukuk devletinin en önemli öğelerinden olan kazanılmış hakların korunması ile hukuka aykırı fiillerin yaptırıma bağlanması yoluyla haksızlıkların önlenmesine ilişkin temel kurallarına aykırı olduğu için, uygulanması halinde giderilmesi güç veya imkansız durum ve zararlar doğacaktır. Bu nedenle iptal davası sonuçlanıncaya kadar söz konusu hükmün yürürlüğünün durdurulması istenmiştir.

V. SONUÇ

Yukarıda açıklanan gerekçelerle;

09.06.2004 tarih ve 5187 sayılı Basın Kanununun 9 uncu maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan iptaline ve uygulanması halinde giderilmesi güç veya imkansız zararlar doğacağından iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün durdurulmasına, karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”

II - YASA METİNLERİ

A - İptali İstenilen Yasa Kuralı

9.6.2004 günlü, 5187 sayılı Yasa'nın iptali istenilen kuralı içeren 9. maddesi şöyledir:

“Sürelî yayının sahibinin beyanname verdiği tarihten itibaren bir sene içinde sürelî yayının yayımlanmaz veya yayımlandıktan sonra yayıma üç yıl müddetle ara verilirse beyanname hükümsüz kalır ve sağladığı hak ortadan kalkar.

556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri saklıdır. **Ancak, bu Kanunun yürürlük tarihinde 5680 sayılı Basın Kanunu gereği mevkiye neşredenler, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereği mevkiye neşretmekten alıkonulamazlar.**”

B - Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine dayanılmış, Anayasa'nın 35. maddesi ise ilgili görülmüştür.

III - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fazıl SAĞLAM, A.Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 8.9.2004 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava dilekçesinde, 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 9. maddesinin ikinci fıkrasında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin saklı olduğu belirtildikten sonra iptali istenilen kural ile söz konusu Kanun Hükmünde Kararnamenin uygulanmasının engellenerek kazanılmış hakların güvencesiz bırakıldığı ve bunları korumaya yönelik kanun yollarının etkisiz hale getirildiği, koruma süresi içinde olan bir adla bir başkasının izinsiz olarak çıkarmakta olduğu mevketenin neşredilmekten alıkonulmasını imkansızlaştırdığı, aldatıcı hareket veya iyi niyet kurallarına aykırı olarak yapılan iktisadi rekabetin Türk Ticaret Kanunu'nda haksız rekabet olarak adlandırıldığı ve bir markanın itibasa meydan verebilecek surette bir başkası tarafından kullanılmasının da bu anlamda rekabetin suistimali olduğu, marka hakkının ihlalinin ceza hukuku bakımından da suç oluşturduğu, iptali istenilen düzenlemenin hukuka aykırı bir kullanımın hukuk eliyle korunması sonucunu ortaya çıkardığı, böyle bir durumun hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırılmasının mümkün olmadığı, belirtilen nedenlerle dava konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Anayasa Mahkemesi taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık kararı verebilir. Bu nedenle, dava konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesi yönünden incelenmiştir.

5187 sayılı Yasa'nın 9. maddesinin ikinci fıkrasının birinci tümcesinde, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinin saklı olduğu, iptali istenilen ikinci tümcesinde ise bu Yasa'nın yürürlük tarihinden önce 5680 sayılı Basın Kanunu gereği mevkute neşredenlerin anılan Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereğince mevkute neşretmekten alıkonulamayacakları belirtilmiştir.

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamanın Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesinde, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." denilmektedir.

Mülkiyet hakkının konusunu, maddi ve gayrimaddi mallar oluşturmaktadır. Taşınır ve taşınmaz mallar, maddi mallar kapsamında iken, fikri ve sınaî mülkiyet hakları gayrimaddi mallar kapsamında yer almaktadır.

556 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5. maddesinde, bir teşebbüsün mal veya hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dahil, özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajları

gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayınlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaretin, marka olabileceği kabul edilmektedir.

Bir markanın sahibine sağladığı haklar, “marka hakkı” olarak adlandırılmakta ve marka hakkı, fikri ve sınai mülkiyet hakları kapsamında yer almaktadır. Bu nedenle marka hakkı üzerinde yapılacak sınırlandırmalarda, Anayasanın “Mülkiyet hakkı” başlıklı 35. maddesinin esas alınması gerekmektedir ve marka hakkının ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmesi mümkün bulunmaktadır.

Marka hakkına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de, marka hakkına tecavüz halinde öncelikli olarak tecavüzün durdurulması ve giderilmesi amaçlanmaktadır.

Dava konusu kural ise 5187 sayılı Yasa’nın yürürlüğe girdiği tarihi esas alarak, bu tarihte 5680 sayılı Basın Kanunu’na göre mevkiye neşredenlerin 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri gereğince mevkiye neşretmekten alıkonulamayacaklarını belirterek, marka hakkına bu tarihten önce yapılmaya başlanan tecavüzlerin önlenmesini imkânsız kılmakta ve mülkiyet hakkına yapılan bu tecavüzün devamına olanak sağlamaktadır.

Hukuka aykırı eylemlerin korunması sonucunu doğuracak şekilde marka hakkının sınırlandırılmasında kamu yararı amacı bulunmadığı anlaşıldığından, dava konusu kural Anayasanın 35. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Anayasa’nın 35. maddesine aykırı bulunarak iptal edilen kuralın, ayrıca Anayasa’nın 2. ve 11. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

V - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

9.6.2004 günlü, 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 9. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesinin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 31.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI - SONUÇ

9.6.2004 günlü, 5187 sayılı Basın Kanunu’nun 9. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 31.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz
PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya
KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 20 Mart 2008 – 26822]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2005/52
Karar Sayısı : 2007/35
Karar Günü : 3.4.2007

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Ali TOPUZ, Haluk KOÇ ile birlikte 114 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 21.4.2005 günlü, 5335 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un;

A- 2. maddesiyle 26.5.1927 günlü, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu’na eklenen Ek Madde 12’nin,

B- 3. maddesinin (b) bendiyle değiştirilen 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu’nun 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin “... hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir.” bölümünün,

C- 5. maddesinin (b) bendiyle 4.1.1961 günlü, 209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun’un 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin,

D- 19. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (a) bendiyle 28.3.2002 günlü, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 6. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının sonuna eklenen cümlelerin,

2- (f) bendiyle 28.3.2002 günlü, 4749 sayılı Yasa’nın 17. maddesinin yeniden düzenlenen (C) fıkrasının (1) numaralı bendinin “... ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar ...” bölümü ile (2) ve (3) numaralı bentlerinin,

E- 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 10.7.2003 günlü, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu’nun 33. maddesine eklenen ikinci fıkranın (2) numaralı bendinde yer alan “...yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları...” ibaresinin,

F- 25. maddesiyle 27.6.1989 günlü, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Ek Madde 1’in birinci ve sonuncu fıkralarının,

G- 28. maddesinin (m) fıkrasıyla değiştirilen 10.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 6. maddesinin dördüncü fıkrasının,

H- 30. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının,

I- 31. maddesinin “... ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir.” bölümünün,

İ- 32. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinin,

J- Geçici 6. maddesinin birinci fıkrasının,

Anayasa'nın Başlangıç'ının dördüncü paragrafı ile 2., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 49., 56., 60., 65., 67., 90., 123., 125., 127., 128., 153., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

Yürürlüğün durdurulması istemini de içeren dava dilekçesinin gerekçesi şöyledir:

“III. GEREKÇE

1) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 2 nci Maddesinin 26.05.1927 Tarihli ve 1050 Sayılı Kanuna Eklediği “Ek Madde 12” nin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin 26.05.1927 tarihli ve 1050 sayılı Kanuna eklediği “Ek Madde 12” ile; devletin zimmetinde gerçekleşip, bütçe tertibi bulunmakla birlikte masrafın olduğu yer ve zamanda ödeneği bulunmayan harcama tutarlarının, dayanağını oluşturan harcama belgeleri de eklenmek suretiyle usulüne göre tahakkuk ettirileceği hükme bağlanmıştır. Yapılan bu düzenlemeyle, geçmiş dönemlerden bugüne kadar bütçede tertibi bulunmakla birlikte mal ve hizmet teslim alınmak suretiyle bütçe harcaması gerçekleştiği halde yeterli ödeneği olmadığı için tahakkuk ettirilmeyen harcamaları tahakkuk ettirmek suretiyle ödeme yapılması öngörülmektedir. Bunun anlamı, aslında geçmiş dönemlerde mal ve hizmetin teslimi kamuya yapılmış ya da hukuki durumun gerçekleşmesi ile birlikte kamunun yükümlülüğü doğmuş olan ancak, ilgili hak sahiplerine ödeme yapılamayan durumlarda, devletin belirtilen şekilde ödeme yapabilmesine imkan sağlanmasıdır.

Anayasanın 161 inci maddesinin ikinci fıkrası “Mali yıl başlangıcı ile genel ve katma bütçelerin nasıl hazırlanacağı ve uygulanacağı kanunla belirlenir” hükmüne amirdir. Bu hüküm çerçevesinde 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 35 inci maddesinin ilk cümlesinde “Meclis Genel Bütçe Kanununun metnini madde madde; gelir ve gider cetvellerini bölüm bölüm görüşür” hükmüne yer verilmiştir. Bu madde, Bütçe Kanunu tasarısı ile gelir (B Cetveli) ve gider (A Cetveli) cetvellerinin Meclis Genel Kurulunda görüşülmesinde ve onaylanmasında, Kanun tasarısı metninin maddeler itibarıyla, (A) ve (B) cetvellerinin bölümler itibarıyla ele alınacağını hükme bağlamaktadır. Yine Anayasanın “Bütçenin görüşülmesi” başlığını taşıyan 162 nci maddesinin dördüncü fıkrasında, Genel Kurulda, bölümler üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunup oylanacağı belirtilmiştir.

Anayasanın 163 üncü maddesinde ise, bütçe ödeneklerinin harcanabilecek miktarın sınırını gösterdiği ve bunun aşılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bu hükümler; harcamaların yılı bütçesinde gösterilen tutarı aşamayacağını, eğer yıl içinde bütçe ödeneklerinin yetmeyeceği ortaya çıkarsa bunun ancak, ek bütçe kanunu çıkarılmak suretiyle karşılanabileceğine amirdir. Yine, 163 üncü madde de cari ve ileriki yıl bütçelerine mali yük getirecek nitelikteki kanun tasarısı ve tekliflerinde, belirtilen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur denmektedir. Nitekim, 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanunun ilgili 45 inci maddesi harcama yetkisinin sınırının bütçe ödeneği olduğunu ve bir kanunla emrolunan hizmetlerin karşılığının kesinlikle ilgili yılın bütçesine alınması gerektiğini açıkça

düzenlemektedir. Bu Kanunun 57 nci maddesinde de, başlangıç bütçe ödeneklerinin değiştirilmesine yönelik yapılan bütçe ödenek aktarmalarına kısıtlamalar getirilmiştir.

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, belli kısıtlar dahilinde yapılan iç ödenek aktarmaları hariç olmak üzere bütçede ödenek aşılması suretiyle bir harcama yapılmış olması halinde; bu işlemin tahakkuk ettirilmesinin ilgili yıl bütçe kanunu çerçevesinde olması ve zorunlu yasal değişikliğin de, bütçe kanununun tabii olduğu usul ve esaslara göre yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Yürütmenin – idarenin o yıl bütçe ödeneklerinin üstünde bir yükümlülük altına girmesi durumunda, bunun gerektirdiği harcamanın, Anayasanın 162 nci ve 163 üncü maddeleri uyarınca TBMM’ce çıkarılacak ek bütçe kanunu ile karşılanması Anayasal bir zorunluluktur.

Yapılan bu düzenlemenin gerçek amacının; hem ilgili mali kanunların getirdiği ödenek üstü harcama yasaklarının aşılması, hem de uygulanan ekonomik program nedeniyle çeşitli ikincil düzenlemelerle veya alınan kararlarla ödenek üstü ve tertip dışı harcama yapılmayacak alanlara yönelik olarak yapılan üstü örtülü harcamaların bu şekilde hukuki alt yapısının tesis edilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, bu düzenlemeyi getiren 5335 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile, bir anlamda parlamentonun bütçe yapma ve bütçe denetim hakkı elinden alınmış olmaktadır.

Sonuç olarak; kamu maliyesinde saydamlık, hesap verme sorumluluğu gibi kavramlar ve bunların uygulanması, bu tür düzenlemelerle uygulanma şansını kaybetmektedir. Yürütme, ödenek üstü harcamalar için parlamentoya gelip ilgili yıl bütçesi için ek ödenek alması gerekirken, ilgili yılda bu harcamayı tahakkuk ettirmeyip gizlemekte ve getirilen bu düzenleme ile istediği zaman harcamayı tahakkuk ettirmek imkanını ele geçirmektedir. Bu uygulamanın doğal sonucu, bütçe harcamalarının tahakkuk ettirilen tutar kadar ilgili yılda eksik raporlanmasıdır. Bu çerçevede yapılan hesaplamada, sosyal güvenlik kurumları dahil kamu kurumlarının sağlık bakanlığı ve üniversite döner sermayelerine olan birikmiş borçları, yeşil kart ödemesinden dolayı yine döner sermayelerine ödenmeyen ertelenen tutarlar, eczanelere kamu kurumlarının birikmiş borç tutarları ile diğer ödenek üstü olup tahakkuk ettirilmeyen harcamalar (yolluklar, ilama bağlı borçlar gibi) ilgili yıl bütçesi içinde değil tahakkuk ettirilen yıl bütçesine bütçe gideri olarak yazılmak suretiyle muhasebeleştirilebilecektir.

Bunun da Anayasanın 161 inci, 162 nci ve 163 üncü maddelerinde yer alan ilkelere aykırı olduğu ortadadır.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerindeki hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 2 nci maddesinin 1050 sayılı Kanuna eklediği “Ek Madde 12” Anayasanın 2 nci, 11 inci, 161 inci, 162 nci ve 163 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

2) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 3 üncü Maddesinin (b) Bendinin Değiştirdiği 5434 Sayılı Kanunun 40 ıncı Maddesinin Birinci Fıkrasındaki “hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir” İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (b) bendi hükmü ile; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek iştirakçilerin görevleri ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren yaş sınırı 65 olarak belirlenmekte ancak, hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında (43 üncü maddede yazılı olanlar dışında) hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabileceği hükme bağlanmaktadır.

08.06.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun emeklilik yaş hadlerini düzenleyen 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasında, iştirakçilerin görevleriyle ilgilerinin kesilmesini gerektiren yaş sınırının 65 yaşını doldurdukları tarih olduğu belirtilmiş, diğer fıkralarında da hizmetlerin nitelik ve özelliklerine göre genel yaş sınırının üstünde ya da altında olan özel yaş sınırları öngörülmüştür. 40 ıncı maddede, 5434 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1949 yılından bu yana çeşitli değişiklikler yapılmasına karşın, maddenin ilk şeklinde yer alan iştirakçilerin görevleri ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren 65 yaş sınırı hep korunmuş ancak ilk kez 16.03.2003 günlü, 4827 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile değiştirilerek 61'e indirilmiştir. Yapılan değişikliğin Cumhurbaşkanı tarafından veto edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri gönderilmesi üzerine çıkarılan 03.04.2003 günlü, 4839 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle yaş sınırı yeniden 61'e indirilmiştir. Anayasa Mahkemesinin 08.05.2003 günlü, E. 2003/31, K. 2003/3 (Yürürlüğü Durdurma) sayılı kararıyla bu Kanunun yaş sınırını 61'e indiren kuralını da içeren kimi maddelerinin yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmiştir. Bu karardan sonra çıkarılan 08.07.2003 günlü, 4919 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasanın 40 ıncı maddesiyle iştirakçilerin görevleri ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren yaş haddinin 61 yaşını doldurdukları tarih olduğu belirlenmiş, 2 nci maddesiyle aynı Kanuna eklenen Geçici 215 inci maddeyle de, bu kanunun yayımı tarihinde 61 ve daha yukarı yaşları doldurmuş olanlar ile 61 yaşını doldurmasına kısa bir süre kalanlar için 1 ilâ 6 ay arasında değişen süreleri kapsayan geçiş dönemi öngörülmüştür.

Yapılan bu son düzenleme de, Anayasa Mahkemesinin 08.10.2003 günlü, E. 2003/67, K. 2003/88 sayılı kararıyla;

“Dava konusu kuralın getirilmesindeki amaç, gerekçesinde belirtildiği gibi, gerçekten genç ve yetenekli kişilere yükselme olanağı sağlanması ve kamu yönetiminde etkinliğin artırılması ise bu amaca, hukuk güvenliği ilkesini zedelemeyen ve finansman sorunu ile karşı karşıya olduğu bilinen ilgili sosyal güvenlik kurumunun aktüeryal dengelerini bozmadan ulaşılabileceği duraksanamaz.

Öte yandan, 61 ilâ 65 yaş arasında olup, devlet bürokrasisinin üst kademelerinde yer alan ve kamu hizmetinin başarı ile sürdürülebilmesi için gerekli bilgi, birikim ve deneyime sahip çok sayıda kişinin görevine, hukuk güvenliğini sarsmayacak biçimde makûl ve ölçülü bir geçiş süreci öngörülmeksizin yasa ile son verilmesinin kamu hizmetinin görülmesini olumsuz yönde etkileyeceği açıktır.

Geçici 215 inci maddenin birinci fıkrasıyla yeni uygulamaya intibak için basamaklar saptanırken daha uzun bir zaman dilimi yerine 1 ilâ 6 ay arasında değişen kısa bir geçiş sürecinin benimsenmesi, kişilerin yarınlarından kaygı duymamaları, bu bağlamda istikrarlı bir çalışma yaşamı sürdürebilmeleri için gerekli olan hukuk güvenliği ilkesini sarsıcı niteliktedir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kurallar, hukuk güvenliği ile sosyal ve ekonomik hakları yaşama geçirmekle yükümlü sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığından Anayasanın 2 nci ve 5 inci maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.”

gerekçeleri ile iptal edilmiştir.

5335 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki iptali istenen düzenlemeyle; 61 yaşını dolduranların görevlerine hukuk güvenliğini sarsmayacak biçimde makûl ve ölçülü bir geçiş süreci öngörülmezsizin kurumlarınca son verilmesi imkanının tanınması, aşağıda açıklanan nedenlerle ve Anayasa Mahkemesinin yukarıda açıklanan kararında da belirtildiği üzere, hukuk güvenliği ile sosyal ve ekonomik hakları yaşama geçirmekle yükümlü sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamakta ve Anayasanın 2 nci ve 5 inci maddelerine aykırı düşmektedir.

Anayasanın 2 nci maddesinde, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini gerçekleştiren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasanın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasaya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür. Hukuk devletinin temel öğelerinden biri de güvenilirliktir Hukuk devleti, tüm eylem ve işlemlerinde yönetilenlere en güçlü en kapsamlı şekilde hukuksal güvence sağlayan devlettir. Hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hukuk güvenliğinin sağlanması, hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur.

Hukuk güvenliği, “belirlilik ve öngörülebilirlik” gerektirir.

Hukuk güvenliğinin sağlanmasında, “kazanılmış haklar”ın korunması da temel bir unsurdur.

Kişiler 5434 sayılı Kanun kapsamında bir göreve atandıklarında kanunun açıkça sıraladığı ve herkes için geçerli, genel ve nesnel ayırık haller dışında, yine kanunun gösterdiği zorunlu emeklilik yaş sınırına gelinceye kadar çalışabileceklerini bilir ve yaşam düzenlerini bu durum üzerine kurarlar.

Kişilere, kurumlarındaki yetkililerin tamamen öznel olarak belirleyecekleri “hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlar” da, 61 yaşında yani zorunlu emeklilik yaş sınırına gelmeden önce yaş haddi uygulanabilmesine imkan tanınması, onların zorunlu emeklilik yaş sınırına kadar çalışabilecekleri konusundaki belirlilik ve öngörülebilirliği, dolayısı ile hukuka güven duygularını kökünden zedeleyecek; memuriyete girerken kazandıkları zorunlu yaş sınırına kadar çalışabilme haklarını yok edecektir.

Kuşkusuz, görevin gereklerinin kamu yararına uygun biçimde yerine getirilebilmesi için zorunlu emeklilik yaş sınırına gelmeden memura yaş haddi uygulanması, bazı durumlarda bir gereklilik olabilir. Ne var ki yaş haddi uygulanabilecek bu gibi haller, ancak yasada kamu yararı amacı çerçevesinde, herkes için geçerli, genel ve nesnel bir biçimde tadadi olarak gösterilmeleri halinde, hukuk güvenliğine, hukuk düzeninden beklenen belirlilik ve öngörülebilirliğe, kazanılmış haklara ve sosyal hukuk devleti anlayışına aykırı düşmeyecek ayırık durumlar niteliğini kazanabilirler.

Çünkü bir hukuk devletinde, belirlilik ve öngörülebilirliği sağlamak için, kişilerin haklarının yanı sıra, yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının ve içeriğinin de yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur. Bu, aynı zamanda idarenin yargısal denetiminin gerçekleştirilmesi bakımından da büyük önem taşır.

İptali istenen ibarede ise, yürütme organına – kurumlara 61 yaşını dolduranlar hakkında verilen yaş haddi uygulama yetkisinin sınırı, “hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlar” olarak gösterilmiş ancak bu durumların neler olabileceği sıralanmamıştır.

Bu nedenle, bu yetkinin takdire bağlı olarak kullanılacağı anlaşılmaktadır.

Söz konusu yetkinin esasları yasa ile gösterilmediği için, bu yetkinin keyfi ve öznel kullanımlara yol açabileceği açıktır.

Bir kurumun, hizmetin gereği ve niteliği bakımından yaş haddi uygulamasını uygun bulduğu bir durumu, bir başka kurum böyle bir uygulama için geçerli bir neden olarak görmeyebilecek; aynı kurum içinde veya birbirinden farklı kurumlarda aynı durumdaki kişilere farklı uygulamalar yapılabilecektir.

Böyle bir durumun, hukuk düzeninden beklenen “belirlilik ve öngörülebilirlik” i sağlayamayacağı açıktır. Bu bakımlardan Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti ilkesine aykırı düşen söz konusu ibarenin, aynı durumdaki kimselere farklı hükümler uygulanmasına yol açabileceği için, Anayasanın 10 uncu maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesiyle çelişeceği de ortadadır.

Diğer yandan idareye esasları yasa ile gösterilmeden iptali istenen ibarede belirtilen türden bir yetki tanınması, bu konuda asli düzenleme yetkisinin idareye bırakılması anlamını taşımaktadır. Çünkü yasada hangi durumların hizmetin gerekleri ve niteliği bakımından 61 yaşını dolduranlar için yaş haddi uygulamasını zorunlu kılacağı tadadi biçimde, genel ve nesnel olarak gösterilmemiştir. Halbuki Anayasanın 8 inci maddesi, yürütme yetki ve görevinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılacağını ve yerine getirileceğini; 123 üncü maddesi ise idarenin görevlerinin kanunla düzenleneceğini ifade etmektedir. Bu hükümler yürütmenin – idarenin Anayasada gösterilen ayrık haller dışında asli düzenleme yetkisi olmadığını ve tüm yetkilerini kanundan ve Anayasadan aldığını ortaya koymaktadır. Asli düzenleme yetkisi Anayasanın 7 nci maddesine göre yasamanındır ve devredilemez. Devredildiği takdirde kökenini Anayasadan almadığı için Anayasanın 6 ncı maddesine aykırı bir nitelik taşır.

Bu nedenle, söz konusu iptali istenen ibare ile hangi durumların hizmetin gerekleri ve niteliği bakımından 61 yaşını dolduranlar için yaş haddi uygulamasını zorunlu kılacağını belirleme yetkisinin, asli bir düzenleme yetkisi görünümünde idareye bırakılması, Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı düşmektedir.

İptali istenen ibare, kurumlara yaş haddi uygulama yetkisini verirken bunun esaslarını belirtmediği için aynı zamanda idarenin kanunla düzenleneceğini ifade eden Anayasanın 123 üncü maddesi ile de çelişmektedir.

Anayasanın 128 inci maddesi, memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerinin, atanmalarının, görev ve yetkilerinin, hakları ve yükümlülüklerinin, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla gösterileceğini belirtmektedir.

İptali istenen ibare, kurumlara yaş haddi uygulama yetkisini verirken, bunun esaslarını belirtmediği için “kanunla gösterme” gereğini yerine getirmemiş olması bakımından, Anayasanın 128 inci maddesine de aykırı bir görünüm taşımaktadır.

Anayasanın 17 nci maddesinin ilk fıkrasında herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmiş, Anayasanın 5 inci

maddesinde de; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığını gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.Devletin bu yükümlülüğünü eşitlik ilkesini gözeterek hiçbir ayırım yapmadan herkes için geçerli olacak biçimde yerine getirmesi gerekmektedir. İptali istenen düzenleme ise, devletin bu yükümlülüğünü gözardı ettiği ve gerçekteşirmesine imkan bırakmadığı için Anayasanın 5 inci maddesine de aykırıdır.

5335 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (b) bendinin değiştirdiği 5434 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasındaki iptali istenen düzenlemenin, Anayasanın çeşitli hükümlerine aykırı olması, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerinin ve dolayısı ile Anayasanın 11 inci maddesinin de ihlali sonucuna yol açmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 21.04.2005 tarih ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 3 üncü maddesinin (b) bendinin değiştirdiği 5434 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasındaki “hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir” ibaresi Anayasanın 2 nci, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 10 uncu, 11 inci, 123 üncü ve 128 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

3) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 5 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendinin Değiştirdiği 206 Sayılı Kanunun 3 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) ve (b) Bentlerinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile değiştirilen 209 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen (a) ve (b) bentleri ile; koruyucu sağlık hizmetlerinin verildiği, birinci basamak da dahil olmak üzere, Sağlık Bakanlığı’na bağlı tüm kuruluşlarda, tüm hizmetler paralı hale getirilmektedir.

209 Sayılı Kanunda yapılan bu değişiklik sonucu; birinci basamak sağlık hizmeti sunan kuruluşlar da dahil olmak üzere Sağlık Bakanlığı kurum ve kuruluşları ile bağlı kuruluşlarındaki; muayene, teşhis, tedavi, laboratuvar, tetkik ve tahlil işleri, aşı, ilaç, serum v.b. tüm hizmet ve uygulamalar için yurttaşlar para ödeyeceklerdir. Yasa, söz konusu hizmetler için halktan alınacak paraların sağlık kuruluşlarının döner sermayesine eklenecek, sağlık kuruluşlarının ihtiyaçlarının karşılanacağını hükme bağlamaktadır.

Anayasanın 56 ncı maddesinde Devlete, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama görevi verilmiştir. Anayasanın 65 inci maddesinde, Devletin sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini mali kaynaklarının yeterliği ölçüsünde yerine getireceği belirtilmiş olduğundan sağlık hizmetlerinin de devletçe saptanan bir bedeli olması tabiidir. Ancak yine Anayasanın 65 inci maddesine göre bu bedelin tespitinde, devlete verilen görevlerin amaçlarına uygun önceliklerinin de gözetilmesi gerekir.

İptali istenen düzenleme, sağlığın kamusal bir hizmet olmaktan çıkartıldığının ve halkın sağlığının piyasa koşullarına devredildiğinin belgesidir. Çünkü bu ülkenin yurttaşları para vermeden bir kızamık aşısı, bir verem aşısı bile olamayacaklardır. Yoksul halk, sağlık ocaklarından ve hastanelerden adeta dışlanmaktadır. Bu düzenleme ile; toplumumuzun bugünün de ve yarının da, sağlığı elinden alınmakta “paran kadar sağlık” anlayışı kurallaştırılmaktadır. Bu nedenle söz konusu düzenleme, Anayasanın 56 ncı ve 65 inci maddeleri ile aykırı dışmektedir.

Böyle bir düzenlemenin sağlık hizmetlerinden yararlanma bakımından mali olanakları elverişli olanlarla olmayanlar arasında Anayasanın 10 uncu maddesine aykırı bir eşitsizlik yaratacağı da ortadadır.

Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesinin 16.11.2000 tarihli E. 2000/26, K. 2000/48 sayılı kararında açıklandığı üzere;

“Anayasanın 2 nci maddesinde sözü edilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına saygılı, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi ile toplum arasında denge kuran, çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, iktisadi ve mali tedbirler alarak çalışanları koruyan ve insanca yaşamalarını sağlayan, işsizliği önleyen, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeyi kuran devlettir. Çağdaş devlet anlayışı, sosyal hukuk devletinin tüm kurumlarıyla Anayasanın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurulmasını ve işlenmesini gerekli kılar. Sosyal hukuk devletinde kişinin korunması, toplumda sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanması yoluyla olanaklıdır. Bu bağlamda sosyal hukuk devletinin gerçekleştirilebilmesi için zaman zaman farklı ekonomik ve sosyal politikalar uygulaması gerekebilir. Ancak, bunların sınırı kuşkusuz ki, temel hukuk kuralları ve Anayasadır.”

“Paran kadar sağlık” anlayışını kurallaştıran, güçsüz yoksul halkı sağlık ocaklarından ve hastanelerden dışlayan bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen “sosyal hukuk devleti” ilkesi ile bağdaştırılmasının da mümkün olamayacağı açıktır.

Anayasanın çeşitli hükümlerine aykırı bir düzenleme, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerinin ve dolayısı ile Anayasanın 11 inci maddesinin de ihlâli sonucuna yol açmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 5335 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile değiştirilen 209 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri Anayasanın 2 nci, 10 uncu, 11 inci, 56 ncı ve 65 inci maddelerine aykırı olup, iptalleri gerekmektedir.

4) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 19 uncu Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendingin 28.03.2002 Tarihli ve 4749 Sayılı Kanunun 6 ncı Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının Sonlarına Eklediği Cümlelerin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde 4749 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının sonuna getirilen düzenleme ile 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri Hakkındaki kanunun Ek Geçici 2 nci maddesi çerçevesinde ortaya çıkan ve görev zararı niteliğindeki borçlar hakkında özel tertip devlet iç borçlanma senetlerine ilişkin sınırlayıcı hükümlerin uygulanmayacağı öngörülmektedir.

4572 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinin c bendi şu öyledir:

“c) Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin 01.05.2000 tarihinden önce mevcut özel bünye faaliyetleri ile ilgili banka borçları, birliklerin yeniden yapılandırma sürecinde Yeniden Yapılandırma Kurulunun önerileri dikkate alınarak Hazine tarafından söz konusu borçların, hangi miktar ve koşullarda üstlenileceğine ve 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kanun ve ilgili

yıl bütçe kanunu hükümleri çerçevesinde üstlenilecek borçların tasfiye edilmesine ilişkin esas ve usuller Bakanlar Kurulunca belirlenir.”

Bugün toplam 17 adet “Birlik” ve 300’ün üzerinde “Kooperatif” faaliyetini sürdürmektedir. Getirilen söz konusu düzenleme ile; 4572 sayılı kanun çerçevesinde yeniden yapılandırılması öngörülen birliklerin 01.05.2000 tarihinden önceki banka borçları, Hazine tarafından Bakanlar Kurulunca belirlenen usul ve esaslar dahilinde silinecek ve bu silinme karşılığında, Hazine’nin üstüne kalan mali yükümlülük ilgili yıl bütçesinde gösterilmeyecektir.

4794 sayılı kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası esas olarak ikrazen özel tertip iç borçlanma senetlerinin çıkarılmasını bütçede yeterli ödeneğinin olması şartına bağlamıştır. Bunun nedeni de, hangi amaç için (başta görev zararları olmak üzere) çıkarılacak olursa olsun, çıkarılan özel tertip borçlanma senetlerinin harcamayla ilişkisinin kurulmasıdır. Yani, kamunun üstlendiği her türlü yükümlülük bütçenin harcama kanadı ile ilişkilendirilerek şeffaf bir şekilde kamuoyunun ve parlamentonun bilgisine sunulmakta ve bu yolla kamu harcamalarının gizlenmesinin de önüne geçilmiş olmaktadır. İptali istenen bu düzenleme ile, geçmiş dönemlerin kötü ve kamu yararı bulunmayan uygulamalarına dönüş yapılmaktadır. Tarım Satış Kooperatifleri adına, Hazinesinin üstlendiği görev zararı niteliğindeki ödemeler, bütçe harcamaları arasında gösterilmemek suretiyle gizlenmekte, böylece bütçe açığı düşük gösterilmektedir.

Bilgi alınan iki kurumun kayıtlarından bu nitelikteki borcun 500 trilyonun üzerinde olduğu tespit edilmiştir (2004 yıl sonu itibarıyla). Bu kurumlar, borçlarının bugüne kadar ancak yüzde 4’ünü ödeyebilmişler ve sürekli artan bir faiz yükü ile karşı karşıya kalmışlardır. Konuya ilişkin olarak yapılan başka çalışmalar incelendiğinde, 17 Birliğin toplam borcunun 2 katrilyona yaklaştığı ifade edilmektedir (Borsavizyon Dergisi, Ankara Ticaret Borsası, Faik Yavuz, Mayıs 2003).

Getirilen bu düzenlemede, Hazinesinin ne düzeyde ve hangi birliklerin banka borçlarını üstleneceği açık değildir.

Halbuki yürütme yetki ve görevinin Anayasa ve kanunlar çerçevesinde kullanılıp yerine getirileceği ve idarenin kuruluş ve görevlerinin kanunla gösterileceği Anayasanın 8 inci ve 123 üncü maddelerinde ifade edilmektedir.

Hazinesinin ne düzeyde ve hangi birliklerin banka borçlarını üstleneceğinin yasada açıkça gösterilmemesi Anayasanın 8 inci ve 123 üncü maddelerinde belirtilen kanunilik ilkesine aykırıdır. Böyle bir düzenleme hangi birliklerin banka borçlarını üstleneceğine idarenin takdire bağlı olarak karar vermesine imkan tanır. Bu da idarenin hangi birliklerin banka borçlarını üstleneceğine ilişkin asli düzenlemeyi kendi kendisine yapması anlamına gelir. Halbuki Anayasanın 8 inci maddesi yürütmenin Anayasada gösterilen ayırık haller dışında asli düzenleme yetkisi olmadığını; Anayasanın 7 nci maddesi bu yetkinin yasamaya ait olduğunu ve devredilemeyeceğini, devredildiği takdirde kökenini Anayasadan almayan bir yetki görünümüne gireceğini ortaya koymaktadır.

Bu nedenle, iptali istenen düzenleme, Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı bir yetki devri yapmaktadır.

Yapılan hesaplamada normal senaryoda bu kuruluşların silinecek banka alacağının en az 1.2 katrilyon, olumsuz senaryoda ise en az 2 katrilyonun üzerinde olduğu tahmin edilmiştir.

Bunun anlamı, bu tutarda mali yükün Hazine tarafından özel tertip tahvil çıkarılmak suretiyle kamu borcunu artıracak şekilde finanse edilmesidir.

Yine 5335 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendiyle yapılan diğer bir düzelleme ile; Tasarruf Mevduat Sigortası Fonundan olan alacaklar içinde, 4794 sayılı kanununun 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının hükmünün uygulanmayacağı öngörülmektedir. Bunun anlamı, TMSF'den olan Hazine alacaklarının silinmesi durumunda silinen tutarın bütçede harcama olarak yazılmamasıdır. Halbuki 4794 sayılı kanunun değinilen hükmünün amacı, bu şekilde alınacak olan politik bir kararın maliyetinin açıkça ortaya konması ve hesap verebilirliğin işleridir. TMSF kapsam dışına çıkarılmak suretiyle üstlenilen alacak (silinen) tutarı kadar olan harcama uluslararası uygulamalara da aykırı bir şekilde bütçede gösterilmemek suretiyle bir anlamda gizlenmiş olmaktadır.

Eylül 2004 sonu itibarıyla TMSF'nin bilançosunda Hazinenin toplam alacağı 47.1 katrilyon lira tutarındadır. Bu tutarın 26.2 katrilyon lirası nakit olarak kullanılmış gözükmemektedir. Geri kalan 20.8 katrilyon lira ise henüz TMSF tarafından kullanılmamıştır. Biriken faiz giderleri tahakkuku ise 12 katrilyon liraya ulaşmıştır.

İptali istenen söz konusu düzenlemelerin, açıkça mali disiplini bozacak nitelikte olduklarından, kamu yararı amacı güdülerek yapılmadıkları anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 20.11.1990 gün ve E. 1990/13, K. 1990/30 sayılı Kararında;

“Anayasanın 2 nci maddesinde, “Türkiye Cumhuriyeti ... bir hukuk Devletidir.” denilmektedir.

Yasaların kamu yararına dayanması gereği, kuşkusuz hukuk devletinin önde gelen koşullarından birisini oluşturmaktadır. Bu konuda Anayasa Mahkemesinin yerleşmiş anlayışını yansıtan kararlarında belirtildiği gibi;

Anayasanın 2 nci maddesinde tanımlandığı üzere Devletimiz bir hukuk devletidir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında <<yasaların kamu yararına dayanması>> ilkesi vardır. Bu ilkenin anlamı kamu yararı düşüncesi olmaksızın başka deyimle yalnızca özel çıkarlar veya yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralının konulamayacağıdır. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir yasa kuralı Anayasanın 2 nci maddesine aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir. Çıkarıldığı zaman kamu yararına dayanan kuralın, koşulların değişmesi sonucunda kamu yararını karşılayamaz duruma geldiğinde dahi iptali gerekir.

Buna göre yasaların, amaç ögesindeki sakatlık başlıbaşına bir aykırılık nedeni oluşturabilecektir.”

denilmiştir.

Kamunun üstlendiği her türlü yükümlülüğün bütçenin harcama kanadı ile ilişkilendirilerek şeffaf bir şekilde kamuoyunun ve parlamentonun bilgisine sunulmasında ve bu yolla kamu harcamalarının bilinmesinde, kamu yararı bulunduğu kuşkusuzdur. İptali istenen düzenlemeler, böyle bir bilgi edinmeyi ve hesap verebilirliğin işlerliğini engellediğinden, kamu yararı amacını gütmemekte ve başka bir amaca yönelmiş bulunmaktadır. Kamu yararı amacına yönelik olmayan yasama işlemleri ise Anayasa Mahkemesinin yukarıda değinilen kararında açıklandığı üzere amaç ögesi bakımından sakattırlar ve bu durum başlıbaşına Anayasaya aykırılık nedenidir.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerinde ifade edilen hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E. 1987/28, K. 1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

5335 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 4749 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının sonlarına eklediği ve açıklanan gerekçelerle Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı cümlelerin iptal edilmeleri gerekmektedir.

5) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 19 uncu Maddesinin Birinci Fıkrasının (f) Bendinin Yeniden Düzenlediği 28.03.2002 Tarihli ve 4749 Sayılı Kanunun 17 nci Maddesinin (c) Fıkrasının (1) Numaralı Bendindeki “ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” İbaresini (2) ve (3) Numaralı Bentlerinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin iptali istenen hükümleri ile; 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun, Anayasa Mahkemesinin 28.01.2004 tarih ve E. 2003/86, K. 2004/6 sayılı kararı ile iptal edilen 17 nci maddesi (C) fıkrası yeniden düzenlenmiş; ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendirenlerin anlaşmaların yayımlanmadan yürürlüğe konulmaları kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin söz konusu iptal kararında aynen şöyle denilmiştir:

“4969 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin (c) fıkrasıyla, 4749 sayılı Kanunun 17 nci maddesine eklenen (C) fıkrası ile, 4749 sayılı Yasa çerçevesinde imzalanan anlaşmaların, 23.05.1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanun uygulamasının dışında olacağı ve bu nedenle Resmi Gazete’de yayımlanmayacağı hükmü getirilmiştir.

Anayasanın 90 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre, milletlerarası bir anlaşmaya dayanan uygulama anlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren anlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz. Bu hükme koşut düzenleme getiren 244 sayılı Yasanın 3 üncü maddesinin 3 nolu bendinde, “Milletlerarası bir anlaşmaya dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan teknik veya idari nitelikteki uygulama anlaşmalarından ve kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılp ... Millet Meclisi’nin bilgisine sunulanların dışında kalan teknik veya idarî anlaşmalardan iktisadî veya ticarî nitelikte olmayan, özel kişilerin haklarını ilgilendirmeyen ve Türk kanunlarına değişiklik getirmeyenlerin yayınlanması zorunlu değildir. Bu fıkra gereğince yayınlanması zorunlu olmayan anlaşmalar hakkında ... çıkarılan kararnemelerin yayınlanması da zorunlu değildir.” denilmektedir.

Bu düzenlemelere göre, Anayasanın 90 ıncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca TBMM’nce uygun bulunması zorunluluğu olmayan anlaşmalardan, ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendirenlerin yayımlanmadan yürürlüğe konulmaları olanaksızdır.

4749 sayılı Kanunun tahvil ihracı ile ilgili anlaşmalar dışında Türkiye Cumhuriyetinin borçlu sıfatıyla taraf olduğu (Madde 7/2), hazine garantilerine ilişkin (Madde 8/2), Avrupa

Birliğinden sağlanacak hibeler hariç olmak üzere aynı ve nakdi hibe alınması (Madde 9/1), yabancı ülkelere, yabancı ülkelerin kuruluşlarına, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına nakdi hibe vermeye yönelik (Madde 9/2), yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili (Madde 9/3), yabancı ülkeler, yabancı ülkelerin kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına borç vermeye yönelik (Madde 10/1), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu tarafından onaylanan yıllık programında yer almayan ülkelerde ve OECD anlaşması hükümlerine uygun olmayan, ancak ülkemizin çıkarları açısından özel önem arz eden projelerin kredilendirilmesi (Madde 10/3), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin yabancı ülkelere ve bu ülkelerdeki kuruluşlara verdiği kredilerin üç yıl veya daha uzun vadeli olarak yeniden yapılandırılmasıyla ilgili (Madde 10/3) ve Bakü – Tiflis – Ceyhan boru hattı projesi tahtındaki akdedilecek uygulama anlaşmalarını (Geçici Madde 6) kapsadığı, yabancı ülke ve kuruluşlarla yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili anlaşmalarda olduğu gibi, kimi ayrı durumlarda dışında, bu anlaşmaların genel anlamda ekonomik ve ticari özelliği olan kamu finansmanı ve borç yönetimiyle ilgili bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, dava konusu kuralla 4749 sayılı Yasa kapsamına giren anlaşmalar arasında ağırlıklı olarak 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazete’de yayımlanması gerekenlerin de bulunduğu gözetilmeksizin, söz konusu Yasaya göre imzalanan anlaşmaların tümünün Resmi Gazete’de yayımlanmayacağını öngören dava konusu kural Anayasanın 90 ıncı maddesine aykırıdır. İptali gerekir

“5335 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin yeniden düzenlediği 4749 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (c) fıkrasının (1) numaralı bendinde; “Savunma ve güvenlik amaçlı kredi ve hibe anlaşmaları” ile 4749 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalarının Resmi Gazete’de yayımlanmayacağı öngörülmüştür.

“Savunma ve güvenlik amaçlı kredi ve hibe anlaşmaları” hariç iptali istenen söz konusu (1) numaralı alt bendi uyarınca Resmi Gazete’de yayımlanmayacağı belirtilen 4749 sayılı Kanunun 9 uncu ve 10 uncu maddeleri kapsamına giren anlaşmalar arasında Anayasanın 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazete’de yayımlanması gerekenler bulunmaktadır. Nitekim, Avrupa Birliğinden sağlanacak hibeler hariç olmak üzere aynı ve nakdi hibe alınmasına ilişkin anlaşmalar (Madde 9/1), yabancı ülkelere, yabancı ülkelerin kuruluşlarına, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına nakdi hibe vermeye yönelik anlaşmalar (Madde 9/2), yabancı ülkeler, yabancı ülkelerin kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına borç vermeye yönelik anlaşmalar (Madde 10/1), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu tarafından onaylanan yıllık programında yer almayan ülkelerde ve OECD anlaşması hükümlerine uygun olmayan, ancak ülkemizin çıkarları açısından özel önem arz eden projelerin kredilendirilmesine ilişkin anlaşmalar (Madde 10/3); ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren anlaşmalar olup; Anayasanın 90 ıncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazete’de yayımlanmadan yürürlüğe konulmaları olanaksızdır.

Yine, 5335 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin yeniden düzenlediği 4749 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (c) fıkrasının (2) ve (3) numaralı bentlerinde belirtilen anlaşmalar da genel anlamda ekonomik ve ticari özelliği olan kamu

finansmanı ve borç yönetimiyle ilgili anlaşmalar olduğundan Resmi Gazete’de yayımlanmaları Anayasanın 90 ıncı maddesinden doğan bir zorunluluktur.

Anayasanın 153 üncü maddesinin son fıkrasında, “Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar” denilmektedir. Buna göre, Anayasa Mahkemesi kararları yayımlanmakla bağlayıcılık özelliği kazandığından, yasama organı aynı konuda düzenleme yaparken bu kararları etkisiz veya sonuçsuz bırakacak tutum ve davranışlardan kaçınmak ve iptal edilen kuralları yeniden yasalaştırmamak zorundadır. Anayasa Mahkemesi kararlarının sonuçları kadar gerekçelerinin de bağlayıcılığı tartışılmaz. Çünkü kararlar gerekçeleri ile bir bütünlük oluştururlar ve bu doğrultuda yasamanın da içinde yer aldığı devletin ve kişilerin etkinliklerinde yönlendirici ve belirleyici olurlar. Bu nedenle yasama organı iptal edilen yasaların yerine yeni düzenleme yaparken kararların gerekçelerini de gözönünde bulundurmakla yükümlüdür.

Bu nedenle iptali istenen kural, Anayasa Mahkemesinin 28.01.2004 tarih ve E. 2003/86, K. 2004/6 sayılı kararındaki gerekçe gözetilmediği için Anayasanın 153 üncü maddesine de aykırı düşmektedir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerindeki hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin yeniden düzenlediği 4749 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin (c) fıkrasının (1) numaralı bendindeki “ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” İbaresini ile (2) ve (3) numaralı bentleri Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ıncı ve 153 üncü maddelerine aykırı olup, iptalleri gerekmektedir.

6) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 21 inci Maddesinin (b) Fıkrasının 4925 Sayılı Kanununun 33 üncü Maddesine Eklediği İkinci Fıkranın (2) Numaralı Bendindeki “yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları” İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin (b) fıkrasının 4925 sayılı Kanununun 33 üncü maddesine eklediği ikinci fıkranın (2) numaralı bendinde, Ulaştırma Bakanlığına yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerindeki araçları satın alma yetki verilmesi, kamu yararını değil, başka kişileri koruma amacına yönelik bir düzenlemedir. Eski taşıt alınması, döner sermaye işletmelerini zarara uğrayacakları yatırımlara yönelmeye ve kamu gelirlerini kötü harcamaya yöneltebilir.

Yasama erkinin böyle bir sonucu verecek bir düzenleme yapmak için kullanılması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.

Anayasanın 2 nci maddesinde; «Türkiye Cumhuriyetinin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan hakların, saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. <<Yasaların kamu yararına dayanması>> gereği kuşkusuz hukuk devletinin önde gelen unsurlarından birisini oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesinin 22.06.1972 günlü, E. 1972/14, K. 1972/34 sayılı kararında, «Hukuk Devleti ilkesinin öğeleri

arasında <<yasaların kamu yararına dayanması>> ilkesinin de var olduğu açıklanmıştır. Bu karara göre, «Anayasanın 2 nci maddesinde tanımlandığı üzere Devletimiz bir hukuk devletidir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında <<yasaların kamu yararına dayanması>> ilkesi vardır. Bu ilkenin anlamı kamu yararı düşüncesi olmaksızın başka bir deyimle yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralının konulamayacağıdır. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir yasa kuralı Anayasanın 2 nci maddesine aykırı olur ve iptali gerekir.

Böyle bir düzenlemenin Ulaştırma Bakanlığını diğer gerçek ve tüzelkişiler için araç satınalma konusunda mevzuatın getirdiği yaş sınırlamalarının dışında tutması, Anayasanın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenle, 5335 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) fıkrasının 4925 sayılı Kanunun 33 üncü maddesine eklediği ikinci fıkranın (2) numaralı bendi eşitlik ve yasaların kamu yararına dayanması ilkesi ile bağdaşmadığından Anayasanın 2 nci, eşitlik ilkesine aykırı olduğu için Anayasanın 10 uncu ve Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesine aykırı olduğundan Anayasanın 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

7) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 25 inci Maddesinin 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnemeye Eklediği Ek Madde 1'in Birinci ve Sonuncu Fıkralarının Anayasaya Aykırılığı

25 inci maddesinin 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnemeye eklediği Ek Madde 1'in birinci fıkrası ile; bu fıkroda belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarının görevleri ile ilgili olarak yayımlayacakları kitap, dergi, ansiklopedi, gazete, bülten ve broşür gibi yayınlar için ödenecek telif ve işleme ücretleri ile basılı ve basılacak eser inceleme ücretlerinin ve bunlara ilişkin usûl ve esasların Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Yine bu maddenin son fıkrasında da, bu madde kapsamına giren eserlerin seçilmesi, yayımlanması, yayım ve ansiklopedi yazı kurullarının kurulması, çalışma esasları, görevleri ve yetkileri ile diğer hususların kurumlar tarafından çıkarılacak yönetmeliklerde düzenleneceği öngörülmüştür.

Bu hükümlerde, söz konusu kurum ve kuruluşların yayımlayacakları kitap, dergi, ansiklopedi, gazete, bülten ve broşür gibi yayınlar için ödenecek telif ve işleme ücretleri ile basılı ve basılacak eser inceleme ücretlerinin nasıl ve neye göre belirleneceği ve bunlara ilişkin usûl ve esaslara ilişkin ilkeler konusunda her hangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Aynı şekilde iptali istenen son fıkra hükmünde de, bu madde kapsamına giren eserlerin seçilmesi, yayımlanması konularında hiçbir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle, idareye yönetmelikle belirleme konusunda verilen yetki, asli düzenleme yetkisidir. Halbuki Anayasaya göre, Anayasanın gösterdiği ayırık haller dışında, yürütmenin asli düzenleme yetkisi yoktur; yürütme Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacak ve yerine getirilecek bir yetki ve görevdir.

İptali istenen Ek Madde 1'in birinci ve son fıkraları, yürütmeye asli düzenleme yapmak imkanı tanıdığı için Anayasanın 8 inci maddesine; yasamaya ait olan asli düzenleme yetkisini yürütmeye devrettiği için Anayasanın 7 nci maddesine; böyle bir yetki Anayasaya

dayanmadığı için Anayasanın 6 ncı maddesine aykırıdır. Diğer taraftan son fıkra hükmünde, “yayım ve ansiklopedi yazı kurullarının” görevleri ve yetkilerinin düzenlenmesi yönetmeliğe bırakılmış olduğundan bu fıkra hükmü ayrıca Anayasanın 123 üncü maddesinin birinci fıkrasına da aykırı düşmektedir. Çünkü 123 üncü maddenin birinci fıkrasına göre idarenin kuruluş ve görevlerinin yasa ile düzenlenmesi gerekmektedir.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 5335 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklediği Ek Madde 1’in birinci fıkrası ile sonuncu fıkrası Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine ve son fıkra ayrıca Anayasanın 123 üncü maddesine aykırı olup, iptalleri gerekmektedir.

8) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 28 inci Maddesinin (m) Fıkrasının (1) Numaralı Bendinin Değiştirdiği 5216 Sayılı Kanununun 6 ncı Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

10.07.2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası, ilçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan ilçe belediyelerinin beşte bir, ilk kademe belediyelerinin onda bir oranında meclis üyesi ile temsilini öngörmekte idi.

5335 sayılı kanunun 28 inci maddesi ile 5216 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasını değiştirilerek ilçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyelerin, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilmesi ilkesini getirilmiştir. Bu değişikliğin anlamı şudur: Yasanın değişmeden önceki halinde ilk kademe belediyeleri, belediye meclisinde onda bir oranında temsil edilirken, yasa değişikliğinden sonra beşte bir oranında temsil edilmeye başlayacaktır.

Çünkü, 5216 sayılı Kanunun meclis üyelerinin temsili konusundaki özel düzenlemesi değil, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi hükümleri geçerli olacaktır. Söz konusu düzenlemedeki, “büyük şehir belediye meclisleri, belediye hudutları içinde kalan ilçe seçim çevreleri için tespit edilen belediye meclisleri üye sayısının her ilçe için beşte biri alınmak suretiyle bulunacak toplam sayı kadar üyeden teşekkül eder” hükmü uyarınca ilk kademe belediyeleri onda bir oranında değil, beşte bir oranında temsil edilecektir.

5216 sayılı Yasayla getirilen düzenleme, seçimlerde oluşmuş temsilcilerin sayısını ve oranını seçimlerden sonra değiştirmek suretiyle esasen Anayasanın 127 nci madde hükümlerine aykırılıklar içermekteydi. Bu kez oran, seçimlerden sonra tekrar değiştirilerek yine anayasaya aykırı bir düzenleme getirilmiştir.

Yapılan bu düzenlemeler, seçmenlerin oylarıyla belirlenen büyükşehir belediyesindeki temsil oranlarını değiştirmekte ve dolayısıyla siyasal partilerin meclisteki temsil oranları da değişmektedir. Örneğin, Mersin büyükşehir belediyesinde % 52 oyla seçimi kazanan bir partinin belediye meclis üyelerinin meclisteki temsil oranı, 5216 sayılı yasanın 6 ncı maddesindeki büyükşehir belediyesine katılma ve katılanların temsili ile ilgili düzenlemeler nedeniyle % 32’ye, 5335 sayılı yasadaki düzenlemeyle % 25’e düşmüştür.

Yerel yönetimlerin görevli kılındıkları yöre halkının yerel ortak gereksinimlerini etkinlikle yerine getirebilmeleri, özerk bir yapılanma içinde tüzel kişiliğe sahip olmalarını gerektirir.

Anayasa Mahkemesi, yerel yönetimler açısından özerkliği, "...Anayasa ve yasaların belirlediği kamu hizmetlerinin önemli bir bölümünün yurttaşların yararına olarak, yerel yönetimlerin sorumluluğu altında yerine getirilmesi yetkisidir (E. 1988/18) biçiminde tanımlamıştır.

Yerel yönetimlerin özerkliği daha çok, organlarının yöre halkı tarafından seçilmesi ve bu organlarının karar verme yetkilerinin bulunması biçiminde gözüktür. Yerel yönetimlerin organları seçimle oluşmalı, halkın tercihlerini yansıtmalıdır. Anayasanın 127 nci maddesinin birinci fıkrası, yerel yönetimlerin karar organlarının seçmenler tarafından seçilerek oluşturulmasını öngörmektedir.

Anayasa Mahkemesi, büyükşehir belediye başkanları ile ilçe belediye başkanlarının müşterek oy pusulasında birlikte gösterilip birlikte seçilmesini öngören bir yasal düzenleme nedeniyle verdiği kararda, sadece karar organlarının değil yürütme organlarının da seçmenler tarafından seçilmesi gerektiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, belediye meclisinin karar, belediye başkanının ise yürütme organı olduğunu saptadıktan sonra, Anayasanın 127 nci maddesinin birinci fıkrasındaki "karar organlarının" seçimle oluşturulacağına ilişkin kural ile, ikinci fıkrasındaki "yerinden yönetim" ilkesini birlikte yorumlayarak, yerel yönetimlerin, hukuksal yapıları ve varlık amaçları gözetildiğinde, o yerde bulunanların, ortak gereksinimlerini karşılamak için kendi seçtikleri organlarca yönetilen kamu tüzel kişileri olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunun doğal sonucu, yalnız karar organlarını değil tüm organlarının seçmenler tarafından oluşmasıdır, yönünde karar vermiştir. (E. 1988/14)

Anayasa Mahkemesi, büyükşehir belediye başkanları ile ilçe belediye başkanlarının aynı seçim çevresinde seçilmesini öngören bir yasal düzenlemeyi de yerinden yönetim ilkesine aykırı bularak iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında şöyle denilmektedir: "... Bu durum, yerel yönetim anlayışı ve yerinden yönetim ilkesiyle bağdaşmaz. Yerel yönetim anlayışında her şey, o yer, o yöre ile sınırlıdır. Yerel yönetimlerin kuruluş ve görevleriyle yetkileri "yerinden yönetim" ilkesine uygun olarak yasayla düzenlenir. Yerinden yönetimin en belirgin özelliği, yöneticilerin o yerdeki seçmenlerin oylarıyla seçilmesidir. Yerel yönetimlerin özerk kamu tüzelkişisi olarak örgütlenmeleri de bu yönetimlerin karar alma ve aldıkları kararları uygulama hakkına sahip bulunmalarına dayanmaktadır. Karar alma özgürlüğünün gerçekleşmesi de, karar organlarının serbestçe oluşumuna bağlıdır. Bu da, seçimle gerçekleşir."

Seçmenin ilçe belediye meclis üyesi veya ilk kademe belediye meclis üyesi olarak oy verip seçtiği kişileri, daha sonra kanunlarda yapılan değişikliklerle büyükşehir belediye meclisi üyesi haline dönüştürmek Anayasanın 127 nci maddesine aykırıdır. Çünkü Anayasa, yerel idarenin oluşumunda ve buna bağlı olarak yerel yönetimlerin organlarında görev alacakların belirlenmesinde meşruiyet kaynağının "seçim" olduğunu öngörmektedir. Seçim esas ve usullerinin kanunla düzenlenmesi Anayasanın 67 nci maddesi doğrultusunda ne kadar doğru ve doğal ise, seçim sonuçlarının kanunla değiştirilmesi yada seçimle belirlenebilecek sonuçların kanunla tayin ve tespit edilmesi de o kadar isabetsiz ve adaletsizdir.

Büyükşehir belediyesine katılacak ilçe ve ilk kademe belediye meclisi üyelerinin seçildiği seçim çevresi ile büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçildiği seçim çevreleri farklıdır. Anayasanın 127 nci maddesi, yerel yönetimlerin karar organlarının seçimle

belirlenmesini şart koşmasına rağmen, getirilen düzenleme ile, seçmenlerin oy vermediği yeni bir belediye meclisi oluşturulmaktadır.

Büyükşehir belediyesine katılacak ilçe ve ilk kademe belediye meclisi, başkanı ve belediye encümeni için oy kullanan vatandaşlar, kendilerinin seçmediği belediye meclisi üyeleri, büyükşehir belediye başkanı ve belediye encümeni üyeleri tarafından yönetilmeye başlayacaklardır. Aynı durum, büyükşehir belediyesi sınırları içinde yaşayan vatandaşlar için de geçerlidir. Onlar da kendilerinin seçmediği belediye meclis üyeleri ve belediye encümeni üyeleri tarafından yönetileceklerdir. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 3 üncü maddesinin ikinci bendinde yerel halkın yerel yönetim organlarında görev alacakları belirleme hakkının “doğrudan” yapılacak bir seçimle kullanılacağı hükme bağlanmaktadır. Burada kullanılan doğrudan sözcüğü, yerel halkın bizzat ve tek dereceli bir seçimle iradesini ortaya koymasını ifade etmektedir. Bu bakımdan belli bir yerel yönetim organlarında görev almış kişilerin kanun koyucunun iradesi ile bir başka yerel yönetim organlarına da seçilmiş sayılması bir yerel irade aktarması ve dolaylı bir görevlendirmeden ibarettir.

O yörede yaşayanlar, kendi belediye meclis üyelerini, büyükşehir belediye meclisinde görev yapmak üzere seçmemişlerdir. Büyükşehir belediye meclisi seçimine katılmış olsalardı belki farklı kişileri belediye meclis üyesi olarak seçeceklerdi ve belki ilçe ve ilk kademe belediyeleri sınırları içinde yaşayanlar da Büyükşehir belediye başkanı seçimine katılsa idi, farklı bir belediye başkanı görev yapacaktı.

Seçimlerde oluşmuş temsilcilerin sayısını ve oranını seçimlerden sonra değiştiren böyle bir düzenleme, temsil ve verilen oy arasındaki bağlantıyı kopartması nedeni ile Anayasanın 67 nci maddesinde yer alan temsilde adalet ilkesiyle bağdaşmaz.

Yerel yönetim organlarının o yörede yaşayan seçmenin oyuyla oluşmasına imkan vermeyen, başka yörelerdeki seçim sonuçlarını seçim sonrasında değiştiren böyle bir düzenlemenin, “demokratik devlet” ilkesine ve dolayısıyla Anayasanın 2 nci maddesine aykırı olacağı açıktır. Çünkü demokraside esas olan, seçmenin oyunu belli bir yerdeki göreve gelecek kimse için kullanması ve o görev için seçtiği kimseler tarafından yönetilmesidir. Halbuki getirilen düzenleme, seçmenin karşısına tamamen farklı yöneticiler getirmektedir.

Diğer yandan, iptali istenen düzenleme, nüfus açısından birbirinden çok farklı büyüklükteki ilk kademe belediyelerinin büyükşehir belediye meclisinde aynı oranda temsil edilmelerini öngörerek, temsil bakımından eşitlik ve adalet ilkelerine aykırı bir durum yaratmakta; böylece Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen demokrasi ilkesinin yanısıra, Anayasanın 67 nci maddesinde belirtilen temsilde adalet ilkesi ve 10 uncu maddesinde belirtilen eşitlik ilkesi ile de çelişmektedir.

Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasa koyucu, yasaların yalnız Anayasaya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.

Anayasanın herhangi bir maddesine aykırı olan bir hüküm, Anayasanın 11 inci maddesindeki Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesi ile de bağdaşmaz.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 28 inci maddesi ile değiştirdiği 5216 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine, 10 uncu maddesindeki eşitlik ilkesine, 11 inci maddesindeki Anayasanın üstünlüğü ilkesine ve 67 nci maddesindeki temsilde adalet ilkesi ile 127 nci maddesindeki karar organlarının seçimle oluşması ilkesine aykırı olup, iptali gerekir.

9) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 30 uncu Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin iptali istenen ikinci ve üçüncü fıkralarında yapılan ve herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanların bu aylıkları kesilmeksizin bazı istisnalar ile kamuda istihdamını yasaklayan düzenlemenin yöneldiği amacın kamu yararı olduğu söylenemez. Çünkü bu düzenlemenin getirdiği yasa, emekli kamu görevlilerinin bilgi ve birikimden yararlanmaya imkan bırakmamıştır. Bu nedenle, getirilen yasağın kamu yararı amacına dönük olduğu savunulamaz. Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere, hukuk devletinin vazgeçilmez öğeleri içinde yer alan yasaların kamu yararına dayanması ilkesiyle bütün kamusal girişimlerin temelinde bulunması doğal olan kamu yararı düşüncesinin yasalara egemen olması zorunludur. Günümüzde “kamu yararı kavramı yanında; “toplum yararı” “ortak çıkar”, “genel yarar” gibi birbirinin yerine kullanılan kavramlarla anlatılmak istenen; tümünün “bireysel çıkar” dan farklı onun, üstünde ya da dışında ortak bir yararın amaçlanmasıdır (Any. Mah, T. 21.10.1992, E. 92/13, K. 92/50). Yasakoyucu 30 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarını düzenlerken kamu yararı amacına yönelmemiş olduğu için söz konusu fıkralar, Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırı düşmektedir. Çünkü bir hukuk devletinde tüm kamu işlemlerinin nihai amacı kamu yararı olmalıdır.

Öte yandan, 30 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları çalışma hak ve özgürlüğünü, özünden zedeleyecek şekilde ve ölçüsüzce sınırlandırdığı için Anayasanın 49 uncu maddesinde ifade edilen çalışma hakkına ve Anayasanın 13 üncü maddesinde belirtilen hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında uyulacak ilkelere de aykırıdır. Çünkü, söz konusu fıkralarda emeklilik ve yaşlılık aylığı alanların bu aylıkları kesilmeksizin kamuda çalışması yasaklanarak bu kişilerin çalışma hakkından amacına uygun biçimde yararlanmaları sürekli olarak imkansız hale getirilmiştir.

Diğer taraftan Anayasanın 2 nci maddesinde açıklanan hukuk devletinin temel unsurları arasında “kazanılmış haklara saygı” yer almaktadır. Bu nedenle yapılacak tüm düzenlemelerin, memurların ve kamu görevlilerinin kazanılmış haklarını koruması gerekir. Kazanılmış hakları ortadan kaldırııcı nitelikte sonuçlara yol açan uygulamalar, Anayasanın 2 nci maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir.” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi, toplumsal kararlılığı ve hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

5335 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin iptali istenen ikinci ve üçüncü fıkraları ile getirilen düzenleme; ikinci fıkrada tasrih olunan kamu kurum ve kuruluşlarında halen çalışmakta olanların bir sosyal güvenlik kurumundan almakta oldukları emeklilik veya yaşlılık aylıklarının da kesilmesini beraberinde getirdiğinden “kazanılmış hakların korunması” ilkesine de ters düşmekte ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci maddesine de aykırı bir nitelik taşımaktadır.

30 uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları ile yapılan bu düzenlemenin, belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan ve çalışacak olanların bir sosyal güvenlik kurumundan

almakta oldukları emeklilik ve yaşlılık aylıklarının kesilmesine yol açması ve sosyal güvenlik hakkından emeklilik ve yaşlılık aylığı bağlamında yararlanılmasını sürekli olarak imkansız hale getirmesi nedeniyle çalışma hak ve özgürlüğünün yanısıra sosyal güvenlik hakkını da ölçüsüzce sınırlandırdığı ve özünden zedelediği; bu bakımlardan da Anayasanın 60 ıncı maddesinde belirtilen sosyal güvenlik hakkına ve yine Anayasanın 13 üncü maddesinde belirtilen ilkelere aykırı düştüğü görülmektedir.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti, onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E. 1987/28, K. 1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

5335 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin açıklanan nedenlerle Anayasanın 2 nci, 11 inci, 13 üncü, 49 uncu ve 60 ıncı maddelerine aykırı olan ikinci ve üçüncü fıkralarının iptali gerekmektedir.

10) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 31 inci Maddesindeki “ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir” İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanununun 31 inci maddesinde yapılan düzenleme ile; ihtiyaç fazlası personelin maddede tasrih olunan kamu kurum ve kuruluşlarına nakledilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Bu hüküm ile; özellikle 657’ye tabi memurların yerlerinin kolayca değiştirilmesini sağlayabilecek bir düzenleme getirilmektedir. Böyle bir düzenlemeyle, norm kadro fazlası gösterilen personelin tüm özlük hakları, Devlet Personel Başkanlığı’nın bağlı olduğu bakan ile Maliye Bakanı’nın takdirine bırakılmaktadır. Zira, maddede ihtiyaç fazlası personelin nakledilecekleri kurum ve kuruluşlardaki kadro ve pozisyonlarının nasıl olacağı hususları dahil, personelin nakline ilişkin ilkeler konusunda her hangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle, konuya ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda verilen yetki, asli düzenleme yetkisidir. Halbuki Anayasaya göre, Anayasanın gösterdiği ayırık haller dışında, yürütmenin asli düzenleme yetkisi yoktur; yürütme Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacak ve yerine getirilecek bir yetki ve görevdir. Anayasanın 8 inci maddesinde ifade edilmiş olan bu ilke, yürütmenin ancak kanun ile asli olarak düzenlenmiş bir alanda düzenleme yetkisi kullanabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Anayasanın 7 nci maddesine göre ise, asli düzenleme yetkisi, TBMM’nindir ve devredilemez.

Devredildiği takdirde, Anayasadan kökenlenmemiş bir yetki görünümünü alır ve Anayasanın 6 ncı maddesine aykırı bir nitelik taşır.

Bir husus ile ilgili olarak yapılacak düzenlemede uyulacak esas ve ilkeler yasada gösterilmeksizin sadece yürütmeye bu hususla ilgili düzenleme yetkisi verilmesi, kanunla asli düzenlemenin yapılmış olması anlamına gelmez.

5335 sayılı Kanununun 31 inci maddesindeki iptali istenen ibarede yürütmeye asli düzenleme yapılmadan düzenleme yetkisi tanınması, asli düzenleme yetkisinin devredilmesi

anlamına gelmektedir ve bu nedenle, iptali istenen söz konusu ibare Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddeleriyle bağdaşmamaktadır.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerindeki hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleriyle de çelişeceği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 5335 sayılı Kanunun 31 inci maddesindeki, Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olan “ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir” ibaresinin iptali gerekmektedir.

11) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 32 nci Maddesinin Altıncı Fıkrasının Birinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun iptali istenen ibareyi de içeren 32 nci maddesinin altıncı fıkrasının ilk cümlesi ile; T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne ait satışı ve değerlendirilmesi yapılacak taşınmazların, ilgili kuruluşların ve belediyelerin görüşlerini almak ve çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla, her ölçekte imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlara ilişkin onama işlemlerinin 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesine göre Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından “askı sürelerine tâbi olmaksızın” re’sen yapılması öngörülmüştür.

3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinde, onaylanarak yürürlüğe giren imar planlarının, ilan yerinde bir ay süre ile ilan edileceği, bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebileceği hükme bağlanmıştır. İptali istenen cümle ile; imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlara ilişkin onama işlemlerinin askı sürelerine tâbi olmaksızın yapılması konusunda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’na yetki verilmekte ve dolayısıyla bu Bakanlıkça yapılacak planlara ilgililerin bir aylık ilan süresi içinde itiraz etme hak ve imkanları fiilen ortadan kaldırılmaktadır.

3194 sayılı İmar Kanunu ile bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebileceğinin hükme bağlanmasının nedeni; İmar planı değişikliklerinde, şehircilik ilkelerine, planlama tekniklerine ve kamu yararına aykırılıklar bulunuyor ise bu konudaki yanlışlıkların giderilebilmesi için ilgililere, yapılan planlara itiraz edebilme hak ve imkanının tanınmasıdır.

Hukuk devleti, tüm işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine açık, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı ve sürdürmeyi amaç edinmiş, Anayasa ve hukukun üstün kurallarına bağlılığa özen gösteren devlettir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması, kuralların herkes için konulması, kamu düzeninin kurulması ve korunması amacına yönelik bu kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçütlerinin de gözönünde tutulması gerekliliği bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 11.12.1986 günlü, E. 1985/11, K. 1986/29 sayılı kararında,

“Anayasa Mahkemesinin 22.06.1972 günlü, E. 1972/14, K. 1972/34 sayılı kararında, «Hukuk Devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması ilkesinin de var olduğu açıklanmıştır. Bu karara göre, «Anayasanın 2 nci maddesinde tanımlandığı üzere Devletimiz bir hukuk devletidir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu

yararına dayanması ilkesi vardır. Bu ilkenin anlamı kamu yararı düşüncesi olmaksızın başka bir deyimle yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralının konulamayacağıdır. Buna göre çıkarılması için kamu yararı bulunmayan bir yasa kuralı Anayasanın 2 nci maddesine aykırı olur ve dava açıldığında iptali gerekir.”

denilmiştir. İptali istenen cümle ile yapılan düzenleme de, sadece T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü yararına olan bir düzenleme olduğundan kamu yararına dayanmamakta ve Anayasanın 2 nci maddesine açıkça aykırı düşmektedir.

Diğer taraftan Bakanlıkça söz konusu 32 nci maddenin altıncı fıkrası çerçevesinde yapılacak imar ve parselasyon planlarının ve bunlara ilişkin onama işlemlerinin, iptali istenen cümle ile 3194 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde belirtilen askı sürelerine tabi olmaktan çıkarılması, adalet ve hakkaniyete de aykırıdır. Çünkü bu düzenleme, ilgililerin bu işlemlere süresinde itiraz imkanlarını da fiilen ortadan kaldırmaktadır. Adalet ve hakkaniyete aykırı olduğu için de, söz konusu düzenlemeyi hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırmak mümkün değildir.

İptali istenen cümlenin idarenin işlemlerine karşı yargı yoluna başvurmayı fiilen imkansız hale getirmesi, Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrasındaki ilkeyi de etkisizleştirmekte ve bu nedenle Anayasanın 125 inci maddesi ile de çelişmektedir.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E. 1987/28, K. 1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 5335 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 125 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekir.

12) 21.04.2005 Tarih ve 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Geçici 6 ncı Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesi ile İkinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

5335 sayılı Kanunun “Geçici Madde 6”sının birinci fıkrasının birinci cümlesi, Maliye Bakanlığına Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığında görev yapmakta iken 5283 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre Sağlık Bakanlığına devredilen en az dört yıllık yüksek öğrenimini bitirmiş memurlardan uygun gördüklerinin kadrolarını Sağlık Bakanlığı kadrolarından terkin ederek Maliye Bakanlığının kadro cetveline ilave etmek yetkisini tanımıştır. Bu cümlede yapılan “Maliye Bakanlığınca uygun görülenlerin kadroları” şeklindeki belirleme, bu Bakanlığa keyfi denilebilecek sınırsız bir takdir yetkisi verdiği için hukuk devleti ilkesine aykırı düşmektedir. Aynı zamanda söz konusu cümle kimlerin uygun görülebileceğine dair bir ölçüt, bir belirleme getirmediği için kimlerin uygun durumda olduğunu belirlemeyi, Bakanlığa bir asli düzenleme yetkisi görünümünde bırakmış bulunmaktadır. Halbuki Anayasamızın 8 inci maddesi, Anayasada gösterilen ayırık haller dışında yürütmenin asli düzenleme yetkisi olmadığını belirtmektedir. Bu yetki Anayasanın 7 nci maddesine göre yasamanındır ve devredilemez; devredildiği takdirde kökenini Anayasadan almadığı için, Anayasanın 6 ncı maddesine aykırı bir yetki niteliğini alır.

Bu nedenle iptali istenen birinci fıkranın birinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırıdır. Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenleme, kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırı düşer.

Diğer yandan fıkranın ikinci cümlesi de Anayasaya aykırıdır. Çünkü, bu cümlede birinci cümlede tanımlanan personelin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın kadrolara atanmış sayılacağı ifade edilmiştir. Atama bir idari işlemdir. Şart işlem niteliği taşır. İdarenin yapması gereken atama işlemi, yasa ile yapılmış sayılırsa, buradan yasamanın aynı zamanda yürütme işlemi de yapmış olduğu veya yürütmeye müdahale ettiği sonucu çıkar. Böyle bir durum ise, Anayasanın Başlangıç kısmındaki kuvvetler ayrılığı ilkesine ve Anayasanın 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı bir fonksiyon gaspıdır.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerindeki hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E. 1987/28, K. 1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenle 5335 sayılı Kanunun Geçici Madde 6'nın birinci fıkrasının birinci ve ikinci cümlelerindeki iptali istenen ibareler Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci ve 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

1) 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 2 nci maddesinin 1050 sayılı Kanuna eklediği ve Anayasanın 2 nci, 11 inci, 161 inci, 162 nci ve 163 üncü maddelerine açıkça aykırı olan "Ek Madde 12" nin uygulanması halinde, parlamentonun bütçe yapma ve bütçe denetim hakkı bir anlamda da elinden alınıp kamu maliyesinde saydamlık, hesap verme sorumluluğu gibi kavramlar işlevlerini yitireceğinden, sonradan giderilmesi güç ya da olanaksız durum ve zararların doğabileceği açıktır.

2) Anayasa Mahkemesinin 4869 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun emeklilik yaşını 65'ten 61'e düşüren hükümlerinin esas hakkında karar verilinceye kadar yürürlüklerinin durdurulmasına ilişkin kararı yayınlanana kadar, 61 yaşını doldurdukları için emekli edilen kamu görevlileri büyük mağduriyetlere uğramışlardır. Bunların mağduriyetleri, Anayasa Mahkemesinin yürürlüğü durdurma kararından sonra sona ermiştir.

5335 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin (b) bendinin değiştirdiği 5434 sayılı Kanunun 40 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki "hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir" ibaresi Anayasanın 2 nci, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 10 uncu, 11 inci, 123 üncü ve 128 inci maddelerine aykırı olup uygulanması halinde yine ileride giderilmesi güç hatta olanaksız bir takım hukuki durum ve zararlara neden olabilecektir. Bu durum ve zararların oluşmasını engelleyebilmek ve kamu görevlilerini, görevlerinin son yıllarında hiç hak etmedikleri sıkıntıları yaşamaktan kurtarabilmek için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar, söz konusu hükmün de yürürlüğünün durdurulması gerekmektedir.

3) 5335 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile değiştirilen 209 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri Anayasanın 2 nci, 10 uncu, 11 inci, 56 ncı ve 65 inci maddelerine aykırı olup, sağlığı kamusal bir hizmet olmaktan çıkartan ve halkın sağlığını piyasa koşullarına devreden düzenlemeler yaptıklarından, sonradan giderilmesi güç yada olanaksız durum ve zararlara neden olacakları kuşkusuzdur.

4) 5335 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 4749 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının sonuna eklediği cümlelerin Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine; üçüncü fıkrasının sonuna eklediği cümlelerin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğu anlaşılmaktadır. Anayasaya açıkça aykırı olan bu düzenlemelerin, hesap verebilirliğin işlemlerini engellemekle mali disiplini bozacağı kuşkusuz olduğundan, kamu yararı taşımadığı ortadadır. Hukuk devleti ilkesi, “yasaların kamu yararına dayanması” gereğini de içermektedir. Buna göre kamu yararı düşüncesi olmaksızın getirilen bir yasa kuralının bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceğinden sonradan giderilmesi olanaksız durum ve zararlara neden olacağı tartışmasızdır.

5) 5335 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin yeniden düzenlediği 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin (c) fıkrasının (1) numaralı bendindeki “ile bu Kanununun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” İbaresini ile (2) ve (3) numaralı bentleri Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ncı ve 153 üncü maddelerine açıkça aykırı olup, ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendirenlerin anlaşmaların yayımlanmadan yürürlüğe konulmalarını öngördüğü için de, kanunun bunlardan bilgi edinmesinin önünde bir engel oluşturmaktadır.

Bir hukuk devletinde böyle bir duruma seyirci kalınmaması tabii olup, Anayasal düzenin en kısa sürede iptalini ve yürürlüğünün durdurulmasını istediğimiz hukuka aykırı bu tür kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın da bir gereğidir. Anayasaya aykırılığın ısrarla sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceğinden sonradan giderilmesi olanaksız durum ve zararlara neden olacağı kuşkusuzdur.

6) 21 inci maddesinin (b) fıkrasının 4925 sayılı Kanununun 33 üncü maddesine eklediği ikinci fıkranın (2) numaralı bendindeki “yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanlar” ibaresi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olup; eski taşıt alınması yoluyla döner sermaye işletmelerini zarara uğrayacakları yatırımlara yönelmeye ve kamu gelirlerini kötü harcamaya iteceğinden sonradan giderilmesi olanaksız durum ve zararlara neden olabilecektir.

7) 25 inci maddesinin 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklediği Ek Madde 1’in birinci ve sonuncu fıkralarıyla idareye tanınan yönetmelikle düzenleme yetkisi bir asli düzenleme yetkisi görünümünde olup, yasama yetkisinin Anayasaya aykırı biçimde yürütmeye devri anlamını taşımaktadır. Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 11 inci ve 123 üncü maddelerine açıkça aykırı olan bu düzenlemelerin getirdiği, iptali istenen fıkraların uygulanması halinde, sonradan giderilmesi güç yada olanaksız zarar ve durumlar doğabilecektir.

8) 5335 sayılı Kanununun 28 inci maddesi ile değiştirdiği 5216 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrası Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine, 10 uncu maddesindeki eşitlik ilkesine, 11 inci maddesindeki Anayasanın üstünlüğü ilkesine, 67 nci maddesindeki temsilde adalet ilkesi ile 127 nci maddesindeki karar organlarının seçime oluşması ilkesine aykırı olduğundan, bu hükümlerin uygulanmasının sonradan giderilmesi olanaksız durum ve zararlara neden olacağı açıktır.

9) 5335 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin iptali istenen ikinci ve üçüncü fıkraları ile getirilen düzenleme; ikinci fıkrada tasrih olunan kamu kurum ve kuruluşlarında halen çalışmakta olanların bir sosyal güvenlik kurumundan almakta oldukları emeklilik veya

yaşlılık aylıklarının da kesilmesini beraberinde getirdiğinden “kazanılmış hakların korunması” ilkesine ters düştüğü için Anayasanın 2 nci, çalışma ve sosyal güvenlik hak ve özgürlüklerini özünden zedeleyecek şekilde ve ölçüsüzce sınırladığı için Anayasanın 13 üncü, 49 uncu ve 60 ıncı maddelerine ve Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesiyle çeliştiği için Anayasanın 11 inci maddesine açıkça aykırı olup; uygulanması halinde sonradan giderilmesi güç yada olanaksız durum ve zararların doğabileceği ortadadır.

10) 5335 sayılı Kanunun 31 inci maddesindeki iptali istenen ibare ile yapılan düzenlemede, yönetmelikle yürütmeye tanınan düzenleme yetkisi; yasada gerekli asli düzenlemeler yapılmadığı için doğrudan bir asli düzenleme yetkisi görünümünde olup, yasama yetkisinin Anayasaya aykırı biçimde yürütmeye devri anlamını taşımaktadır. Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine açıkça aykırı olan bu düzenlemenin getirdiği iptali istenen ibarenin uygulanması halinde, sonradan giderilmesi güç yada olanaksız zarar ve durumların doğacağı şüphesizdir.

11) 5335 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 125 inci maddelerine açıkça aykırıdır. Kamu yararı düşüncesi olmaksızın getirilen bu ibarenin, bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde tutulması ve özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini zedeleyeceği ve sonradan giderilmesi olanaksız durum ve zararlara neden olacağı ortadadır.

12) 5335 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi, Maliye Bakanlığına keyfi kullanılabilir sınırsız bir takdir yetkisi verdiği için hukuk devleti ilkesine aykırı düşmektedir. Keyfi uygulamaların ise, sonradan giderilmesi olanaksız durum ve zararlara neden olacağı kuşkusuzdur. Söz konusu birinci fıkranın ikinci cümlesi ise Anayasanın Başlangıcının 4 üncü paragrafı ile 2 ve 11 inci maddelerine aykırı olup, uygulanması halinde benzer durumlar ortaya çıkacaktır.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 21.04.2005 tarih ve 5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun;

1) 2 nci maddesinin 26.05.1927 tarihli ve 1050 sayılı Kanuna eklediği “Ek Madde 12” nin, Anayasanın 2 nci, 11 inci, 161 inci, 162 nci ve 163 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

2) 3 üncü maddesinin (b) bendinin değiştirdiği 5434 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasındaki “hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir” ibaresinin Anayasanın 2 nci, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 10 uncu, 11 inci, 123 üncü ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan,

3) 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile değiştirilen 209 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin Anayasanın 2 nci, 10 uncu, 11 inci, 56 ncı ve 65 inci maddelerine aykırı olduklarından,

4) 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının sonuna eklediği cümlenin Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan ve yine 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin üçüncü

fıkrasının sonuna eklediği cümlenin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

5) 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin yeniden düzenlendiği 28.03.2002 tarihli ve 4749 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin (c) fıkrasının (1) numaralı bendindeki “ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” ibaresi ile (2) ve (3) numaralı bentlerinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ncı ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

6) 21 inci maddesinin (b) fıkrasının 4925 sayılı Kanununun 33 üncü maddesine eklediği ikinci fıkranın (2) numaralı bendindeki “yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları” ibaresinin Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

7) 25 inci maddesinin 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklediği Ek Madde 1’in birinci ve sonuncu fıkralarının Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine ve sonuncu fıkrasının ayrıca Anayasanın 123 üncü maddesine aykırı olduğundan,

8) 28 inci maddesi ile değiştirdiği 5216 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasanın 2 nci, 10 uncu, 11 inci, 67 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

9) 30 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 13 üncü, 49 uncu ve 60 ncı maddelerine aykırı olduğundan,

10) 31 inci maddesindeki “ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir” ibaresinin Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

11) 32 nci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 125 inci maddelerine aykırı olduğundan,

12) “Geçici Madde 6” sının birinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine; ikinci cümlesinin Anayasanın “Başlangıç” kısmının dördüncü paragrafı ile 6 ncı, 7 nci ve 8 inci maddelerine aykırı olduklarından, iptallerine ve iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralları

5335 sayılı Yasa’nın iptali istenilen bölümleri de içeren kuralları şöyledir:

1- 5335 sayılı Yasa’nın 2. maddesi ile 1050 sayılı Yasa’ya eklenen Ek Madde 12: ***“Maliye Bakanlığınca belirlenen ekonomik kodlardan Devletin zimmetinde gerçekleşip, bütçe tertibi bulunmakla birlikte masrafın oluştuğu yer ve zamanda ödeneği bulunmayan harcama tutarları; dayanağını oluşturan harcama belgeleri de eklenmek suretiyle usulüne***

göre tahakkuk ettirilir. Bu harcama tutarları, “Ödeneğine Mahsup Edilecek Harcamalar Hesabına” yazılarak “Bütçeleştirilmiş Borçlar Hesabına” kaydedilir. Bu şekilde hesaba alınan tutarlar, ödeneginin gelmesini müteakip bütçeleştirilmiş borçlar hesabından ödenir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca belirlenir.”

2- 5335 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (b) bendi ile değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrası “İştirakçilerin görevleri ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren yaş haddi 65 yaşını doldurdıkları tarihtir. 43 üncü maddede yazılı olanlar dışında, **hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir. Bu görevlere, 65 yaşını dolduranların açıktan veya naklen atamaları yapılamaz.**”

3- 5335 sayılı Yasa'nın 5. maddesinin (b) bendi ile değiştirilen 209 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri: “Bakanlık, birinci basamak sağlık hizmeti sunan kuruluşlar da dahil olmak üzere Sağlık Bakanlığı kurum ve kuruluşları ile bağlı kuruluşlarındaki (Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü hariç);

a) Muayene, teşhis, tedavi, laboratuvar, tetkik ve tahlil işlerini,

b) Aşı, ilaç, serum, insan kanı ve kan ürünleri imali ile istihsal veya imal edilecek diğer maddeleri,

...

Maliye Bakanlığınca yayımlanan yılları Bütçe Uygulama Talimatlarında yer alanlar hariç, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu uyarınca belirlenen tarife üzerinden fiyatlandırmaya ve yukarıda belirtilen mal ve hizmetlerden elde edilecek gelirler ile sağlık kurum ve kuruluşlarına üçüncü şahıslarca yapılacak her türlü bağış ve yardımları döner sermayeye gelir kaydettirmeye yetkilidir. ...”

4- 5335 sayılı Yasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 4749 sayılı Yasa'nın 6. maddesi

“Çıkarılacak Devlet iç borçlanma senetlerinin çeşitlerine, satış yöntemlerine, faiz koşullarına, vadelerine, basım ve ödemelerine ilişkin her türlü esasları ve bunlara ilişkin diğer şartları belirlemeye Bakan yetkilidir.

İkrazen ihraç edilenler hariç olmak üzere, özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri, ancak karşılığında ilgili yıl bütçe kanununda yeterli ödenek olması kaydıyla ihraç edilir. Yıl içinde ortaya çıkan ve önceden öngörülmemiş gelişmeler için özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri ise ancak ödenek kalemleri arasında aktarma yapılarak, ihraç edilebilir. **1.6.2000 tarihli ve 4572 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin (c) bendinde belirtilen usul ve esaslar dahilinde, Hazine tarafından üstlenilmesi uygun görülen borçlar karşılığında ihraç edilecek özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri için bu fıkra hükümleri uygulanmaz.**

Özel tertip Devlet iç borçlanma senetlerinin ikrazen ihraç edilmesi durumunda düzenlenecek ikraz anlaşmasının vade, faiz ve diğer şartları Bakan tarafından belirlenir. İkrazen verilen senetlerden kaynaklanan Hazine alacaklarının ilgili mevzuat çerçevesinde silinmesi halinde bu tutarlar yılı bütçesine ödenek konmak kaydıyla bütçeye gider olarak kaydedilir. **Hazine Müsteşarlığının Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan olan alacakları için bu fıkra hükmü uygulanmaz.**

...”

5- 5335 sayılı Yasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin yeniden düzenlenen (C) fıkrası

“ Bu Kanun hükümlerine göre;

1) Savunma ve güvenlik amaçlı kredi ve hibe anlaşmaları ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar,

2) Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar haricindeki herhangi bir dış finansman kaynağından sağlanan kredilere ilişkin olarak imzalanan anlaşmalar,

3) Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla imzalanan ekonomik ve ticari mahiyetteki anlaşmalar çerçevesinde program veya proje kredisi amacıyla sağlanan ve münhasıran anapara, faiz ve diğer finansman giderlerinin geri ödenmesini düzenleyen kredi anlaşmaları,

Resmi Gazetede yayımlanmaz. ...”

6- 5335 sayılı Yasa'nın 21. maddesinin (b) bendi ile 4925 sayılı Yasa'nın 33. maddesine eklenen ikinci fıkranın (2) numaralı bendi

“Bakanlık, Döner Sermaye İşletmesinin mali imkanları ölçüsünde olmak üzere; ticari yolcu ve eşya taşımalarında kullanılan otobüs, kamyon, tanker ve çekicilerden yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları devir alabilir, devir alınan taşıtların sahiplerine, ödeme yaptırmaya yetkilidir.”

7- 5335 sayılı Yasa'nın 25. maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Ek Madde 1'in birinci ve sonuncu fıkraları

“EK MADDE 1 - Özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, genel ve katma bütçeli kurumlar ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, fonlar ve özel bütçeli kurumların amaç ve görevleri ile ilgili olarak yayımlayacakları kitap, dergi, ansiklopedi, gazete, bülten ve broşür gibi yayınlar için ödenecek telif ve işlenme ücretleri ile basılı ve basılacak eser inceleme ücretleri ve bunlara ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenir.

...

Bu madde kapsamına giren eserlerin seçilmesi, yayımlanması, yayım ve ansiklopedi yazı kurullarının kurulması, çalışma esasları, görevleri ve yetkileri ile diğer hususlar kurumlar tarafından çıkarılacak yönetmeliklerde düzenlenir.”

8- 5335 sayılı Yasa'nın 28. maddesinin (m) fıkrası ile değiştirilen 5216 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin dördüncü fıkrası *“İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilirler.”*

9- 5335 sayılı Yasa'nın 30. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları

“Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar bu aylıkları kesilmeksizin; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50’sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklarda herhangi bir kadro, pozisyon veya görevde çalıştırılmaz ve görev yapamazlar.

Diğer kanunların emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken emeklilik veya yaşlılık aylıkları ve/veya diğer tazminatları kesilmeksizin atanmaya, çalıştırılmaya veya görevlendirilmeye izin veren hükümleri ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 11 inci maddesine göre 1.1.2005 tarihinden önce alınmış Bakanlar Kurulu kararları uygulanmaz.”

10- 5335 sayılı Yasa’nın 31. maddesi

“Kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla, genel bütçeye dahil daireler ile katma bütçeli idarelerin teşkilat yapıları ve hizmet amacına uygun olarak personel dağılımının sağlanmasına yönelik önlemler almaya, ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir.”

11- 5335 sayılı Yasa’nın 32. maddesinin altıncı fıkrası

“Satışı ve değerlendirilmesi yapılacak taşınmazların, ilgili kuruluşların ve belediyelerin görüşlerini almak ve çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla, her ölçekte imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlara ilişkin onama işlemleri 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesine göre Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından askı sürelerine tabi olmaksızın re’sen yapılır. İlgili kuruluş ve belediyeler görüşlerini onbeş gün içinde bildirmek zorundadır. TCDD Genel Müdürlüğü, taşınmazlarının satışı ve değerlendirilmesi uygun görülen yerler için 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanuna tabi olmaksızın, 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Kanuna tabi ekspertiz şirketlerine rayiç bedel tespit ettirmeye, gerçek ve özel hukuk kişilerine her ölçekteki imar planlarını yaptırmaya, ilan, reklam, proje, kontrollük, danışmanlık veya pazarlama gibi konularda hizmet satın almaya ve bütün bu giderler için satılan ve değerlendirilen taşınmazların tahsil edilen bedellerinin %2’sini geçmemek üzere bu bedellerden ödeme yapmaya yetkilidir.”

12- 5335 sayılı Yasa’nın Geçici 6. maddesi

“Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığında görev yapmakta iken 6.1.2005 tarihli ve 5283 sayılı Kanunun 5 inci maddesine göre Sağlık Bakanlığına devredilen en az dört yıllık yüksek öğrenimi bitirmiş memurlardan Maliye Bakanlığınca uygun görülenlerin kadroları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç dört ay içerisinde Sağlık Bakanlığı kadrolarından tenkis edilerek Maliye Bakanlığının kadro cetveline ilave edilir. Tenkis edilen kadrolarda istihdam edilen personel, başka bir işleme gerek kalmaksızın Maliye Bakanlığının kadro cetveline eklenen bu kadrolara atanmış sayılırlar.

Bu madde uyarınca Maliye Bakanlığına atananların Sağlık Bakanlığına devir tarihindeki eski kadrolarına bağlı olarak almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları (fazla çalışma ücreti ile nöbet ücreti hariç) toplam net tutarının, atandıkları yeni kadrolarının aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer her türlü mali hakları (fazla çalışma ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark tutarı atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece, herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca tazminat olarak ödenir. ”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın Başlangıç'ının dördüncü paragrafı ile 2., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 49., 56., 60., 65., 67., 90., 123., 125., 127., 128., 153., 161., 162. ve 163. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A.Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL ve Fettah OTO'nun katılmalarıyla 3.6.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına, oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrası gereğince Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Kamu Finansmanı Genel Müdürü Coşkun CANGÖZ ve Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdür Vekili Naci AĞBAL'ın 3.4.2007 günlü sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A) 5335 sayılı Yasa'nın 2. Maddesi ile 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'na Eklenen Ek Madde 12'nin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kuralın, Anayasa'nın 2., 11., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu, 10.12.2003 günlü, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 81/a ve 82. maddeleri gereğince 1.1.2005 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmış; 5018 sayılı Yasa'nın 1050 sayılı Yasa'yı yürürlükten kaldıran 81/a maddesinin 2005 yılında uygulanmayacağını öngören 28.12.2004 günlü ve 5277 sayılı 2005 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun "Kısmen veya tamamen uygulanmayacak hükümler" başlıklı 37/j-1 maddesinde yer alan "10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kanunun bütçe uygulamasına ilişkin hükümleri ve 81. maddesinin (a), (c) ve (d) bentleri ile bunların yürürlüğüne ilişkin hükümleri 2005 yılında uygulanmaz" kuralının da 2005 yılı sonunda yürürlüğü sona ermiştir.

Bu nedenlerle, "konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına" karar verilmesi gerekmiştir.

B) Yasa'nın 3. Maddesinin (b) Bendiyle Değiştirilen 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin "... hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir." Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, hukuk güvenliğinin "belirtilik ve öngörülebilirlik" esaslarını içerdiği ve kazanılmış hakların korunmasının hukuk güvenliğinin sağlanmasında temel unsur olduğu, emeklilik yaş haddine gelmeden hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda yaş haddinin 61 yaşın doldurulması durumunda uygulanabileceği öngörülmekle beraber hizmetin gereği ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumların neler olacağına belirtilmemesinin hukuk devleti ilkesine uymadığı gibi aynı durumdaki kişilere farklı uygulamalara yol açılmasına ve esasları yasada açıkça belirtilmeden idareye böyle bir yetki tanınmasının yasamanın asli düzenleme yetkisinin idareye devri anlamına geleceği belirtilerek, dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 123. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kuralı da içeren 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun "Yaş Hadleri" başlıklı 40. maddesinin birinci fıkrasında; "*İştirakçilerin görevleri ile ilişkilerinin kesilmesini gerektiren yaş haddi 65 yaşını doldurdukları tarihtir. 43 üncü maddede yazılı olanlar dışında, hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir. Bu görevlere, 65 yaşını dolduranların açıktan veya naklen atamaları yapılamaz.*" denilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk Devleti ilkesi vurgulanırken, 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği, 128. maddesinde de memurlara ve diğer kamu görevlilerine ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gereği belirtilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

5434 sayılı Yasa'nın dava konusu kuralı da içeren 40. maddesi emeklilik yaş haddini düzenlemektedir. Yaş haddi uygulaması ise, çalışanların çalışma yaşamlarını sona erdiren bir uygulama olması nedeniyle önem taşır.

Emekli Sandığı iştirakçileri, 5434 sayılı Yasa'nın 12. maddesinde "Sandıktan Faydalanacaklar" başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre, 5434 sayılı Yasa'nın değişik 40. maddesinde belirtilenlerin, Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ifade edilen memurlar ve diğer kamu görevlileri olduğu açıktır.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına göre ise, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "hukuk devleti" ilkesinin gereği de budur. Ayrıca, temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırı çizmeden yürütmeye düzenleme yetkisi veren kural, Anayasa'nın 7. maddesine de aykırı düşer.

Emekli Sandığı iştirakçilerinin zorunlu yaş haddi 65 yaşın doldurulduğu tarih olarak belirlenmiş olmasına karşın, dava konusu bölümde hizmet süreleri ne olursa olsun hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddinin 61 yaşını dolduranlar hakkında da uygulanabileceği öngörülmektedir. Kuralda hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumların uygulanması kurumların takdirine bırakılmıştır.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına göre, aynı maddenin birinci fıkrası kapsamına giren personelin istihdam edileceği kadrolara ilişkin düzenleme ve değişikliklerin yasa ile yapılması gerekir. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine göre düzenlemelerin açık, öngörülebilir ve sınırlarının belirli olması zorunludur.

Yasa ile esasları belirlenmeden, çerçevesi çizilmeden idareye yetki verilmesi yasa ile düzenleme anlamına gelmez. Yasa'da açıkça düzenleme yoluna gidilmeden kurumlara hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumları belirleme yetkisinin bırakılması aynı zamanda yasama yetkisinin devri niteliğini de taşımaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Dava konusu yasa kuralı, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan, ayrıca Anayasa'nın 5., 6., 8., 10., 11. ve 123. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

C) Yasa'nın 5. Maddesinin (b) Bendi ile Değiştirilen 209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un 3. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) ve (b) Bentlerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kurullarla koruyucu sağlık hizmetlerinin verildiği birinci basamak da dahil olmak üzere Sağlık Bakanlığı'na bağlı tüm kuruluşlarda bütün hizmetlerin paralı hale getirilerek sağlığın kamusal bir hizmet olmaktan çıkartıldığı ve piyasa koşullarına devredildiği, yoksul halkın sağlık ocakları ve hastanelerden adeta dışlanarak parası olanlara sağlık hizmetleri verileceği anlayışının getirildiği, yapılan düzenlemenin sağlık hizmetlerinden yararlanma bakımından mali olanakları elverişli olanlarla olmayanlar arasında eşitsizlik yaratacağı gerekçesiyle Anayasa'nın 2., 10., 11., 56 ve 65. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 5. maddesinin (b) bendi ile değiştirilen 209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının dava konusu (a) ve (b) bentlerini de içeren kuralda;

“Bakanlık, birinci basamak sağlık hizmeti sunan kuruluşlar da dahil olmak üzere Sağlık Bakanlığı kurum ve kuruluşları ile bağlı kuruluşlarındaki (Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü hariç);

a) Muayene, teşhis, tedavi, laboratuvar, tetkik ve tahlil işlerini,

b) Aşı, ilaç, serum, insan kanı ve kan ürünleri imali ile istihsal veya imal edilecek diğer maddeleri,

...

Maliye Bakanlığınca yayımlanan yılları Bütçe Uygulama Talimatlarında yer alanlar hariç, 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu uyarınca belirlenen tarife üzerinden fiyatlandırmaya ve yukarıda belirtilen mal ve hizmetlerden elde edilecek gelirler ile sağlık kurum ve kuruluşlarına üçüncü şahıslarca yapılacak her türlü bağış ve yardımları döner sermayeye gelir kaydettirmeye yetkilidir. ...” denilmektedir.

Buna göre, Sağlık Bakanlığı'nın birinci basamak sağlık hizmeti sunan sağlık ocağı, verem savaş dispanseri, ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi, sağlık merkezi, SSK sağlık istasyonu ve dispanseri ile aynı kapsamda hizmet veren Belediyeler ile diğer resmi sağlık kurumları dahil olmak üzere Sağlık Bakanlığı kurum ve kuruluşları ile (Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü hariç) bağlı kuruluşlarında verilen muayene, teşhis, tedavi, laboratuvar, tetkik ve tahlil işleri ile aşı, ilaç, serum, insan kanı ve kan ürünleri imali ile istihsal veya imal edilecek diğer maddelerinin fiyatlandırılarak döner sermayeye gelir kaydedilmesi öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde sosyal bir hukuk devletinden bahsedilerek kişinin doğuştan sahip olduğu onurlu bir yaşam sürdürme, maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisini kullanması güvence altına alınmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında vurgulandığı gibi, sağlık hizmetlerinin devletçe saptanan bir bedelinin olması, bu hizmetlerin Anayasa'nın öngördüğü düzeyde yerine getirilmesi için zorunludur. Anayasa'nın 65. maddesinde belirtilen mali kaynakların yeterliliği ölçüsü Devleti kimi düzenlemeler yapmak zorunda bırakmaktadır.

Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrasında Devletin herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla yükümlü olduğu, son fıkrasında da sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabileceği öngörülürken, bu maddede Devlete verilen görevin Anayasa'nın 65. maddesinde belirtilen mali kaynakların yeterliliği ölçüsü ile sınırlı olduğu kuşkusuzdur. Diğer taraftan, sağlık yardımları için sigortalıdan katkı payı alınabileceği uluslararası sözleşmelerde de öngörülmüştür. Nitekim “Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin” Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 102 sayılı Sözleşmesi'nin 10. maddesinde, sağlık yardımından faydalananlar veya bunların aile reislerinin, hastalık halinde yapılacak sağlık yardımı masraflarına iştirak ettirilebileceği, bunun ilgiliye ağır bir yük getirmeyecek şekilde tespit edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesine göre de, korunan kimselerin doğrudan katkıda bulunmaları olanaklıdır. Türkiye, belirtilen iki sözleşmeye de katılarak onaylamıştır.

Sağlık hizmetlerinin gerektirdiği tıbbi alet, cihaz ve diğer malzemelerin teknolojik gelişmeler karşısında artan bedellerinin mevcut gelir kaynaklarıyla karşılanmasının zorluğu gözetildiğinde, kamu hizmetinin giderlerine yurttaşın bir ölçüde katılımının istenmesi, bu hizmetin satışı anlamına gelmez.

Sosyal Devlet ilkesi gereğince sağlık hizmetlerinden herkesin faydalanmasının gerçekleştirilebilmesi ve sürdürülebilmesi, sunulan hizmete bazı durumlarda katkı yapılmasını zorunlu kılabilir. Bu nedenle sağlık hizmetlerinden herkesin yaygın ve eksiksiz olarak faydalanma amacını gerçekleştirmek için sunulan hizmete katkı sağlanmasını öngören kuralın, sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmadığı ileri sürülemez. Kaldı ki sağlık sigortası dışında kalanlar içinde 3816 ve 4736 sayılı Yasalarda ücretsiz tedaviye ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 56. ve 65. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 10. ve 11. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Ç) Yasa'nın 19. Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendi ile 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 6. Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının Sonuna Eklenen Cümlelerin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kuralla Hazine'nin ne düzeyde ve hangi birliklerin banka borçlarını üstleneceğinin açıkça gösterilmediği, hangi birliklerin banka borçlarının üstlenileceğine idarenin takdire dayalı karar vermesine ve dolayısıyla da asli düzenlemeyi idarenin kendisinin yapmasına yol açacağı, üçüncü fıkrasına eklenen cümlenin ise, TMSF'ndan olan Hazine alacaklarının silinmesi durumunda silinen tutarın bütçede harcama olarak yazılmamasının bir anlamda gizlenmesine yol açacağı, bununda mali disiplini bozacak nitelikte olduğu, bu durumun ise kamu yararını ihlal edeceği nedenleriyle, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının sonuna eklenen dava konusu cümleleri de içeren "İç Borçlanma" başlıklı 6. maddesinde;

"Çıkarılacak Devlet iç borçlanma senetlerinin çeşitlerine, satış yöntemlerine, faiz koşullarına, vadelerine, basım ve ödemelerine ilişkin her türlü esasları ve bunlara ilişkin diğer şartları belirlemeye Bakan yetkilidir.

İkrazen ihraç edilenler hariç olmak üzere, özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri, ancak karşılığında ilgili yıl bütçe kanununda yeterli ödenek olması kaydıyla ihraç edilir. Yıl içinde ortaya çıkan ve önceden öngörülmeyen gelişmeler için özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri ise ancak ödenek kalemleri arasında aktarma yapılarak, ihraç edilebilir. 1.6.2000 tarihli ve 4572 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin (c) bendinde belirtilen usul ve esaslar dahilinde, Hazine tarafından üstlenilmesi uygun görülen borçlar karşılığında ihraç edilecek özel tertip Devlet iç borçlanma senetleri için bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

Özel tertip Devlet iç borçlanma senetlerinin ikrazen ihraç edilmesi durumunda düzenlenecek ikraz anlaşmasının vade, faiz ve diğer şartları Bakan tarafından belirlenir. İkrazen verilen senetlerden kaynaklanan Hazine alacaklarının ilgili mevzuat çerçevesinde silinmesi halinde bu tutarlar yılı bütçesine ödenek konmak kaydıyla bütçeye gider olarak kaydedilir. Hazine Müsteşarlığının Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan olan alacakları için bu fıkra hükmü uygulanmaz.

... " denilmektedir.

Kuralda sözü edilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun'un 1. maddesine göre Yasa'nın amacı, tarım satış kooperatif ve birliklerine ilişkin hükümleri düzenlemek ve bu kuruluşların yeniden yapılanması için yasal bir çerçeve oluşturarak, tarım satış kooperatif ve birliklerini etkin ve sürdürülebilir bir şekilde özerk ve mali yönden bağımsız kılmaktır.

4749 sayılı Yasa'ya göre, ilgili yıl bütçe kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde ihraç edilmiş olan ve karşılığında herhangi bir nakit girişi sağlanmayan Devlet iç borçlanma

senetleri Özel tertip Devlet İç Borçlanma Senetlerini, herhangi bir dış finansman kaynağından temin edilen finansman imkanları için verilen Hazine garantileri veya bu imkanların ikrazı suretiyle kullandırılması ya da bunlar dışında olmakla birlikte ilgili mevzuattan kaynaklanan işlemler nedeniyle doğan ve Hazine tarafından üstlenilen her türlü ödemeye ve/veya Hazine tarafından ikrazen ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerine ilişkin olarak ortaya çıkan alacaklar da Hazine alacağını ifade etmektedir.

Anayasa'nın 7. maddesinde "*Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.*" denilmektedir.

Buna göre, Anayasa'da yasayla düzenlenmesi öngörülen konularda yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle, Anayasa'da öngörülen ayırık durumlar dışında, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda, yasa ile yürütmeye genel nitelikte kural koyma yetkisi verilemez. Yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlemesine bırakmaması gerekir.

6. maddenin ikinci fıkrasının sonuna eklenen dava konusu cümlede 1.6.2000 tarihli ve 4572 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesinin (c) bendinde belirtilen usul ve esaslar dahilinde Hazine'nin hangi birliklerin banka borçlarını üstleneceği belirlenmiştir.

Buna göre, "*belirtilen usul ve esaslar dahilinde*" denilmek suretiyle 4572 sayılı Yasa'nın Geçici 2. maddesinin (c) bendinde, Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin 1.5.2000'den önce mevcut olan özel bünye faaliyetleri ile ilgili banka borçlarının, Birliklerin yeniden yapılandırma sürecinde, Yeniden Yapılandırma Kurulu'nun önerileri dikkate alınarak, Hazine tarafından üstlenileceği öngörülmüştür.

6. maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen, "*Bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılmasının finansmanı*" çerçevesinde TMSF'na ikrazen ihraç edilen Özel Tertip Devlet İç Borçlanma Senetlerinden doğan Hazine alacaklarıdır. Fıkra da öngörülen, Özel tertip iç borçlanma senetlerinin ikrazen ihraç edilmesi durumunda düzenlenecek ikraz anlaşmasının vade, faiz ve diğer şartlarının Bakan tarafından belirlenmesi ile ikrazen verilen senetlerden kaynaklanan Hazine alacaklarının ilgili mevzuat çerçevesinde silinmesi halinde bu tutarların yılı bütçesine ödenek konmak kaydıyla bütçeye gider olarak kaydedilmesine yöneliktir. Eklenen cümle ile de Hazine'nin TMSF'ndan olan alacakları için bu koşulların aranmaması öngörülmüştür.

4059 sayılı Yasa'nın 2. maddesine göre, Hazine işlemlerini yürütmek, Devlet giderlerinin gerektirdiği nakdî sağlamak, kamu borç portföyü, Hazine garantileri ve Hazine alacakları ile ilgili her türlü analiz ve risk değerlendirmesini yapmak, ilgili diğer Müsteşarlık birimleriyle işbirliği içinde borçlanma politika, ilke ve stratejilerini belirlemek, uzun vadeli ve yıllık borçlanma programlarını hazırlamak, risk yönetimi kapsamında alınacak tedbirleri tespit etmek, uygulamayı değerlendirmek ve raporlamak, Devletin iç borçlanmasını yürütmek, Devlet tahvili, Hazine bonusu ve diğer iç borçlanma senetleri çıkarmak T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'na verilmiş görevlerdendir.

4749 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin onbeşinci fıkrasına göre de, Devlet borcu ve Hazine garantilerinin uygulama sonuçları Müsteşarlıkça hazırlanarak ilgili yıl kesinhesap cetveli ile birlikte Hazine genel hesabına dahil edilmek üzere Maliye Bakanlığına gönderilmekte, ilgili bütçe yılı içinde sağlanan iç ve dış finansman imkanları, sağlanan Hazine

garantileri, risk hesabı, alınan ve verilen hibeler, dış borcun devri, dış borcun ikrazı ve dış borcun tahsiline ilişkin bilgilerle finans piyasalarına ve borç yönetimine ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı “Kamu Borç Yönetimi Raporu” üçer aylık dönemler itibariyle TBMM Başkanlığı’na, Başbakanlığa, Maliye Bakanlığı’na, Sayıştay Başkanlığı’na, DPT Müsteşarlığı’na gönderilmekte ve Bakan tarafından TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu yılda bir defadan az olmamak üzere bilgilendirilmektedir.

Buna göre, iç borçlanma başlıklı 6. maddenin dava konusu bölümlerinde konu edilen borçlar ve alacaklar Hazine Müsteşarlığı’na kayıt altında tutulmakta ve üçer aylık dönemler itibariyle Kamu Borç Yönetimi Raporu çıkarılmak ve yayınlanmak suretiyle kamuoyuna açıklanmaktadır.

Anayasa’da kanunla düzenleneceği öngörülen konular, Yasama organı dışında başkaca bir organ tarafından düzenlenemez. Ancak, bu yasak Anayasa’da kanunla düzenleneceği öngörülen her konunun, ayrıntılarına kadar mutlaka kanunla düzenleneceği anlamına gelmez.

İptali istenen kurallarda belirtilen konulara ilişkin esas ve usullerin 4572 ve 4059 sayılı Yasalarda gösterilmiş olması nedeniyle yasama yetkisinin devrinden sözedilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa’nın 2. ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa’nın 6., 8., 11. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

D) Yasa’nın 19. Maddesinin Birinci Fıkrasının (f) Bendi ile 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 17. maddesinin Yeniden Düzenlenen (C) Fıkrasının (1) Numaralı Bendingin “...ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar ...” Bölümü ile (2) ve (3) Numaralı Bentlerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 4749 sayılı Yasa kapsamına giren antlaşmalar arasında Anayasa’nın 90. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazetede yayımlanması gerekenlerinde bulunduğu gözetilmeksizin tümünün Resmi Gazetede yayımlanmayacağına öngörülmesinin Anayasa’nın 90. maddesine ve Anayasa Mahkemesi’nin K.2004/6 sayılı Kararındaki gerekçe gözetilmediği için Anayasa’nın 153. maddesi ile 2. ve 11.maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa’nın 19. maddesinin (f) bendi ile yeniden düzenlenen 4749 sayılı Yasa’nın 17. maddesinin (C) fıkrasında,

“ Bu Kanun hükümlerine göre;

1) *Savunma ve güvenlik amaçlı kredi ve hibe anlaşmaları ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar,*

2) *Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar haricindeki herhangi bir dış finansman kaynağından sağlanan kredilere ilişkin olarak imzalanan anlaşmalar,*

3) Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla imzalanan ekonomik ve ticari mahiyetteki anlaşmalar çerçevesinde program veya proje kredisi amacıyla sağlanan ve münhasıran anapara, faiz ve diğer finansman giderlerinin geri ödenmesini düzenleyen kredi anlaşmaları,

Resmi Gazetede yayımlanmaz.

Yukarıda belirtilen anlaşmaların dışında bu Kanun hükümlerine göre yapılan diğer anlaşmalar Resmi Gazetede yayımlanır.”

denilmektedir.

Anayasa'nın 153. maddesinde, Anayasa Mahkemesi kararlarının Resmî Gazetede hemen yayımlanacağı ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı belirtilmiştir. Anayasa'ya aykırılığı Anayasa Mahkemesi'nce saptanmış kuralların aynı amaç doğrultusunda yeniden yasalaştırılması, kararı etkisiz duruma düşürmek anlamına gelir.

Ancak bir yasanın Anayasa'nın 153. maddesine aykırılığından söz edilebilmesi için, iptal edilen önceki yasayla “aynı” ya da “benzer nitelikte” olması zorunludur. İki yasanın “aynı” ya da “benzer nitelikte” olup olmadığının anlaşılabilmesi için, aralarında “özdeşlik”, yani anlam ve nitelik ile, “teknik, içerik ve kapsam” yönlerinden karşılaştırılması gerekir.

İptal edilen önceki kuralda “*Bu Kanun gereği imzalanan anlaşmalar 23.5.1928 tarihli ve 1322 sayılı Kanun hükümlerinden muaf olup Resmi Gazetede yayımlanmaz.*” denilerek; 4749 sayılı Yasa gereğince imzalanan tüm anlaşmaların 1322 sayılı “*Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hk. Kanun*” hükümlerinden muaf tutularak Resmi Gazetede yayımlanmaması öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı gerekçesinde de “*dava konusu kuralla 4749 sayılı Yasa kapsamına giren anlaşmalar arasında ağırlıklı olarak 90. maddenin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazete’de yayımlanması gerekenlerin de bulunduğu gözetilmeksizin, söz konusu Yasa’ya göre imzalanan anlaşmaların tümünün Resmi Gazete’de yayımlanmayacağını öngören dava konusu kural Anayasa’nın 90. maddesine aykırıdır.*” denilmiştir.

Oysa, dava konusu yapılan yeni kurallarda, hibe anlaşmaları, borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar, herhangi bir dış finansman kaynağından Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar haricindeki sağlanan kredilere ilişkin olarak imzalanan anlaşmalar ile Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla imzalanan ekonomik ve ticari mahiyetteki anlaşmalar çerçevesinde program veya proje kredisi amacıyla sağlanan ve münhasıran anapara, faiz ve diğer finansman giderlerinin geri ödenmesini düzenleyen kredi anlaşmalarının Resmi Gazete’de yayımlanmaması öngörülmüştür.

Buna göre yeni düzenlemede, iptal edilen kuralda öngörüldüğü gibi 4749 sayılı Yasa gereğince imzalanan tüm anlaşmaların değil, sadece kuralda sayılan anlaşmaların Resmî Gazete’de yayımlanmayacağı belirtilmiştir. Bu nedenle, dava konusu kurallar, iptal edilen kuralla teknik, içerik ve kapsam yönünden özdeş olmadığından, Anayasa'nın 153. maddesine aykırı bulunmamıştır.

1- Birinci Banttaki “...ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar ...” Bölümünün İncelenmesi

Anayasa'nın “Milletlerarası anlaşmaları uygun bulma” başlıklı 90. maddesinin birinci fıkrasında “... anlaşmaların onaylanması, TBMM'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır” denilmiş, ikinci ve üçüncü fıkralarında da, kimi durumlarda önceden bir Yasa ile uygun bulma zorunluluğu olmaksızın anlaşmaları yürürlüğe koyma yetkisi yürütme organına verilmiştir.

Anayasa'nın 90. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, milletlerarası bir anlaşmaya dayanan uygulama anlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticarî veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren anlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin yeniden düzenlenen (C) fıkrasının (1) numaralı bendindeki dava konusu ibarede, Yasa'nın 9. maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ile 10. maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmaların Resmi Gazete'de yayımlanmayacağı öngörülmektedir.

4749 sayılı Kanun'un; Avrupa Birliğinden sağlanacak hibeler hariç olmak üzere aynı ve nakdi hibe alınması (Madde 9/1), yabancı ülkelere, yabancı ülkelerin kuruluşlarına, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına nakdi hibe verilmesi (Madde 9/2), yabancı ülke ve kuruluşlara yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlar (Madde 9/3), yabancı ülkeler, yabancı ülkelerin kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve oluşturulacak uluslararası yardım konsorsiyumlarına borç verilmesi (Madde 10/1), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin Yüksek Danışma ve Kredileri Yönlendirme Kurulu tarafından onaylanan yıllık programında yer almayan ülkelerde ve OECD uzlaşması hükümlerine uygun olmayan, ancak ülkemizin çıkarları açısından özel önem arz eden projelerin kredilendirilmesi (Madde 10/3), Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin yabancı ülkelere ve bu ülkelerdeki kuruluşlara verdiği kredilerin üç yıl veya daha uzun vadeli olarak yeniden yapılandırılmasıyla ilgili (Madde 10/3) anlaşmaları kapsadığı, yabancı ülke ve kuruluşlarla yapılacak savunma ve güvenlik amaçlı hibe ve yardımlarla ilgili anlaşmalarda olduğu gibi, kimi ayrı durumlarda dışında, bu anlaşmaların genel anlamda ekonomik ve ticarî özelliği olan kamu finansmanı ve borç yönetimiyle ilgili bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, dava konusu “ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” ibaresinde belirtilen anlaşmaların ekonomik ve ticarî nitelikte olduğu ve bu nedenle Anayasa'nın 90. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Resmi Gazete'de yayımlanması gerektiği açıktır.

Açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 19. maddesinin (f) bendi ile yeniden düzenlenen 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin (C) fıkrasının 1. bendinde yer alan dava konusu “ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” bölümü, Anayasa'nın 90. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Dava konusu yasa kuralı, Anayasa'nın 90. maddesine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan, ayrıca Anayasa'nın 2. ve 11. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

2- İkinci ve Üçüncü Bentlerinin İncelenmesi

İkinci ve üçüncü bentlere göre, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla imzalanan ekonomik ve ticari mahiyetteki anlaşmalar ile bu kuruluşlardan sağlanacak kredilere ilişkin anlaşmalar Resmî Gazete’de yayımlanacaktır.

Dava konusu kurallarda Resmî Gazete’de yayımlanmayacak anlaşmalar olarak belirtilenler, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar dışında kalan kaynaklardan sağlanan kredi anlaşmaları ile Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş anlaşmalarla sağlanan kredilerin ana para, faiz ve diğer finansman giderlerinin geri ödenmesine ilişkin anlaşmalardır.

Buna göre dava konusu kurallarda, Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı ülkeler, yabancı ülkelere oluşturulan birlikler, resmi finansman fonları, uluslararası ve bölgesel kuruluşlardan sağlanan ekonomik ve ticari nitelikteki anlaşmaların Resmî Gazete’de yayımlanması öngörüldüğünden, Anayasa’nın 90. maddesine aykırılık yoktur. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralların, Anayasa’nın 2. ve 11. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

E) Yasa’nın 21. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendi ile 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu’nun 33. Maddesine Eklenen İkinci Fıkranın (2) Numaralı Bendinde yer alan “... yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları ...” İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olan araçları Ulaştırma Bakanlığı’na satın alma yetkisinin verilmesinin kamu yararını değil, başka kişileri koruma amacına yönelik olduğu, eski taşıt alınmasının döner sermaye işletmelerini zarara uğrayacakları yatırımlara ve kamu gelirlerini kötü harcamaya yöneltebileceği, bu nedenle kuralın Anayasa’nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa’nın 21. maddesinin (b) bendi ile 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu’nun 33. maddesine eklenen ikinci fıkranın dava konusu ibareyi de içeren (2) numaralı bendinde “*Bakanlık, Döner Sermaye İşletmesinin mali imkanları ölçüsünde olmak üzere; ticari yolcu ve eşya taşımalarında kullanılan otobüs, kamyon, tanker ve çekicilerden yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları devir alabilir, devir alınan taşıtların sahiplerine, ödeme yaptırmaya yetkilidir.*” denilmektedir.

4925 sayılı Yasa’nın 3. maddesinde “taşıma”, yolcunun taşıta bindiği veya eşyanın taşımacıya teslim edildiği yerden varış noktasına götürülmesi, “yolcu”, taşıtı kullanan sürücü ile hizmetliler dışında taşıtta bulunan kişiler, “eşya”, insandan başka taşınabilen canlı veya cansız her türlü nesne olarak tanımlanmış, 2. maddesinde de Yasa’nın kamuya açık karayolunda motorlu taşıtlarla yapılan yolcu ve eşya taşımalarını, taşımacıları, taşıma acentelerini, taşıma işleri komisyoncularını, nakliyat ambarı ve kargo işletmecilerini, taşıma işlerinde çalışanlar ile taşımalarda yararlanan her türlü taşıt, araç, gereç, yapıları ve benzerlerini kapsadığı belirtilerek, amacının karayolu taşımalarını ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde düzenlemek, taşımada düzeni ve güvenliği sağlamak, taşımacı, acente ve taşıma işleri komisyoncuları ile nakliyat ambarı ve kargo işletmeciliği ve benzeri hizmetlerin şartlarını belirlemek, taşıma işlerinde istihdam edilenlerin niteliklerini, haklarını ve sorumluluklarını saptamak, karayolu taşımalarının, diğer taşıma sistemleri ile birlikte ve

birbirlerini tamamlayıcı olarak hizmet vermesini ve mevcut imkanların daha yararlı bir şekilde kullanılmasını sağlamak olduğu vurgulanmıştır.

Ulaştırma hizmetlerinin ülkenin ihtiyaçlarına uygun olarak tesisi ve geliştirilmesi için kurulan Ulaştırma Bakanlığı'nın 3348 sayılı Yasa'da sayılan görevleri arasında, ulaştırma hizmetlerinin teknik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara, kamu yararına ve milli güvenlik amaçlarına uygun olarak kurulmasını, geliştirilmesini ve bu hizmetlerin birbirini tamamlayıcı şekilde yürütülmesini sağlayacak esasları ve ulaştırma talep ve ihtiyaçlarını tespit etmek ve planlamak, ulaştırma işlerinde Karayolları Trafik Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere kamu düzenini, can ve mal güvenliğini sağlayacak şekilde tedbirler almak, aldirtmak ve uygulanmasını takip etmek ve denetlemek, Devletin ulaştırma ve haberleşme hedef ve politikalarının tespiti ve uygulanması amacıyla gerekli araştırmaları yapmak ve yaptırmak, ulaştırma sistemlerinin düzenlenmesi, hava taşıma araçlarının teknik nitelikleriyle, bunlarda çalışanların yeterlilik şartlarının belirtilmesi hususlarında temel prensip ve politikayı tespit etmek, bu konularda koordinasyonu sağlamak olduğu belirtilmiştir.

Taşıma faaliyetlerinde genel kural, 4925 sayılı Yasa'nın 4. maddesinde taşımaların ekonomik, seri, elverişli, güvenli, çevreye kötü etkisi en az ve kamu yararını gözetecek tarzda serbest rekabet ortamında gerçekleştirileceği, Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 5. maddesinde de taşıma faaliyetlerinin ekonomik, seri, elverişli, güvenli, çevreye kötü etkisi en aza indirilecek, genel sağlık, fert, toplum ve çevre sağlığı ile güvenliğini olumsuz yönde etkilemeyecek ve kamu yararını gözetecek tarzda serbest rekabet ortamında gerçekleştirileceği biçiminde düzenlenmiştir.

Buna göre Karayolu Taşıma Kanunu ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nde belirtilen genel kural ve amaçların gerçekleştirilmesi doğal olarak Ulaştırma Bakanlığı'nın görevleri çerçevesinde kamu yararı gözetilerek yerine getirilecektir. Böylece ulaştırma hizmetlerinin teknik ve sosyal ihtiyaçlarla kamu yararına uygun olarak yerine getirilmesi bu yönden gerçekleştirilmiş ve sağlıklı bir ulaşım ortamına katkı sağlanmış olacaktır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu ibare, Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşlere katılmamıştır.

F) Yasa'nın 25. Maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Ek Madde 1'in Birinci ve Sonuncu Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, sözkonusu kurum ve kuruluşların yayımlayacakları kitap, dergi, ansiklopedi, gazete, bülten ve broşür gibi yayınlar için ödenecek telif ve işleme ücretleri ile basılı ve basılacak eser inceleme ücretlerine ilişkin usul ve esaslar, madde kapsamına giren eserlerin seçilmesi, yayımlanması konularında idareye yönetmelikle belirleme konusunda verilen yetkinin asli düzenleme yetkisi olduğu, yayım ve ansiklopedi yazı kurullarının görevleri ve yetkilerinin düzenlenmesinin yönetmeliğe bırakılmasının yetki devri olduğu, bu nedenle kurulların Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 11. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu birinci fıkrada, genel ve katma bütçeli kurumlar ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, fonlar ve özel bütçeli kurumların özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, amaç ve görevleri ile ilgili olarak, yayımlayacakları kitap, dergi,

ansiklopedi, gazete, bülten ve broşür gibi yayınlar için, ödenecek telif ve işleme ücretleri ile basılı ve basılacak eser inceleme ücretleri ve bunlara ilişkin usul ve esasların, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenleneceği; son fıkra da ise, madde kapsamına giren eserlerin seçilmesi, yayımlanması, yayım ve ansiklopedi yazı kurullarının kurulması, çalışma esasları, görevleri ve yetkileri ile diğer hususların, Kurumlar tarafından çıkarılacak yönetmeliklerde düzenleneceği öngörülmüştür.

Kitap, dergi gibi yayınlar ve eserlerin içerik, kapsam ve nitelik yönlerinden farklılık göstermesi, bunların değerlendirilmesi ve değerlendirmeyi yapacak kurulların yapısının ve oluşumunun farklılığı belirtilen teknik ayrıntıların yasa ile düzenlenmesini zorunlu kılmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kurallar Anayasa'nın 2. ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 8., 11. ve 123. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

G) Yasa'nın 28. Maddesinin (m) Fıkrası ile Değiştirilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. Maddesinin Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde kuralın, seçimlerde seçmenlerin oylarıyla belirlenen temsilcilerin Büyükşehir belediyesindeki temsil oranlarını değiştirdiği, Büyükşehir belediyesine katılacak ilçe ve ilk kademe belediye meclisi üyelerinin seçildiği seçim çevresi ile Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçildiği seçim çevrelerinin farklı olduğu, bu nedenlerle ve seçmenin ilçe belediye meclisi üyesi veya ilk kademe belediye meclisi üyesi olarak oy verip seçtiği kişileri, daha sonra kanunlarda yapılan değişikliklerle Büyükşehir belediye meclisi üyesi haline dönüştürdüğü, seçmenlerin kendi belediye meclis üyelerini Büyükşehir belediye meclisinde görev yapmak üzere seçmediği, seçimlerde oluşmuş temsilcilerin sayısının ve oranının seçimlerden sonra değiştirilmesi yoluyla temsil ve verilen oy arasındaki bağlantıyı koparttığı, nüfus açısından birbirinden farklı büyüklükteki ilk kademe belediyelerinin Büyükşehir belediye meclisinde aynı oranda temsil edilmelerini öngörmesi nedeniyle temsil bakımından eşitlik ve adalete aykırılık yarattığı, bu nedenlerle Anayasa'nın, 2., 10., 11., 67. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 28. maddesinin (m) fıkrası ile değiştirilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. maddesinin dördüncü fıkrasında "*İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilirler.*" denilmektedir.

6. maddenin birinci fıkrasında, büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtildikten sonra, katılma kararının ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınacağı vurgulanmış; dava konusu dördüncü fıkrasında da, ilçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyelerin, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edileceği belirtilmiştir. Dava konusu dördüncü fıkra, ilk fıkrada belirtilen katılma işleminin devamı niteliğinde olup, bu katılma sonucunda katılınan Büyükşehir belediye meclisinde sözkonusu belediyenin nasıl temsil edileceğini düzenlemektedir.

Anayasa'nın 2. maddesindeki demokratik devlet ilkesinin açılımı ve somutlaşması niteliğindeki Anayasa'nın 127. maddesi, yerel yönetimlerin kanunda öngörülen karar organlarının seçmenler tarafından oluşturulmasını öngörmektedir. Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrası, mahalli halka bu hakkı verirken, ikinci fıkrası yerel yönetimlerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceğini öngörmüş; üçüncü fıkrası da yerel yönetim seçimlerinin Anayasa'nın 67. maddesindeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağını belirtmiştir. Üçüncü fıkranın son tümcesinde de "Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir." denilmek suretiyle il özel idaresi, belediye ve köy dışında farklı bir yerel yönetim biçimi olan büyükşehir belediyesi kurulmasına imkan sağlanmıştır.

Kuruluşları Anayasa'nın 127. maddesine dayanan büyükşehir belediyelerinde, görev ve hizmetlerin koordinasyon içerisinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. Büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki belediyelerin, diğer belediyelerin sahip oldukları tüm yetki ve görevleri aynen korumaları büyükşehir belediyesi kurulmasındaki amaçla bağdaşmaz. O nedenle, yerel müşterek ihtiyacın boyutuyla orantılı olarak ilçe ve ilk kademe belediyelerinin büyükşehir belediyesiyle bütünlük içerisinde yönetilmesi bunların özerkliklerinin kaybı anlamına gelmez. Yerinden yönetim ilkesiyle ifade edilen özerklik, yine Anayasa'nın 123. ve 127. maddeleri çerçevesinde kuruluş koşulları yasa ile belirlenen ve bu çerçevede geçerli olan bir özerkliktir.

İptali istenilen kural, ilçe ve ilk kademe belediyesi olarak Büyükşehir sınırları içine katılan belediyelerin Büyükşehir belediye meclisindeki temsilini düzenlemektedir.

Buna göre, katılmalar sonucu büyükşehir belediye meclisinin sayı ve oranının değişmesi, katılan yerlerin büyükşehir belediye meclisinde temsilini amaçlamaktadır. Aksi takdirde bir yandan katılımı gerçekleştirmek diğer yandan ise katılanları büyükşehir belediyesinde temsilden yoksun bırakmak Anayasa'nın 67. ve 127. maddeleriyle bağdaşmaz.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında ifade edilen eşitlik ilkesine göre, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan bir belediye ile bu sınırlar dışındaki bir belde veya ilçe belediyesi veya il belediyesi aynı hukuki statüye sahip değildir. Ancak, ilçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediyesi sınırlarına katılan belediyeler, büyükşehirin mevcut belediyeleri ile aynı hukuksal duruma ve konuma sahiptirler. Buna göre de, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilmeleri gerekir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 10., 11., 67. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

H) Yasa'nın 30. Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenen kuralın emekli kamu görevlilerinin bilgi ve birikiminden yararlanmaya imkan bırakmadığı, dolayısıyla yöneldiği amacın kamu yararı olmadığı ve kuralda belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarında halen çalışmakta olanların bir sosyal güvenlik kurumundan almakta oldukları emeklilik veya yaşlılık aylıklarının kesilmesini öngörmekle çalışma hak ve özgürlüğünü sınırlandırdığı ve bu haktan yararlanmayı imkansız kıldığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 11., 13., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 30. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında;

“Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar bu aylıkları kesilmeksizin; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50’sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklarda herhangi bir kadro, pozisyon veya görevde çalıştırılmaz ve görev yapamazlar.

Diğer kanunların emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken emeklilik veya yaşlılık aylıkları ve/veya diğer tazminatları kesilmeksizin atanmaya, çalıştırılmaya veya görevlendirilmeye izin veren hükümleri ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 11 inci maddesine göre 1.1.2005 tarihinden önce alınmış Bakanlar Kurulu kararları uygulanmaz.”

denilmektedir.

Anayasa’nın 2. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir. Bu maddede nitelikleri belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetten devlettir. Çağdaş devlet anlayışı sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa’nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılar.

Anayasa’nın 60. maddesinde *“herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir”* denilmekle, bireylere, gelecekte karşılaştıkları sosyal riskler karşısında yoksulluğa düşmemeleri için asgarî ölçüde bir yaşam düzeyinin amaçlandığı belirtilmektedir. Bu amaç, sosyal sigorta kuruluşlarınca, kendi kuralları çerçevesinde gerçekleştirilir ve yerine getirilir.

Sosyal güvenlik, herşeyden önce, herhangi bir nedenle kısmen ya da tamamen çalışamayanlara ve bu nedenle gelir kaybına uğrayarak muhtaç duruma düşenlere, insan onuruna yaraşır asgarî bir hayat sürmeleri için gerekli olan gelirin sağlanmasını öngörür. Sosyal güvenlik, ekonomik yönden güçsüzleri, insanca yaşamak için yeterli geliri olmayanları koruyup kollar.

Emekli veya yaşlılık aylığı güvencesinin amacı da, fiziki tehlikelerden yaşlılık tehlikesine karşı, bu dönemde çalışamama dolayısıyla gelirden yoksun kalmaya yönelik tehlikenin ortadan kaldırılmasıdır. Böylece kişilere, yaşlılık nedeniyle çalışamaz duruma geldiklerinde yaşamlarını sürdürebilecekleri bir geliri sağlama sosyal güvencesi verilmektedir.

Dava konusu kural, emekli veya yaşlılık aylığı almakta olan kişinin kendini çalışma gücüne sahip görerek kendi isteği ile kuralda belirtilen yerlerde yeniden çalışmaya başlaması durumunda emekli aylığının kesilmesine ilişkindir.

Buna göre, kişinin sosyal güvenlik hakkı ortadan kaldırılmamakta ve emeklilik statüsü zarar görmemektedir. Kural, sadece belirtilen yerlerde çalışıldığı ve karşılığında gelir elde

edildiği sürece emekli aylığının kesilmesini öngörmektedir. Bu durumda da sosyal güvenliğin sosyal riskler karşısında asgari yaşam düzeyinin sağlanması amacı ortadan kalkmamaktadır. Kişi, yaşlılık dolayısıyla çalışmama riski karşılığında sosyal güvenlik sisteminin sağladığı emekli veya yaşlılık aylığından, belirtilen kurumlarda çalışarak daha iyi bir yaşam elde etme düşüncesiyle kendi isteği ile vazgeçmektedir.

Anayasa'nın 49. maddesinde, çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu belirtilmiş, Devlete, çalışanların yaşam düzeyini yükseltmek, çalışma yaşamını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı denetlemek ve işsizliği gidermeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli önlemleri almak ödevi verilmiştir. Devlet, kişinin çalışma hakkını kullanabilmesi için iş alanında gerekli önlemleri alacak ve sınırlamaları kaldırarak görevini yerine getirecek, bireyde çalışarak topluma yük olmaktan kurtulacaktır.

Devletin herkese iş verme, herkesi işe yerleştirme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, Devlet olanakları ölçüsünde, yeterli örgütler kurarak iş bulmayı kolaylaştırıp sağlamak için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. İşsizliği önlemek amacıyla yapacağı çalışmalarla Devlet, öncelikle kamu sektöründe iş vermek yolunu izleyecek, bu nedenle de yasal düzenlemeler yapacaktır. Buna göre, Devlet işsizlere de iş imkanı sağlayacak istihdam tedbirlerini almak zorundadır. Sosyal güvenlik kurumlarından emekli veya yaşlılık aylığı almakta iken kendi isteği ile belirtilen yerlerde yeniden çalışmaya başlayanların emekli veya yaşlılık aylıklarının kesilmesinin, özellikle öğrenimlerini tamamlayıp iş arayan gençlere iş bulma amacı dikkate alındığında daha büyük sorunların çözümüne yönelik düzenlemeler olduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, sosyal güvenlik kurumundan emekli veya yaşlılık aylığı almakta olanların, kuralda sayılan kurum ve kuruluşlarda kendi istekleri ile yeniden çalışmaya başlamaları ve karşılığında aylık almaları nedeniyle, yaşlılık veya emekli aylıklarının kesilmesini öngören dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 49. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. ve 13. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

I) Yasa'nın 31. Maddesinin "...ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir." Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 657 sayılı Yasa'ya tabi memurların yerlerinin kolayca değiştirilmesini sağlayabilecek düzenleme getirildiği, böyle bir düzenlemeyle norm kadro fazlası gösterilen personelin tüm özlük haklarının Devlet Personel Başkanlığı'nın bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı'nın takdirine bırakıldığı, madde de ihtiyaç fazlası personelin nakledilecekleri kurum ve kuruluşlardaki kadro ve pozisyonlarının nasıl olacağı hususları dahil personelin nakline ilişkin ilkeler konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, konuya ilişkin usul ve esasları belirleme konusunda verilen yetkinin, yetki devri niteliğinde olduğu, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 31. maddesinin dava konusu bölümünde "...ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir." denilmektedir.

Anayasa'nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

Anayasa'nın 7. maddesi, yasama yetkisinin TBMM'nce kullanılacağı ve devredilemeyeceğini kurala bağlamıştır. Buna göre, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralının Anayasa'nın 7. maddesine uygun olabilmesi için temel ilkeleri koyması, çerçeveyi çizmesi, sınırsız, belirsiz, geniş bir alanı yönetimin düzenlenmesine bırakmaması gerekir. Temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırı çizmeden yürütmeye düzenleme yetkisi veren kural, Anayasa'nın 7. maddesine aykırı düşer.

Kuralda belirtilen ihtiyaç fazlası personelin kim olduğu, naklin nasıl yapılacağı ve kadro unvan ve özlük haklarının ne olacağı hususları belirlenmemiştir.

Bu nedenle, Yasa'da çerçevesi ve sınırları tam olarak belirlenmeyerek ve açıkça düzenleme yoluna gidilmeyerek kurumlara, diğer bir deyişle yürütme organı idareye geniş takdir yetkisi bırakılmasını öngören kural, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

İ) Yasa'nın 32. Maddesinin Altıncı Fıkrasının Birinci Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kuralda imar planı ve parselasyon planı yapımı ile bunlara ilişkin onama işlemlerinin İmar Kanunu'nun 9. maddesine göre belirtilen askı sürelerine tabi olmaktan çıkarılmasının, ilgililerin bu işlemlere süresinde itiraz imkanlarını fiilen ortadan kaldırdığı, ayrıca yapılan düzenlemenin sadece T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü yararına bir düzenleme olduğundan kamu yararına dayanmadığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 11. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 32. maddesinin altıncı fıkrasında "**Satışı ve değerlendirilmesi yapılacak taşınmazların, ilgili kuruluşların ve belediyelerin görüşlerini almak ve çevre imar bütünlüğünü bozmamak kaydıyla, her ölçekte imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlara ilişkin onama işlemleri 3194 sayılı İmar Kanununun 9 uncu maddesine göre Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından askı sürelerine tabi olmaksızın re'sen yapılır. İlgili kuruluş ve belediyeler görüşlerini onbeş gün içinde bildirmek zorundadır. TCDD Genel Müdürlüğü, taşınmazlarının satışı ve değerlendirilmesi uygun görülen yerler için 4.1.2002 tarihli ve 4734 sayılı Kanuna tabi olmaksızın, 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Kanuna tabi ekspertiz şirketlerine rayiç bedel tespit ettirmeye, gerçek ve özel hukuk kişilerine her ölçekteki imar planlarını yaptırmaya, ilan, reklam, proje, kontrollük, danışmanlık veya pazarlama gibi konularda hizmet satın almaya ve bütün bu giderler için satılan ve değerlendirilen taşınmazların tahsil edilen bedellerinin %2'sini geçmemek üzere bu bedellerden ödeme yapmaya yetkilidir.**" denilmektedir.

1- "...askı sürelerine tabi olmaksızın..." Bölümünün İncelenmesi

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından dava konusu kural ilgisini nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesi yönünden de incelenmiştir.

Anayasa 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir hukuk Devleti olduğunu vurgulanırken, Devlet içinde tüm kamusal yaşam ve yönetimin yargı denetimine bağlı olmasını amaçlamıştır. Çünkü yargı denetimi demokrasinin "olmazsa olmaz" koşuludur. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü, 125. maddesinde de "*idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır*" kuralı yer almaktadır. Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında, yönetimin kamu hukuku ya da özel hukuk alanına giren tüm eylem ve işlemleri yargı denetimi kapsamına girmektedir. Kural olarak bunlardan kamu hukuku alanındaki eylem ve işlemler için idari yargının, özel hukuk alanındakiler için de adli yargının görevli olduğunda duraksanamaz.

Yasa'nın 32. maddesinin altıncı fıkrasında, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nce satışı ve değerlendirmesi yapılacak taşınmazlar için, İmar Kanunu çerçevesinde yapılacak işlemler düzenlenerek, her ölçekte imar planı ve parselasyon planı yapımı ve bunlara ilişkin onama işlemlerinde, İmar Kanunu'nun 8. maddesinde düzenlenen askı süresine uyulmayarak, 9. maddesi gereğince Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca re'sen yapılması öngörülmektedir.

3194 sayılı İmar Kanunu, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapıları kapsamaktadır.

Yasa'nın 8. maddesinde, imar planlarının belediye meclisince, belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planların ise valilikçe onaylanacağı, her iki planın 1 ay süre ile ilan edileceği, bir aylık ilan süresi içerisinde yapılacak itirazlarında 15 gün içinde kesin karara bağlanacağı öngörülmüştür. Maddenin gerekçesinde de "*İmar planlarının, 5 yıllık kalkınma planı ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve fiziki planların bütününde sosyo-ekonomik esasa dayalı düzenlemenin getirilmesi, bu suretle şehirlerin gelişmesinin Bölge Planları ile yönlendirilmesi ile imar planlamalarında sürenin asgariye indirilmesi ve aynı zamanda mahalli koşulların plana sağlıklı olarak yansımaları için Valilik ve Belediyelere plan yapma yetkisini tanıyan hükmün getirildiğini; Ayrıca, halkın kendisi için yapılan imar planlarının aleniyesinin sağlanmasının amaçlandığı*" vurgulanmıştır.

Bu durumda İmar Yasası'nda ilanlar için öngörülen askı süresinin imar planlarının ve değişikliklerinin aleni olmasına dayandığı ve idarelere yapılacak itirazlar için getirildiği anlaşılmaktadır.

Dava konusu kural imar plan ve değişikliklerini veya bunlara ilişkin onama işlemlerini askı sürelerine tabi kılmamakla, yargı yolunu ve hak arama özgürlüğünün kullanılmasını zorlaştırdığı açıktır.

Bu nedenlerle, altıncı fıkranın dava konusu birinci tümcesinin, "...askı sürelerine tabi olmaksızın..." ibaresi, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Dava konusu yasa kuralı, Anayasa'nın 2., 36. ve 125. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan, ayrıca Anayasa'nın 11. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Serruh KALELİ Anayasa'nın 36. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeye katılmamıştır.

2- Tümcenin Kalan Bölümünün İncelenmesi

TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü, 28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü Ana Statüsü"nde düzenlendiği gibi, 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi İşletmeleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye tabi olan, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk, sermayesinin tamamı Devlete ait ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı olan, kamu hizmeti niteliği ağır basan bir Kamu İktisadi Kuruluşu'dur.

Kuralda ilgili kuruluşların ve belediyelerin görüşlerinin alınması ve imar bütünlüğünün bozulmaması koşulları getirilerek mahalli ihtiyaçlar gözetildiğinden Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın yetkili kılınmasında Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

Bu nedenle birinci tümcenin kalan bölümü Anayasa'nın 2. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Tülay TUĞCU, Fulya KANTARCIOĞLU ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamıştır.

J) Yasa'nın Geçici 6. Maddesinin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, fıkranın birinci tümcesinde Maliye Bakanlığı'na tanınan yetkinin asli düzenleme yetkisinin devri niteliğinde olduğu, ikinci tümcesinde ise tanımlanan personelin başka bir işleme gerek kalmaksızın kadrolara atanmış sayılmasının yasama yetkisinin yürütmeye müdahalesi anlamına geleceği; bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın Geçici 6. maddesinde,

"Sosyal Sigortalar Kurumu Başkanlığında görev yapmakta iken 6.1.2005 tarihli ve 5283 sayılı Kanununun 5 inci maddesine göre Sağlık Bakanlığına devredilen en az dört yıllık yüksek öğrenimi bitirmiş memurlardan Maliye Bakanlığınca uygun görülenlerin kadroları, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç dört ay içerisinde Sağlık Bakanlığı kadrolarından tenkis edilerek Maliye Bakanlığının kadro cetveline ilave edilir. Tenkis edilen kadrolarda istihdam edilen personel, başka bir işleme gerek kalmaksızın Maliye Bakanlığının kadro cetveline eklenen bu kadrolara atanmış sayılırlar.

Bu madde uyarınca Maliye Bakanlığına atananların Sağlık Bakanlığına devir tarihindeki eski kadrolarına bağlı olarak almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları (fazla çalışma ücreti ile nöbet ücreti hariç) toplam net tutarının, atandıkları yeni kadrolarının aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer her türlü mali hakları (fazla çalışma ücreti hariç) toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark tutarı atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece, herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın ayrıca tazminat olarak ödenir."

denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk Devleti ilkesi vurgulanırken, 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği, 128. maddesinde de memurlara ve diğer kamu görevlilerine ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gereği belirtilmektedir.

6. maddenin dava konusu birinci fıkrasında, SSK Başkanlığı'nda görev yapmakta iken 5283 sayılı Bazı Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık Birimlerinin Sağlık Bakanlığı'na Devredilmesine Dair Kanun'un 5. maddesi uyarınca Sağlık Bakanlığı'na devredilen en az 4 yıllık yüksek öğrenimi bitirmiş memurlardan, Maliye Bakanlığı'nca uygun görülenlerin kadrolarının bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 4 ay içerisinde Sağlık Bakanlığı kadrolarından tenkis edilerek Maliye Bakanlığı kadro cetvellerine ilave edileceği, ayrıca tenkis edilen kadrolarda istihdam edilen personelin, başka bir işleme gerek kalmaksızın Maliye Bakanlığı'nın kadro cetveline eklenen bu kadrolara atanmış sayılacağı belirtilmiştir.

Maddenin dava konusu olmayan ikinci fıkrasında ise, birinci fıkrada belirtilen memurların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile fazla çalışma ve nöbet ücretleri hariç diğer mali haklarını koruyan düzenlemelere yer verilmiştir. Böylece dava konusu kuralda belirtilen memurların Anayasa'nın 128. maddesi gereğince aylık ve diğer özlük hakları Yasa ile düzenlenmiş ve korunmuştur.

SSK sağlık birimlerinin Sağlık Bakanlığı'na devri sonucunda devredilen memurlardan Maliye Bakanlığı kadro cetvellerine ilave edileceklerin; maliye politikalarının hazırlanması, uygulanması, uygulamanın takibi ve denetlenmesi hizmetlerini yapmak üzere kurulmuş ve 178 sayılı KHK'de belirlenmiş görev ve yetkileri bulunan Maliye Bakanlığı'nın kadrolarına uygun olup olmadıklarının belirlenmesini değerlendirecek kurum Maliye Bakanlığı'dır.

Anayasa'da yürütmenin görev olmaktan öteye bir yetki gücüne sahip bulunması, yasama ile yürütmenin denklik içinde işbirliğinde bulunması, Maliye Bakanlığı'nın, İdarenin bir hizmet birimi durumunda bulunması da gözetilmelidir.

Buna göre kural, sınırları ve çerçeveyi belirlemiştir. Bunun dışında Maliye Bakanlığı hizmet birimlerinin gerektirdiği nitelik ve vasıftaki personeli belirleme yetkisinin Maliye Bakanlığı'na bırakılmış olmasının, Anayasa'nın 2., 6., 7. ve 8. maddesinde belirtilen ilkelere aykırı yönü yoktur.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

V- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, Yasa'nın belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verebileceği öngörülmektedir.

5335 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin (b) bendiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin iptal edilen "... *hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı*

durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir” bölümü dışında kalan ve uygulanma olanağı kalmayan *“43 üncü maddede yazılı olanlar dışında,”* ibaresinin de iptali gerekir.

VI-YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

21.4.2005 günlü, 5335 sayılı “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un;

A- 1- 3. maddesinin (b) bendiyle değiştirilen 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu’nun 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin “... hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir” bölümü,

2- 19. maddesinin (f) bendiyle 28.3.2002 günlü, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 17. maddesinin yeniden düzenlenen (C) fıkrasının (1) numaralı bendinin “...ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar” bölümü,

3- 31. maddesinin “... ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir” bölümü,

4- 32. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinin “...askı sürelerine tâbi olmaksızın...” ibaresi,

3.4.2007 günlü, E. 2005/52, K. 2007/35 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu bölümler ve ibarenin, uygulanmalarından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmi Gazete’de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA,

B- 1- 5. maddesinin (b) bendiyle 4.1.1961 günlü, 209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun’un 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine,

2- 19. maddesinin;

a- (a) bendiyle 4749 sayılı Yasa’nın 6. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının sonuna eklenen cümlelere,

b- (f) bendiyle 4749 sayılı Yasa’nın 17. maddesinin yeniden düzenlenen (C) fıkrasının (2) ve (3) numaralı bentlerine,

3- 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 10.7.2003 günlü, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu’nun 33. maddesine eklenen ikinci fıkranın (2) numaralı bendinde yer alan “... yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları ...” ibaresine,

4- 25. maddesiyle 27.6.1989 günlü, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Ek Madde 1’in birinci ve sonuncu fıkralarına,

5- 28. maddesinin (m) fıkrasıyla değiştirilen 10.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. maddesinin dördüncü fıkrasına,

6- 30. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına,

7- 32. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinin "...askı sürelerine tâbi olmaksızın..." ibaresi dışında kalan bölümüne,

8- Geçici 6. maddesinin birinci fıkrasına,

yönelik iptal istemleri, 3.4.2007 günlü, E. 2005/52, K. 2007/35 sayılı kararla reddedildiğinden, bu fıkra, bent, tümce, bölüm ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE,

C- 2. maddesiyle 26.5.1927 günlü, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'na eklenen Ek Madde 12 hakkında 3.4.2007 günlü, E. 2005/52, K. 2007/35 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu maddeye ilişkin YüRüRLüğüN DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIğINA,

3.4.2007 gününde OYBİRLİğİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

21.4.2005 günlü, 5335 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

A- 2. maddesiyle 26.5.1927 günlü, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu'na eklenen Ek Madde 12, 10.12.2003 günlü, 5018 sayılı Kamu Malİ Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 81. maddesinin (a) bendi ile yürürlükten kaldırıldığından, bu maddeye ilişkin KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIğINA, OYBİRLİğİYLE,

B- 3. maddesinin (b) bendiyle değiştirilen 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin "... hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİğİYLE,

C- 5. maddesinin (b) bendiyle değiştirilen 4.1.1961 günlü, 209 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları ile Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİğİYLE,

D- 19. maddesinin;

1- (a) bendiyle 28.3.2002 günlü, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının sonuna eklenen cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİğİYLE,

2- (f) bendiyle 4749 sayılı Yasa'nın 17. maddesinin yeniden düzenlenen (C) fıkrasının;

a- (1) numaralı bendinin "...ile bu Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca imzalanan hibe anlaşmaları ve 10 uncu maddesi uyarınca imzalanan borç verme ve yeniden yapılandırmaya ilişkin anlaşmalar" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (2) ve (3) numaralı bentlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E- 21. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendiyle 10.7.2003 günlü, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 33. maddesine eklenen ikinci fıkranın (2) numaralı bendinde yer alan "... yaşları ilgili mevzuatın getirdiği yaş sınırının üzerinde olanları ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

F- 25. maddesiyle 27.6.1989 günlü, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen Ek Madde 1'in birinci ve sonuncu fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

G- 28. maddesinin (m) fıkrasıyla değiştirilen 10.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 6. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

H- 30. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Şevket APALAK ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

I- 31. maddesinin "... ihtiyaç fazlası olan personelin, ilgili kuruluşların da görüşü alınarak, genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, döner sermayelere, kefalet sandıklarına, sosyal güvenlik kurumlarına, bütçeden yardım alan kuruluşlara nakledilmesine ilişkin esas ve usûlleri belirlemeye Devlet Personel Başkanlığının bağlı olduğu Bakan ile Maliye Bakanı yetkilidir" bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

İ- 32. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinin;

1- "...askı sürelerine tâbi olmaksızın..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Tülay TUĞCU, Fulya KANTARCIOĞLU ile Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

J- Geçici 6. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

K- 3. maddesinin (b) bendiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinin, "... hizmet süreleri ne olursa olsun 61 yaşını dolduranlar hakkında da hizmetin gereğinin ve niteliğinin zorunlu kıldığı durumlarda kurumlarınca yaş haddi uygulanabilir" bölümünün iptali nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan "43 üncü maddede yazılı olanlar dışında", biçimindeki kalan bölümünün de 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3.4.2007 gününde karar verildi.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT

[R.G. 18 Mart 2008 – 26820]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2007/76
Karar Sayısı : 2008/46
Karar Günü : 24.1.2008

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ ile birlikte 137 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 5669 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle, 18.4.2001 tarihli ve 4646 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesine eklenen (e) bendinin Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

.....

IV - ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A - Bendin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanun'unun 277. maddesi gereğince bir anonim şirketin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucuya ihtiyaç bulunduğu, oysa kurulması öngörülen şirketin Ankara Büyükşehir Belediyesi dışındaki pay sahiplerinin yasada belirlenmediği, bu durumun hukuk devletinin en önemli öğelerinden olan belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine aykırı olduğu; lisansın geçerlilik süresinin ilk on yılında dağıtım şirketinin birim hizmet ve amortisman bedeli ile taşıma bedeli olarak uygulanacak bedellerin şirketi satın alacak lehine artırılması nedeniyle Ankara'daki tüketicilerin daha fazla kayba uğrayacakları, bunun da kamu işlemlerinin nihai amacı olan *kamu yararı*yla bağdaşmadığı ileri sürülerek düzenlemenin Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Fıkırada, bendin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre doğal gaz dağıtım faaliyeti yapmak üzere anonim şirket statüsünde bir şirket kurulması, bunu takiben iki ay içinde de bu

şirket ile EGO (Ankara Elektrik ve Havagazı Müessesesi) Genel Müdürlüğü arasında bir protokol yapılarak, EGO Genel Müdürlüğünün mülkiyet ve/veya işletmesinde bulunan doğal gazın şehir içi dağıtımını ile ilgili tüm alt yapı tesisleri, varlıklar, taşınır ve taşınmazlar, hak, alacak ve borçları, leh ve aleyhe açılmış olan davalar ile icra takipleri ve iş mevzuatına tabi personelin şirkete devri öngörülmektedir. Devirden, EGO Genel Müdürlüğünün devir tarihine kadar BOTAŞ'a olan doğal gaz alım borçları ile Hazine Garantisi altında ve dış borcun ikrazı sureti ile EGO Genel Müdürlüğüne doğal gaz yaygınlaştırılması ve dağıtım şebekesi kapsamında sağlanan dış krediler hariç tutulmaktadır.

Fıkranın devamında, devir işlemlerinden doğan kazancın kurumlar vergisinden, devir kapsamındaki mal teslimi ve hizmet ifalarının katma değer vergisinden, devre ilişkin bütün işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenecek her türlü kağıdın, damga vergisi dahil her türlü vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerden müstesna olduğu belirtildikten sonra, şirkete Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) tarafından otuz yıllık dağıtım lisansı verileceği; lisansın geçerlilik süresinin ilk on yılında birim hizmet ve amortisman bedelinin 0,05555 ABD Dolar/m³ karşılığı YTL, taşıma bedelinin ise 0,0077 ABD Dolar/m³ karşılığı YTL olarak uygulanacağı; on birinci yıl ve sonrasında bu bedellerin şirketin teklifi ve EPDK'nun onayı ile belirleneceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğunun bilincinde olan devlettir. Hukuk devletinde yasakoyucu, yalnız yasaların Anayasa'ya değil, Anayasa'nın da hukukun evrensel temel ilkelerine uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür. Hukuk devleti, siyasal iktidarı hukukla sınırlayarak ve devlet etkinliklerinin düzenli sürdürülebilmesi için gerekli olan hukuksal alt yapıyı oluşturarak aynı zamanda istikrara da hizmet eder. Bu istikrarın özü hukuki güvenlik ve öngörülebilirliktir. Hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlanabilmesi ise, kuralların genel, soyut, açık ve anlaşılabilir olmalarına bağlıdır. Hukuk devleti, yasaların kamu yararına dayanması ilkesini de içerir. Buna göre, özel çıkarlar için veya yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralı konulamaz.

Anayasa Mahkemesinin 25. 1. 2007 günlü, E.2004/79, K.2007/6 sayılı kararında da belirtildiği üzere, büyükşehir belediyelerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları asli ve sürekli olanlar dışındaki görev ve hizmetleri sermaye şirketleri aracılığıyla yürütmelerinde Anayasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Bu çerçevede, piyasa şartları gözetilerek yürütülebilecek nitelikteki doğal gaz dağıtım hizmetinin, EGO bünyesinden ayrılarak büyükşehir belediyesi tarafından anonim şirket statüsünde kurulacak bir şirket tarafından yerine getirilmesinde Anayasaya aykırılık görülmemiştir.

Diğer yandan, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre anonim şirket statüsünde kurulacak bu şirkette, Ankara Büyükşehir Belediyesi dışında, bağlı kuruluşlarla diğer şirketler de pay sahibi olabileceğinden, şirketin diğer ortaklarının belisizliğinden söz edilemez.

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nda, perakende satış tarifesi içerisinde değerlendirilerek Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'na bırakılan birim hizmet ve amortisman bedeli ile taşıma bedeli, iptali istenen düzenlemede ABD Dolarına endekslenerek on yıl süreyle sabitlenmiştir. Gaz dağıtımının yapılacağı yerin coğrafi ve fizikî özellikleri, tüketilen gaz miktarı, piyasa şartlarıyla enflasyon gibi faktörlere bağlı olarak bu bedellerin artma ya da azalma şeklinde değişmesi mümkündür. Şirketin özelleştirilmesinden beklenen amacı da gözeterek, anılan kalemlerin döviz cinsinden karşılıklarının belli bir süreyle sabitlenmesi, ya da genel hükümler çerçevesinde Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'na bırakılmasındaki kamu yararının tespiti yasakoyucuya aittir.

Açıklanan nedenlerle fıkranın Anayasanın 2. ve 11. maddelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır

B - Bendin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, özelleştirmenin iki yıl süreyle uzman bir kuruluş olan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı yerine Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılacak olmasının 4046 sayılı Yasa'nın 1. ve 2. maddelerindeki amaç ve ilkelerle bağdaşmaması nedeniyle kamu yararına, dolayısıyla Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun"un 29. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelerle bağlı olmadığından, iptali istenilen kural ilgisizliği nedeniyle Anayasa'nın 47. ve 73. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

Fıkıradaki, şirketin asgari yüzde 80 hissesinin, bendin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde 4046 sayılı [Kanun](#) hükümleri uyarınca Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından özelleştirileceği, özelleştirme sonucu sağlanan kazancın kurumlar vergisinden, hisse devrinin ise katma değer vergisi dahil her türlü vergi, resim ve harçtan müstesna olduğu ifade edilmiş; iki yıl içinde özelleştirmenin gerçekleştirilmemesi durumunda ise şirket hisselerinin yüzde 80'inin Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından özelleştirileceği, bu durumda, elde edilen gelirlerden Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca özelleştirme giderleri düşüldükten ve üçüncü fıkradaki hükümler uyarınca kurumlara ödemeler yapıldıktan sonra arta kalan tutarın Ankara Büyükşehir Belediyesine aktarılacağı öngörülmüştür.

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 26. maddesinde de, belediye ve il özel idarelerine ait ticarî amaçlı kuruluşlar ile pay oranlarına bakılmaksızın her türlü iştiraklerindeki paylarının özelleştirilmesine ilişkin işlemlerin anılan Kanun'daki esaslara göre yetkili organlarınca belirlenip yürütüleceği ifade edilmiştir. Özelleştirme sonucu sağlanan kazanç için öngörülen muafiyetler bakımından, 4046 sayılı Yasa'da işlemlerin KDV dışında her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu belirtilirken, iptali istenen fıkra gereğince yapılacak özelleştirmenin kurumlar vergisi, KDV ile her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu belirtilmiştir.

Anayasanın 2. maddesinde ifade edilen hukuk devleti, yasaların kamu yararı amacıyla çıkarılmasını gerektirir. Buna göre, özel çıkarlar için veya yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralı konulamaz.

Anayasanın devletleştirme ve özelleştirmeye ilişkin 47. maddesinin son fıkrasında, *"Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilirliği veya devredilebileceği kanunla belirlenir."* denilmektedir. Böylece, Devlete, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetleri özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırabilme veya devredebilme yetkisi tanınmaktadır.

Daha önce Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı EGO tarafından yürütülürken, iptali istenen düzenlemenin birinci fıkrasına istinaden büyükşehir belediyesi tarafından kurulacak anonim şirket statüsündeki bir şirkete devredilmesi benimsenen doğal gaz dağıtım hizmetinin özelleştirilmesinde Anayasanın 47. maddesine aykırı bir yön görülmemiştir.

Öte yandan, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilirliği veya devredilebileceği belirlenebileceğinden bunun, kanunla olmak koşuluyla, hangi kurum tarafından yerine getireceğinin taktiri de yasakoyucuya aittir. Bu nedenle Büyükşehir Belediyesi'ne kuracağı Anonim Şirketin özelleştirilmesi için kanunla yetki verilmesinde Anayasa'ya aykırılıktan söz edilemez.

Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı açıkça belirtildiğinden, özelleştirmeyi teşvik amacıyla vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerden muaflik konusundaki yasal düzenlemelerde de Anayasaya aykırı bir yön görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasanın 2., 11., 47. ve 73. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

C - Bendin Diğer Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından doğal gaz dağıtım faaliyeti yapmak üzere anonim şirket statüsünde yeni bir şirket kurulmasını öngören düzenleme ile bendin diğer kısımlarındaki düzenlemeler arasında tam bir uygulama birliği bulunduğundan, bendin kalan kısımlarının da Anayasanın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Bendin kalan bölümünde, özelleştirme sonucu elde edilecek gelirin paylaşımıyla kalan miktarın kullanımına ilişkin hükümlere yer verildiğinden, şirket kurulması ve bunun özelleştirilmesine bağlı olarak getirilen ve uygulamaya yönelik düzenlemelerde de Anayasanın 2. maddesine aykırı bir yön görülmemiştir. İptal isteminin reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır

V - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

25.5.2007 günlü, 5669 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle 18.4.2001 günlü, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun geçici 3. maddesine eklenen (e) bendine yönelik iptal istemi, 24.1.2008 günlü, E. 2007/76, K. 2008/46 sayılı kararla reddedildiğinden, bu bende ilişkin yürürlüğün durdurulması isteminin REDDİNE, 24.1.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI - SONUÇ

25.5.2007 günlü, 5669 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle 18.4.2001 günlü, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun geçici 3. maddesine eklenen (e) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 24.1.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye Mustafa YILDIRIM	Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı: 2005/100

Karar Sayısı : 2008/50

Karar Günü : 31.1.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Buldan Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 13.4.1994 günlü, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 34. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesinin, Anayasa'nın 11., 22., 26., 28. ve 30. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Reklam gelirleri Üst Kurul payını ödeme yükümlülüğünü yerine getirmediği için, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayın izni iptal edilmesine rağmen radyo yayını yapmaya devam eden sanık hakkında, izinsiz radyo yayını yapmak suçundan dolayı 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un 34. ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 36. maddeleri uyarınca cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasının yargılama aşamasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

.....

IV - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları ise davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

İzinsiz radyo yayını yapmak suçundan dolayı 3984 sayılı Kanun'un 34. maddesi uyarınca cezalandırılması istemiyle sanık hakkında açılan kamu davasında Mahkeme, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'ndan izin almadan radyo ve televizyon yayını yapan ya da izni Üst Kurul tarafından geçici ya da sürekli iptal edilmesine rağmen yayında bulunan kişi veya kuruluşların sahip ve yöneticilerinin cezai sorumluluğu, 13.4.1994 günlü, 3984 sayılı Kanun'un 34. maddesinde düzenlenmişken, aynı eyleme, sonradan yürürlüğe giren 15.5.2002 günlü, 4756 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle bu Kanun'a eklenen Ek 2. maddenin birinci fıkrasında da yer verilmiştir. Ancak, Ek 2. maddede öngörülen düzenlemede, 34. maddeden farklı olarak, izinsiz radyo ve televizyon yayını yapan ya da izni Üst Kurul tarafından geçici ya da sürekli iptal edilmesine rağmen yayında bulunan kişi veya kuruluşların yayın cihazlarının müsadere edileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Ek 2. maddede yayın cihazlarının müsaderesi, yalnızca birinci fıkranın ikinci tümcesinde yer alan "Türkiye Cumhuriyetinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne karşı yıkıcı ve bölücü faaliyetlere sevk edecek şekilde yayın yaptıkları tespit edilerek yayınları durdurulan veya yayın izinleri iptal edilenler" yönünden öngörülmüştür. Bir başka ifadeyle, sonradan yürürlüğe giren Ek 2. madde, 34. maddede öngörülen suçun müsadereye ilişkin hükümlerini değiştirmiştir.

Somut olayda, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada sanığa yüklenen eylemin, reklam gelirleri Üst Kurul payını ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinden dolayı yayın izni iptal edilmesine rağmen radyo yayını yapılmaya devam edilmesi olması nedeniyle sanık hakkında Ek 2. maddenin birinci fıkrası uyarınca hüküm

kurulması gerekeceğinden, itiraz konusu 34. maddenin birinci fıkrasının son tımcesi, başvuran Mahkeme’ce davada uygulanacak kural değildir.

Bu nedenlerle, başvurunun Mahkeme’nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

V - SONUÇ

13.4.1994 günlü, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’un 34. maddesinin birinci fıkrasının son tımcesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme’nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu tımceye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, 31.1.2008 gününde OYBİRLİğİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	ye Sacit ADALI
ye Fulya KANTARCIOğLU	ye Ahmet AKYALÇIN	ye Mehmet ERTEN
ye A. Necmi ÖZLER	ye Serdar ÖZGÜLDÜR	ye şevket APALAK
ye Serruh KALELİ	ye Zehra Ayla PERKTAş	

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

— • —

 [İçindekilere dn](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/30

Karar Sayısı : 2008/55

Karar Günü : 7.2.2008

İTİRAZ YOLUNA BAşVURAN: Konya 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 15.7.1950 günlü, 5682 sayılı Pasaport Kanunu’nun 3463 sayılı Yasa ile değiştirilen 14. maddesinin (A) bendinin son paragrafında yer alan “...yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarına da...” ibaresinin, Anayasa’nın 2., 10., 41. ve 90. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Dvcının zrl oğlunun hususi damgalı pasaportunun süresinin uzatılmasına ilişkin talebin reddi işleminin iptali istemiyle açılan dvda, itiraz konusu ibarenin Anayasa’ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

II - İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“1-) ANAYASANIN 2. MADDESİ YÖNÜNDEN: Anayasanın 2. maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir” hükmüne yer verilmektedir. Hukuk Devleti,

insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir. Hukuk Devleti ilkesi devletin, tüm organlarının üstünde hukuk kuralları ile kendisini bağlı saymasını gerektirir. Bu bağlamda Yasa koyucunun yasal düzenlemeler yaparkenki takdiri, sınırsız ve keyfi olmayıp hukuk devleti ilkeleriyle sınırlıdır. Bu duruma göre, yasa koyucunun, anne-babanın pasaport olanaklarından çocukların da yararlanma koşulları ve şeklini düzenlerken erkek çocuk için sadece reşit olmamayı esas alması yetersiz kalıp maslahata uygun olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Çünkü reşit olma hali 4721 sayılı Medeni Kanunda 11 ve 12. maddelerde düzenlemiş olup, sadece fiil ehliyetinin alt unsurlarını ifade etmektedir. Bir başka ifade ile, reşit olmak (erginlik) 18 yaşının doldurulması, evlenme veya mahkeme kararıyla mümkün olmakta olup, tek başına fiil ehliyetine yeterli olmamaktadır. Burada üst kavram fiil ehliyeti olup, kişisel ve sosyal haklar ile sorumlulukların doğmasında üst kavram olan fiil ehliyetinin esas alınması hakkaniyet ve adaletin gerçekleşmesinde daha gerçekli olup, hukuk devletine de daha uygun sonuç doğuracaktır.

Örneğin dava konusu olayda, davacının çocuğu 18 yaşını tamamlamış olduğu dolayısıyla reşit olduğu gerekçesiyle annesinin pasaportuna işlenmemiştir. Gerçekten de çocuk 18 yaşını doldurmuş ve reşittir. Ancak epilepsi hastası ve zihinsel engelli olup fiil ehliyeti bulunmadığı gibi hayatının her anı anne-baba ile geçmekte ve geçmek zorundadır. Bu sebeple yasada reşit olmanın değil fiil ehliyetine sahip olmanın ölçü alınması hakkaniyet-adalet ve dolayısıyla hukuk devletine daha uygun olacaktır.

2-) ANAYASANIN 10. MADDESİ YÖNÜNDEN: Anayasanın 10. maddesinde “Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz, Devlet Organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar” hükmü düzenlenmektedir. Buna göre, yasa koyucu yasal düzenlemeler yaparken, cinsiyet farkı gözeterek belli bir cins lehine veya aleyhine farklılık öngöremez. Nitekim, dava konusu işlemin yasal dayanağı olan 5682 sayılı Kanununun 14/A-5 maddesinde kız evlatlara tanınan olanak erkek evlatlara tanınmayarak cinsiyet yönünden ayrımcılık yapılmıştır. Çünkü yasa hükmü uyarınca ailesiyle yaşayıp işi olmayan ve evli olmayan kız çocuklar reşit olsa bile anne-babanın pasaportuna kaydedilirken erkek çocuklar eğer reşit ise (örnekte olduğu gibi fiil ehliyeti bulunmasa bile) bu haktan yararlanamamaktadır. Bu ayrımcılığın ise Anayasanın 10. maddesi karşısında izahı kabil olmamaktadır.

3-) ANAYASANIN 41. MADDESİ YÖNÜNDEN: Anayasanın 41. maddesi “Aile, Türk toplumunun temelidir. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar” hükmünü düzenlemektedir. Buna göre, Devlet ailenin huzur ve refahını özellikle de ana ve çocukların korunması ilkesini ihlal etmeme yükümlülüğü yanında, ihlal edilmesine sebep olacak unsurlar yönünden önleyici tedbirleri de almak zorundadır. Başka bir deyimle, Devletin, ailenin korunması yönünden pozitif ve negatif yükümlülükleri mevcuttur. Bu bağlamda Devlet (Yasama- yürütme-yargı olarak tüm erkleri ifade ediyor) aile hayatının sağlıklı devamına engel olan tedbirleri almak, buna aykırı her türlü düzenlemeyi ortadan kaldırmak zorundadır. Nitekim dava konusu olayda, zihinsel özürle de olsa, çocuk anne baba için vazgeçilmez bir varlıktır. Bu sebeple onun hastalığı için yurtdışında tedavi olanakları aramaktadır. Ancak, yasal düzenleme, anneye, çocuğunu kendi pasaportuna refakatli olarak isteme olanağı vermeyip, annenin çocuğuyla birlikte olma hakkını engellemektedir. Bu sebeple, anılan hüküm, devletin aile hayatıyla ilgili yükümlülükleriyle de bağdaşmamaktadır.

4-) ANAYASANIN 90. MADDESİ DE LALETIYLA AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİNİN 8. MADDESİ VE 12 NO’LU PROTOKOL YÖNÜNDEN:

A-) ANAYASANIN 90. MADDESİ YÖNÜNDEN:

Anayasanın 90/5. maddesinde “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz” hükmüne yer verilmiş bulunmaktadır.

Bunun yanında Türkiye 18.05.1954 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamış olup bu tarihten itibaren adı geçen sözleşme iç hukukumuzun bir parçası olmuştur.

Türk doktrininde, Uluslar arası sözleşmelerin yeri ve normlar hiyerarşisine göre konumu tartışmalıdır. Buna göre Avrupa İnsan hakları Sözleşmesi; alalade bir yasa gücünde midir, nitelikli bir yasamıdır yoksa Anayasa hükmünde midir bu konuda yerleşik bir görüş birliği bulunmamaktadır. Ancak, hangi görüş benimsenirse benimsensin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerinin en azından yasa hükmü olduğu, Anayasaya aykırılığı ileri sürülmediğine göre de, diğer yasalara göre üstün ve nitelikli bir yasa olduğu kuşkusuzdur. Kaldı ki, Türk Devleti yönünden kararları bağlayıcı olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, hüküm kurulurken, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri, yasama, yürütme ve yargı olarak tüm Devlet faaliyetleri yönünden denetlenmekte olup, bu içtihatlar doğrultusunda Devlet, idari eylem ve işlemleri yanında yasa hatta Anayasa kurallarını bile yeniden düzenlemek zorunda hissetmektedir kendisini. Bunun yanında, Anayasa Mahkemesi de Anayasaya Uygunluk denetimi yaparken Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümleri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları dikkate almakta ve kararlarında işlemektedir, (şimdilik ölçü norm olarak esas alınmamakla birlikte referans norm olarak yer verilmektedir) Bu bağlamda, devletin her faaliyetinin olduğu gibi, tüm düzenleyici işlemlerinin denetiminde de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi hükümlerinin de göz önüne alınması gerekir.

B-) AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİNİN 8. MADDESİ YÖNÜNDEN:

Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesinde de “1- Herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2- Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir” hükmüne yer verilmiştir. Gerek Anayasa hükümleri gerekse anılan sözleşme maddesi uyarınca; devlet; ailenin korunması geliştirilmesi ve aile hayatına saygı anlamında, pozitif ve negatif yükümlülükler altına girmiş bulunmaktadır. Buna göre, devlet, kişilerin aile hayatını bozucu eylem ve işlemlerde bulunamayacağı gibi, bu tür eylem ve işlemlere maruz kalmamaları için gerekli tedbirleri de alınmakla yükümlüdür.

Pasaport Kanununa göre yurt dışına çıkmak için pasaport almak bir haktır. Bu hakkın kullanımı sırasında, zihinsel özürü ve sürekli bakıma muhtaç olan çocuğun annenin pasaportuna işlenmemesi dolayısıyla anne-çocuğun ayrılması hem çocuk yönünden hem anne yönünden aile hayatına saygı gösterilmesi ilkesine uygun düşmemektedir.

C-) AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİNİN 14. MADDESİ ve 12 NOLU EK PROTOKOL YÖNÜNDEN:

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 14. maddesinde “Bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır” hükmü düzenlenmektedir. Bunun yanında, 12 Nolu Ek protokolün 1. maddesinde de “Yasayla öngörülmüş olan tüm haklardan yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, servet, doğum veya herhangi bir statü bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır” düzenlenmesine yer verilmiştir. Her iki hükmün birlikte değerlendirilmesinden, Devlet, haklardan yararlanma konusunda ayrımcılık yapmama yükümlülüğünde olduğu gibi, 12 nolu protokolün başlangıç bölümünde düzenlendiği üzere “... ayrımcılığın genel olarak yasaklanmasını birlikte yerine getirerek, herkesin eşit olmasını

sağlamak için yeni tedbirler alma kararlılığında olarak anlaşmışlardır...” Buna göre Devlet, ayrımcılığa sebep olan mevzuat hükümlerini de düzeltme yükümlülüğü altına girmiştir.

Bu bağlamda dava konusu olay ve dayanağı yasa hükmü değerlendirilecek olursa, aile hayatına saygı, annenin çocuğuyla birlikte olma, tedavi için onu yurtdışına götürme hakkını kullanma durumunda kız çocuk ve erkek çocuk arasında farklı muamele yapılmaktadır. Anne, aynı koşullardaki kız çocuğunu pasaportuna işletip birlikte yurtdışına çıkabildiği halde, zihinsel özürlü ve bakıma muhtaç dahi olsa erkek çocuğunu pasaportuna işletemeyip, yurtdışına birlikte çıkarmamaktadır. Bu da Aileye saygı hakkının kullanılması, seyahat özgürlüğünün kullanılması gibi durumlarda cinsiyet yönünden ayrımcılığa sebep olmaktadır.

SONUÇ VE TALEP: Yukarıda açıklanan sebeplerle, davacının erkek çocuğunun, annesinin pasaportuna işlemesi talebinin reddi işleminin yasal dayanağının 5682 sayılı Yasanın 14/A- 5. maddesi olup, uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak madde olduğu; anılan maddenin ise, kız ve erkek çocuklar arasında haksız ve sebepsiz ayrımcılığa yol açtığı sonuç ve kanaatine varılarak; 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14. maddesinin A bendinin 5. fıkrasının “... yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarına da...” ibaresinin Anayasanın 2, 10, 41. maddelerine ve 90. maddesi delaletiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8 ve 14. maddeleri ile 12 nolu Ek Protokole aykırı olduğu düşüncesiyle anılan yasa hükmünün, iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine itirazın götürülmesine, dava dosyasının tüm belgeleriyle onaylı suretinin dosya oluşturularak Anayasa Mahkemesine sunulmasına, iş bu karar aslı ile dosya suretinin yüksek mahkemeye tebliğinden itibaren 5 ay karar verilinceye kadar bekletilmesine 10.03.2004 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

III - YASA METİNLERİ

A - İtiraz Konusu Yasa Kuralı

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 14. maddesinin (A) bendinin beşinci fıkrası şöyledir:

“ ...

Hususi damgalı pasaport alabilecek durumda bulunanların yanında yaşayıp, evli bulunmayan ve iş sahibi olmayan kız çocuklarıyla **yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarına da** hususi damgalı pasaport verilir veya bunlar baba veya annelerinin pasaportlarının refakathanesine kaydedilir. Refakathanesine kayıtlı bulunanlar, pasaport sahibi ile seyahat etmedikleri takdirde o pasaportu kullanamazlar.

...”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10., 41. ve 90. maddelerine dayanılmıştır.

IV - İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Cafer ŞAT, Fazıl SAĞLAM ve A. Necmi ÖZLER'in katılımlarıyla 15.4.2004 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, yasa koyucunun anne-babanın pasaport olanaklarından çocukların da yararlanma koşulları ve şeklini düzenlerken erkek çocuk için sadece reşit olmayı esas almasının yetersiz kaldığı, itiraz konusu yasa hükmü ile kız çocukları ve erkek çocukları arasında cinsiyet yönünden ayrımcılık yapıldığı, Devletin ailenin korunması yönünde pozitif ve negatif yükümlülüklerinin mevcut olup, aile hayatının sağlıklı devamına engel olan

tedbirleri almak ve buna aykırı her türlü düzenlemeyi ortadan kaldırmak zorunda olduğu, bu nedenlerle itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2., 10., 41. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu ibarenin de bulunduğu 5682 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin (A) bendinin beşinci fıkrasında, hususi damgalı pasaport sahibi olan kişilerin kız ve erkek çocuklarının hangi koşullar altında bu pasaporttan yararlanabilecekleri belirlenmiştir. Buna göre, hususi damgalı pasaport sahibi kişilerin kız çocuklarının bu pasaporttan yararlanabilmeleri için hususi damgalı pasaport sahibi ile birlikte yaşamaları, evli olmamaları ve çalışmamaları gerekirken, erkek çocuklar için birlikte yaşama ve reşit olmama koşulları öngörülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen "yasa önünde eşitlik ilkesi"nin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasalar karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Bu yasak, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Ancak kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanların, farklı kurallara tabi tutulmaları Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur.

Hususi damgalı pasaport sahibi olan kişilerin kız ve erkek çocukları aynı hukuki durumdadırlar. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları ya da yararlandırılmamaları eşitlik ilkesinin gereğidir.

İtiraz konusu ibarenin de yer aldığı 5682 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin beşinci fıkrası uyarınca kız çocukları hususi damgalı pasaport sahibi ile birlikte yaşadıkları, çalışmadıkları ve evlenmedikleri sürece hususi damgalı pasaporttan yararlanabilme olanağına sahip olmalarına karşın aynı durumda bulunan erkek çocuklarının bu imkandan ancak reşit olana kadar yararlanabilmeleri cinsiyetler arasında ayrımcılığa yol açmakta ve bu durum yasa önünde eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu ibare Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

İbare, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiş olduğundan 41. ve 90. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI - İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, "*Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez*" denilmekte, 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır. Maddenin beşinci fıkrasında ise, Anayasa Mahkemesi'nin, iptal sonucunda meydana gelecek hukuksal boşluğu kamu düzenini tehdit veya kamu yararını ihlal edici nitelikte görmesi halinde yukarıdaki fıkra hükmünü uygulayacağı belirtilmektedir.

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 14. maddesinin (A) bendinin beşinci fıkrasında yer alan ibarenin iptal edilmesi nedeniyle doğan hukuksal boşluk kamu yararını ihlâl edici nitelikte görüldüğünden, iptal kararının, Resmî Gazetede yayınlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII - SONUÇ

A- 15.7.1950 günlü, 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 14. maddesinin 28.5.1988 günlü, 3463 sayılı Yasa ile değiştirilen (A) bendinin son paragrafında yer alan "... yine yanında yaşayıp reşit bulunmayan erkek çocuklarına da ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

B- İptal edilen ibarenin doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince iptal hükmünün, KARARIN RESMÎ GAZETEDE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK BİR YIL SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

7.2.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Cafer ŞAT
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ	Üye Zehra Ayla PERKTAŞ	

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2004/43

Karar Sayısı : 2008/56

Karar Günü : 7.2.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İzmir 3. Sulh Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 2.7.1941 günlü, 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun'un 10. maddesinin, 25. maddesinin birinci fıkrasının ve 26. maddesinin son fıkrasının Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Dâvâcının çiftçi malına zarar vermesi nedeniyle bu zararın tazmini konusunda Çiftçi Mallarını Koruma Meclis Başkanlığı tarafından verilen karara karşı yapılan itirazın incelenmesi sırasında itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırılığı savını ciddi bulan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

.....

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralla sulh hakimlerinin itiraz üzerine verecekleri kararların Yargıtay denetimine kapatıldığı, bu durumun ise Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

4081 sayılı Yasa'nın iptali istenen kuralı da içeren 26. maddesinde çiftçi mallarına verilen ve miktarı elli lirayı geçmeyen zararların tazminine ilişkin işleri koruma ve ihtiyar meclislerinin karara bağlayacağı ve bu kararlara karşı beş gün içinde sulh hakimine itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Maddenin son fıkrasında yer alan itiraz konusu kuralda ise koruma ve ihtiyar meclislerinin itiraz olunmayan kararları ile sulh hakimlerinin itiraz üzerine verecekleri kararların kesin nitelikte olduğu ve bunlar aleyhine hiçbir kanun yoluna başvurulamayacağı hükme bağlanmıştır. Yasa'da belirtilen elli lira geçen süre içerisinde herhangi bir değişikliğe uğramamıştır. Dolayısıyla koruma ve ihtiyar meclisleri ancak 50 liraya kadar olan zararlar konusunda karar verebileceklerdir.

Hak arama hürriyetini düzenleyen Anayasa'nın 36. maddesinde, "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz*" denilerek yargı mercilerine dâvâcı ve dâvâlı olarak başvurabilme ve bunun tabîî sonucu olan iddia, savunma, âdil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinde de; "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.*" denilmektedir.

Anayasa'nın 141. maddesiyle yargıya, dâvâların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması görevi verilmiş, 142. maddesiyle de, mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin yasa ile düzenlenmesi öngörülmüş, usûl yasalarının Anayasa'ya uygun olmak koşulu ile düzenlenmesi yasakoyucunun takdirine bırakılmıştır. Yargı denetiminin bir yerde kesilmesi gerektiğinden yasakoyucu kanun yollarını dâvâların özelliklerine göre düzenleyip kimi kararların kesin olduğunu belirtebilir.

Anayasa'da tüm mahkeme kararlarının temyiz edileceğine ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Öğretide de bu yönde bir zorunluluk olduğu kabul edilmemiştir. Anayasa Mahkemesi'nin konuya ilişkin kararları da, kamu yararı gerektirdiğinde ve hukuk devleti kavramı ile bağdaşmayacak sonuçlara yol açma olasılığının bulunmadığı durumlarda kimi kararlar için kanun yollarına başvurmanın önlenebileceği yönündedir.

İtiraz konusu hükmün de yer aldığı 4081 sayılı Yasa'nın 26. maddesi ile yasakoyucu, çiftçi mallarında meydana getirilen ve miktarı 50 lirayı geçmeyen zararların tazminini karara bağlama yetkisini koruma ve ihtiyar meclislerine vermiş, ancak kişilerin haklarını korumak amacıyla bu kararlara karşı sulh hakimlerine itiraz yolunu açmıştır. Koruma ve ihtiyar meclislerince verilen kararlara itiraz edildiğinde sulh hakimliklerince uyuşmazlık incelenmekte ve idarenin vermiş olduğu karar bir yargı faaliyeti sonucunda kesinlik kazanmaktadır. Yasama organının bu tür dâvâların görülmesinde ve sonuçlandırılmasında basit fakat hızlı bir usûl öngörerek genel hükümlerden ayrılmakta kamu yararı gördüğü anlaşılmaktadır.

İtiraz konusu kuralla verilebilecek tazminat miktarı da gözetildiğinde, koruma ve ihtiyar meclislerinin itiraz edilmeyen kararları ile bunlara itiraz üzerine sulh hakimliklerinin vermiş oldukları kararlara karşı, dâvâların hızlandırılması ve mahkemelerin iş yükünün azaltılması için kamu yararı amacıyla temyiz yoluna gidilmesine ilişkin sınırlamanın adalet duygusunu rencide ettiğinden ve hak arama özgürlüğünü kısıtladığından söz edilemez. Bununla birlikte, kişilerin kendi iradeleri ile koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından verilen karara itiraz etmemeleri de kanun yolunun kapalı olduğu anlamına gelmez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Cafer ŞAT bu görüşe katılmamıştır.

VI - SONUÇ

2.7.1941 günlü, 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun'un 26. maddesinin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Cafer ŞAT'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 7.2.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Mehmet ERTEN	Üye Cafer ŞAT
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK
Üye Serruh KALELİ		Üye Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2003/52

Karar Sayısı : 2008/58

Karar Günü : 21.2.2008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 3. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 25.8.1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinin 2320 sayılı Yasa ile değiştirilen dördüncü fıkrasının “...*Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan...*” bölümünün, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

İş Kanunu'nun 13. maddesine göre iş akdi feshedilen, yaşlılık aylığına hak kazanmış davacıya çalıştığı kamu kuruluşlarındaki hizmet sürelerinin tamamı yerine sadece son kamu kuruluşunda geçen hizmeti dikkate alınarak kıdem tazminatı ödenmesi nedeniyle açılan davada, itiraz konusu bölümün Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, davacının iş akdinin 1475 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre fesh edildiği tarihte emekliliğe hak kazanmış durumda olduğu halde, emeklilik için başvurusunun olmaması nedeniyle kendisine 1475 sayılı Yasa'nın 14. maddesinin dördüncü fıkrasına göre son kamu kuruluşu işverenince hizmet birleştirmesi yolu ile kıdem tazminatının ödenmediği, sadece son kamu kuruluşunda çalışılan süreye ilişkin kıdem tazminatının ödendiği, bunun da emeklilik dolayısıyla işten ayrılanlarla emekliliğe hak kazandığı halde başka nedenle işten

ayrılarak kıdem tazminatı alanlar arasında farklı uygulamaya yol açtığı belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*" denilerek eşitlik ilkesine yer verilmiştir.

İtiraz konusu bölümün yer aldığı dördüncü fıkrada, T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'na veya yalnız Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olarak sadece aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan işçiye, bu kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatı ödenmesi öngörülmektedir.

İptali istenilen bölümde belirtilen Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre yaşlılık veya malullük aylığı ya da toptan ödemeye hak kazanmış olma durumu, Sosyal Sigortalar Kanunu kurallarına göre Sosyal Sigortalar Kurumu'na belirlenmektedir.

Buna göre hizmet akdinin 14. maddenin birinci fıkrasında belirtilen koşullardan biri ile sona erdirilmesi ve T.C. Emekli Sandığı Kanunu ve Sosyal Sigortalar Kanunu'na veya yalnız Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi olarak sadece aynı ya da değişik kamu kuruluşlarında geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesi suretiyle yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanılması durumunda işçinin kamu kuruluşlarında geçirdiği hizmet sürelerinin toplamı üzerinden son kamu kuruluşu işverenince kıdem tazminatının ödeneceği açıktır.

Kişinin emekli olacağını bildirip bildirmemesi şart olmayıp, önemli olan yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanmasıdır. Bu ödemelere hak kazanmışsa son kamu kuruluşunca kamu kuruluşlarında geçirilen hizmet sürelerinin tamamı üzerinden kıdem tazminatının ödenmesi gerekeceği kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazananların başvurup başvurmamaları yönünden bir ayırım yapılamayacağından kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamışlardır.

VI - SONUÇ

25.8.1971 günlü, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 17.10.1980 günlü, 2320 sayılı Yasa ile değiştirilen 14. maddesinin dördüncü fıkrasının "...Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya malullük aylığına ya da toptan ödemeye hak kazanan..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ve Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 21.2.2008 gününde karar verildi.

Başkan Haşim KILIÇ	Başkanvekili Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Üye Sacit ADALI
Üye Fulya KANTARCIOĞLU	Üye Ahmet AKYALÇIN	Üye Mehmet ERTEN
Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 19 Mart 2008 – 26821]

 [İçindekilere dön](#)

Danıştay Kararı

Danıştay Başkanlar Kurulundan:

Karar No : 2008/6

Başkanlar Kurulu 14/3/2008 günü toplandı.

İdari dava dairelerindeki iş dağılımının dengelenmesi ve dosyaların süratle sonuçlandırılmasını sağlamak amacıyla:

1- Onbirinci Dairede görülmekte olan;

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda düzenlenmiş olan parasal haklara, (Göstergeler, vekalet görevi, ikinci görev, ders görevi, mali hükümler, 'aylık, katsayı, vekalet aylığı, ikinci görev aylığı, ders ve konferans ücreti, fazla çalışma ücreti, temsil giderleri', parasal ödül, makam tazminatı, yabancı dil tazminatı, lojman tazminatı, ek tazminat, ek ödenek, taban ve kıdem aylığı ile bunlar dışında kalan iş sonu tazminatı ve 657 sayılı Kanunun 152'nci maddesinde düzenlenen zam ve tazminatlar),

b) 969 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Merkez ve Taşra Kuruluşlarına Döner Sermaye Verilmesi Hakkında Kanun hükümleri uyarınca, bu Kanun kapsamında bulunan personele yapılan ödemelere,

c) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun Ek 13'üncü maddesi uyarınca, Maliye Bakanlığı ile bağlı kuruluşlarının merkez ve taşra teşkilatı kadrolarında çalışan memurlar ile diğer personele yapılan ek ödemelere,

ilişkin davaların İkinci Dairede görülmesine,

2- Devredilmesi öngörülen konulara ilişkin uyuşmazlık dosyalarının ayrıca bir karar verilmesine gerek olmadan İkinci Daireye devredilmesine,

3- Karar uyarınca devredilen dosyalara ilişkin olarak 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 53'üncü maddesi hükmüne göre yargılamanın yenilenmesi ile 54'üncü maddesi hükmüne göre kararın düzeltilmesi istemlerinin İkinci Dairece sonuçlandırılmasına,

4- Kararın, Resmî Gazete'de yayımlanmasına ve yayımını izleyen aybaşından itibaren uygulanmasına,

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 37'nci maddesi gereğince oybirliği ile karar verildi.

[R.G. 20 Mart 2008 – 26822]

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

BENLİ/Türkiye Davası*

Başvuru No:65715/01

Strazburg
20 Şubat 2007

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Olayların meydana geldiği dönemde başvuran *Hedef*, *Liseli Arkadaş* ve *Alevi Halk Gerçeği* isimli siyasi dergilerin sorumlu yazı işleri müdürüdür.

Başvuran, 24 Şubat 1998 tarihinde yakalanmış ve muayene edilmek üzere adli tıp doktoruna götürülmüştür. Muayene sonucunda hazırlanan raporda başvuranın vücudunda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanılmadığı belirtilmiştir.

Daha sonra ise başvuran, Çorum Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltına alınmıştır.

Başvuran 27 Şubat 1998 tarihinde kadar sorgulanmıştır. Bu tarihte başvuran, Türkiye Devrim Partisi (TDP) isimli silahlı örgüt üyesi olduğunu belirttiği ve yayınladığı dergilerin, özellikle de *Hedef* isimli derginin, bu örgütün eylem ve ideolojisini desteklediğini kabul ettiği bir ifade imzalamıştır.

Başvuran, gözaltı süresinin sonunda aynı doktor tarafından tekrar muayene edilmiş ve muayene sonucunda başvuranın vücudunda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanılmamıştır.

Muayene sonrasında Çorum Cumhuriyet Savcısı tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran polise verdiği ifadenin büyük bir kısmını reddetmiştir. Başvuran, *TDP* ile hiçbir ilgisinin bulunmadığını belirtmiş ve dava konusu dergilerin birer nüshasını saklasa bile adli olarak yasaklanmış olmalarına rağmen bunları dağıtmadığını ifade etmiştir.

Cumhuriyet Savcısı, başvuranın serbest bırakılmasına karar vermiştir.

Bununla birlikte Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) yedek hakimi isnat edilen başka suçlara dayanarak, 8 Mayıs 1998 tarihinde başvuran hakkında yakalama müzekkeresi çıkarmıştır.

Başvuran böylece Çorum Sulh Ceza Hakimi karşısında sevk edilmiştir. Çorum Sulh Ceza hakimi, *TDP*'ye üyesi olduğu gerekçesiyle başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir. Bu karar itiraza açık bir karardır.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

29 Mayıs 1998 tarihinde Ankara DGM Cumhuriyet Savcısı, aralarında başvuranın da bulunduğu sekiz kişi hakkında, Türk Ceza Kanunu'nun 168 § 1. ve 312 § 2. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle suç duyurusunda bulunmuştur. Ankara DGM Cumhuriyet Savcısı, başvuranı *TDP*'nin yöneticilerinden biri olmakla ve haklı kin ve düşmanlığa sevk etmekle itham etmiştir.

DGM Cumhuriyet Savcısı, *TDP*'nin 1992 yılının Ağustos ayında anayasal rejimi değiştirerek yerine komünist bir rejim kurmayı amaçladığını açıkladığını hatırlatmaktadır. Bölgesel ve yerel komiteler şeklinde örgütlenen *TDP*, 1993 tarihinden itibaren İstanbul ve Sivas illerinin

kırsal kesimlerinde bombalı saldırı, adam kaçıрма ve öldürme eylemlerinde bulunmuştur. Bu nedenle hiç kuşkusuz bu örgüt “silahlı bir örgüt” niteliğindedir.

TDP'nin yasak olan yayını *Gerilla* dergisi olup, *Hedef* ve *Liseli Arkadaş* isimli dergileri yasal yollarla yayınlamayı başaramamış ve bu dergileri gizli şekillerde basmıştır. Özellikle *Hedef* isimli dergi, aleni olarak örgütün propagandasını yapmakta ve güvenlik güçleri ile girilen çatışma sırasında ölen kişileri şehit olarak nitelendirmekteydi. Aynı zamanda bu derginin çok sayıda nüshası mahkeme kararı ile yasaklanmış ve toplatılmıştır, bu *Hedef* dergisinin çok sayıda nüshasını elinde bulunduran sanıkların bu tedbirden bihaber olması mümkün değildir.

Cumhuriyet Savcısı iddialarını desteklemek amacıyla, *Hedef* dergisinin çok sayıda nüshasında, *TDP*'nin eylemlerinin “Türkiye Devrimci Hareketi” olarak nitelendirildiği hususuna dikkat çekmektedir. Bununla ilgili olarak, *Hedef* dergisinin *TDP*'nin politikasının ve ideolojisinin yayılmasını amaçlayan 63 (sayfa 2), 64 (sayfa 10-11), 66 (sayfa 14-15), 67 (sayfa 11), 68 (sayfa 11 ve 20) sayılı nüshalarına ve bu derginin örgütün “yayın organı” olduğunun aleni bir şekilde belirtildiği 60 (sayfa 18), 62 (sayfa 14) ve 63 (sayfa 7) sayılı nüshalarına atıfta bulunmaktadır. Bu dergide aynı zamanda “Kuşkusuz yayının en temel misyonu *TDP*'nin ideoloji ve politikasının yayılmasının ve örgütlenmesinin bir aracıdır” şeklinde *Hedef* dergisinin temel işlevi açıklanmıştır. Cumhuriyet Savcısı ayrıca, *Liseli Arkadaş* isimli derginin *TDP*'nin genç öğrencilere yönelik bir yayını olduğunu belirtmiştir.

Yukarıda yer alan nedenlerden dolayı Cumhuriyet Savcısı başvuruları aşağıda yer alan suçları işlemekle itham etmiştir:

- E.T. ve E.K. isimli sanıkların yardımı ile dava konusu dergilerin, İstanbul'da yayınlanmasını ve Çorum'da dağıtılmasını sağlamak;
- Bu dergilerin *TDP*'nin propaganda aracı olarak kullanılmasını sağlamak;
- E.T. ve E.K. isimli sanıkların bünyelerine almak;
- 1 Mayıs 1997 tarihinde Çorum'da düzenlenen gösteri sırasında *TDP* guruplarını yönetmek ve “Ya zafer ya ölüm” ve “Birlik-Mücadele-Zafer” şeklindeki örgüt ifadelerinin yazılı olduğu pankartlarla yürüyüşe katılmak; benzer pankartlar eşliğinde, “Serap, Suna, Ertan, Rıza Gökdemir'ler ölmedi, Partimiz mücadele etmeye devam ediyor” sloganları atarak 1 Mayıs 1998 tarihinde Çorum'da düzenlenen yürüyüşe katılmak;
- E.Y. isimli militanın ölüm yıldönümü olması sebebiyle Çorum'da anma toplantıları yapmak, ve anma toplantısı sırasında yapılan konuşmalarda E.Y. isimli militandan bir kahraman olarak bahsetmek;
- *Hedef* dergisinin bütün sayılarını ve “Çorum halkının silahlı direnişi” isimli kitabı evinde muhafaza etmek;
- 8 Mart 1998 tarihli gösteri sırasında ve 21 Mart tarihinde kutlanan nevruz bayramı sırasında yukarıda belirtilen sloganları atmak;

Başvuran, esasa bakan hakimler önünde polise verdiği ifadeyi bir kez daha reddetmiştir. Başvuran 1 Mayıs 1998 tarihli gösteriye ve Nevruz bayramına katıldığını kabul etmiş ve “Birlik-Mücadele-Zafer” ya da “Yaşasın Nevruz” gibi yasal sloganları attığını belirtmiştir. Başvuran hiçbir zaman anma toplantıları düzenlemediğini beyan etmiştir. Başvuran, dava konusu bazı makalelerin suç unsuru teşkil etmediklerine emin olması sebebiyle yayınlanmasına izin verdiğini savunmuştur.

Ankara DGM, 28 Eylül 1998 tarihli bir kararla *TDP*'nin propagandasını yapan dergileri hazırladıkları ve yayınladıkları gerekçesiyle başvuranın suçlu olduğuna karar veriş ve TCK'nın 169. maddesi ile Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi uyarınca silahlı

örgüte “yardım ve yataklık” ettiği gerekçesiyle dört yıl altı ay hapis cezasına mahkum etmiştir.

Ankara DGM, aralarında E.T. ve E. K. isimli şahısların da bulunduğu diğer sanıkların beraatına karar vermiştir.

Esasa bakan hakimler karar gerekçelerinde *Hedef* dergisinin bazı sayısında yayınlanan bölümlere dikkat çekmişlerdir. Bu bölümlerde, derginin TDP'nin ideolojisini yaymak için yayınladığı ifade edilmektedir. Başvuran *Hedef* isimli derginin, E.T. ve E.K. isimli kişilerin yardımıyla Çorum'da dağıtılmasını sağlayarak, dava konusu yayınlar aracılığıyla TDP'ye anayasaya karşı olan ideolojisini yayma konusunda yardım etmiştir.

Sonrasında Ankara DGM, başvuran TDP'ye üye olduğunu kesin bir şekilde ortaya koyabilecek kanıtların bulunmadığına karar vermiş ve savcılık tarafından dile getirilen gösteriler sırasında taşınan pankartların, başvuranın bu örgütle herhangi bir bağlantısının olduğunu ortaya koymadığı kanaatine varmıştır. Esasa bakan hakimler, aynı nedenlerle isnat edilen diğer suçlardan da başvuranın beraat etmesine karar vermiştir.

Başvuran ve Devlet Bakanı temyiz başvurusunda bulunmuştur. Başvuran, TCK'nın 169. maddesi uyarınca cezalandırılmasını gerektirecek herhangi somut bir delilin bulunmadığını belirtmiştir. Başvuran aynı zamanda zorla imzaladığını belirttiği ve polis tarafından sunulan ifadesinin aleyhinde kullanılmasını gerekçe olarak göstermiştir.

Yargıtay, 23 Ağustos 1999 tarihli bir kararla temyiz edilen kararı başvuran lehinde bozmuştur. Yargıtay, Devlet Bakanı'nın görüşünden hareketle isnat edilen suçlamaların TCK'nın 168 § 2. maddesi uyarınca “yardım ve yataklık” değil “örgüt üyesi” olmak suçunu teşkil ettiğine kanaat getirmiştir.

Geçen zaman zarfında Ankara DGM bünyesinde yer alan askeri hakim sivil bir hakimler değiştirilmiştir.

Ankara DGM'nin yeni kurulu, başvuranı dinledikten hemen sonra 10 Kasım 1999 tarihinde kararını açıklamıştır. Ankara DGM, şimdiye kadar alınan soruşturma tedbirlerini yenilemeden ve özellikle E. K. ve E. T. İsimli eski sanıkların ifadesine başvurmadan Yargıtay kararını kabul etmiş ve TCK'nın 168 § 2. maddesi uyarınca “örgüt üyesi” olmak suçundan başvuranı on iki yıl altı ay hapis cezasına mahkum etmiştir.

Ankara DGM kararını gerekçelendirmek için, dava konusu yayınlarla ilgili olarak bir önceki kararlarını benimsemiştir. Bununla birlikte Ankara DGM, başvuranın sözkonusu dergiyi yayınlama ve dağıtma işinin, TDP'nin bölgesel yönetiminden ve örgüt adına sempatican kazandırmaktan daha farklı bir görev olmadığını eklemiştir. Bu faaliyetler, devamlılığı ve çeşitliliği dikkate alındığında, sözkonusu silahlı örgütün aktif bir üyesinin yerine getireceği faaliyetler niteliğindedir.

Başvuran, aleni duruşma yapılmasını talep ederek kararı temyiz etmiş ve bu talebi kabul edilmiştir. Yargıtay, 20 Nisan 2000 tarihinde tarafları ve avukatları dinledikten sonra, kararın 26 Nisan 2000 tarihinde açıklanacağı hususunda tarafları bilgilendirmiştir.

Yargıtay, 26 Nisan 2000 tarihinde başvuranın avukatının yokluğunda temyiz edilen kararı onayan kararını açıklamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. KABULEDİLEBİLİRLİK HAKKINDA

A. Hükümet'in ön itirazı hakkında

Hükümet, 20 Nisan tarihinde açıklanan Yargıtay kararından altı ay sonra 24 Ekim 2000 tarihinde yapılan başvurunun gecikmeli olduğunu belirtmektedir.

Hükümet ayrıca, başvuranın şikayetleri ile ilgili olarak ulusal mahkemelere başvurmaması sebebiyle mevcut davada iç hukuk yollarının tüketilmediğini belirtmektedir.

Başvuran bu konuda görüş bildirmemektedir.

B. AİHM'nin Takdiri

Hükümet'in itirazının birinci kısmı ile ilgili olarak AİHM, Türkiye aleyhinde açılan benzer davalarda altı ay kuralının uygulanması hususundaki yerleşik içtihadını hatırlatmaktadır (Bkz., diğerleri arasında, *Tahsin İpek-Türkiye* (karar), no: 39706/98, 7 Kasım 2000, *Yavuz ve diğerleri-Türkiye* (karar), no: 48064/99, 1 Şubat 2005). AİHM, bu konuda benimsenen kriterler uyarınca altı aylık sürenin başlangıç tarihini, Yargıtay kararının bulunduğu dosyanın Ankara DGM kalemine ulaştığı tarih olarak belirlemeyi uygun görmektedir, hiç kuşkusuz bu tarih Yargıtay kararının açıklandığı 26 Nisan 2000 tarihinden daha önceki bir tarihe tekabül etmemektedir.

Bu nedenle 24 Ekim 2000 tarihinde yapılan mevcut başvuru, AİHS'nin 35 § 1. maddesinde ifade edilen altı aylık süre kuralı dikkate alındığında herhangi bir sorun teşkil etmemektedir.

İtirazın ikinci kısmı ile ilgili olarak AİHM, iç hukuk yollarının tüketilmediğini belirten Hükümet'in, başvuranın şikayetlerinin telafisini sağlayabilecek ve kullanılabilir olan başvuru yollarının var olduğu hususunda kendisini ikna etmesi gerektiğini belirtmektedir (diğerleri arasında, *Akdivar ve diğerleri-Türkiye*, 16 Eylül 1996 tarihli karar).

Hükümet'in itirazları bu hususta herhangi bir açıklama getirmediğinden AİHM'nin bu itirazı reddetmesi gerekmektedir.

Özet olarak AİHM, Hükümet'in itirazını reddetmektedir.

Bununla birlikte AİHM, mevcut davada AİHS'nin 3. maddesine ilişkin olarak dile getirilen şikayetin aşağıda yer alan nedenlerde dolayı kabuledilebilir ilan edilemeyeceği kanaatindedir.

Başvuran üç gün süren gözaltı sırasında kötü muameleyle maruz kaldığını ileri sürmektedir.

Bu konudaki yerleşik içtihatlardan yola çıkan AİHM (Bkz., diğerleri arasında, *Zeynep Avcı-Türkiye*, no: 37021/97, 6 Şubat 2003, ve yer alan atıflar), başvuranın ne somut bir delil ya da delil başlangıcı ne de kötü muamele iddialarını destekleyecek ya da öyle ya da böyle 24 ve 27 Şubat 1998 tarihli sağlık raporlarında yer alan teşhisler hakkında şüphe uyandıracak ikna edici ve ayrıntılı açıklamalar sunduğunu not etmektedir (Bkz., *Dolaşan-Türkiye* (karar), no: 29592/96, 1 Temmuz 2003, ve yer alan atıflar). Ayrıca başvuran, yargılamanın hiçbir aşamasında bu teşhislere itiraz ettiğini belirtmemiştir (*Yalım-Türkiye* (karar), no: 40533/98, 4

Nisan 2006). Ayrıca dava dosyasından, 27 Şubat 1998 tarihinde kendisini dinleyen hakimler huzurunda başvuran korktuğu gerekçesiyle ilk ifadesini okumadan imzaladığını iddia etmekle yetinmiştir. Oysa ki bu türden bir iddia, AİHS'nin 3. maddesi bakımından savunulabilir bir şikayeti desteklemek için yeterli olmamaktadır (*mutatis mutandis, ibidem, ve Ercan Arslan ve diğerleri-Türkiye*, (karar), no: 43877/98, 22 Mayıs 2001).

Değerlendirilecek başka unsurların bulunmaması sebebiyle ve başvuranın Türk hukukunda ilgili bütün başvuru yollarına başvurduğu varsayılsa bile (*Cardot-Fransa*, 19 Mart 1991 tarihli karar) AİHM, ileri sürülen kötü muamele iddialarının AİHS'nin 35 § 3. maddesi bakımından açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatinde.

Özetle AİHM, AİHS'nin 6., 9. ve 10. maddelerine ilişkin olarak yapılan şikayetlerin kabuledilebilir olduğuna ve geri kalan kısmının AİHS'nin 35 § 4. maddesi uyarınca kabuledilemez olduğuna karar vermiştir.

II. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, AİHS'nin 6 §§ 1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

A. Tarafların Argümanları

Başvuran öncelikle, kendisini yargılayan ve mahkum eden DGM'nin bünyesinde askeri bir hakim bulunması nedeniyle, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil olarak yargılanmadığından şikayetçi olmaktadır.

Başvuran ikinci olarak, Cumhuriyet Başsavcısının temyiz başvurusunun kabuledilebilirliği hakkındaki tebliğnamesinin kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle, Yargıtay'a sunacağı savunmasını hazırlamak için kendisine gerekli zamanın ve kolaylığın sağlanmadığını ileri sürmektedir.

Başvuran son olarak, Yargıtay kararının gerekçesiz olduğunu ve bu durumun Türk Hukukunda kendisine tanınan etkili başvuru yolunu kullanmasına engel teşkil ettiğini iddia etmektedir.

AİHM, 1999 yılında düzenleme yapılmasına kadar DGM'de bulunan hakimlerin atanması ve seçilmesi işleminin ve adli görevlerini yerine getirirken bu hakimlerin faydalandıkları güvencelerin, AİHM'nin bu konudaki içtihadına tam olarak uyduğu hususunu hatırlatmaktadır. Yargıtay'ın hukuki denetimine tabi olan Ankara DGM'nin, bağımsız ve tarafsız olmadığı hususunda başvuruda herhangi bir şüphe uyandırması mümkün değildir. Her ne olursa olsun, 10 Kasım 1999 tarihli ikinci karar yalnızca sivil hakimlerden oluşan bir kurul tarafından verilmiş bir karardır.

Hükümet, temyiz başvuruları ile ilgili olarak Cumhuriyet Başsavcısının tebliğnamesine ulaşabilmek için avukat Erdoğan'ın Yargıtay kaleminden, dosyanın hangi sayı ile kayda alındığı hususunda bilgi almasının ve dosyayı incelemesinin yeterli olacağını ifade etmektedir. Bununla ilgili olarak Hükümet, 1 Haziran 2005 tarihinde kabul edilen yeni Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile, Cumhuriyet Başsavcısının tebliğnamesinin davacılara tebliğ edildiği hususunu dile getirmektedir.

Sonuç olarak Hükümet, mevcut davada Yargıtay'ın karar gerekçesinin yeterli ve açık olduğunu belirtmektedir.

B. AİHM'nin Takdiri

AİHM, Türkiye aleyhinde açılan benzer davalarda bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksunluğu kanıtlanmış bir mahkemenin hiçbir şart altında davasını gördüğü kişilere adil bir yargılamayı garanti edemeyeceğine kanaat getirdiğini hatırlatmaktadır. AİHM aynı zamanda, bu noktada AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiği tespit edildiği takdirde, adil yargılanmaya ilişkin diğer şikayetlerin ayrıca incelenmesinin gerekli olmadığını birçok kez açıklamıştır (*Çıraklar-Türkiye*, 28 Ekim 1998 tarihli karar).

Bu nedenle öncelikle bu sorunun üzerinde durulması uygun olacaktır.

Mevcut davada Hükümet'in, 6 § 1. maddenin ihlali ile sonuçlanan benzer davalardan farklı olarak, davanın seyrini farklı sonuçlandıracak hiçbir tespit ve delil sunmadığı hususunu tespit etmek gerekmektedir (Bkz., *Özel-Türkiye*, no: 42739/98, 7 Kasım 2002, ve *Özdemir-Türkiye*, no: 59659/00, 6 Şubat 2003).

Esasında, mevcut başvuruda olduğu gibi, ağır suçlardan ötürü DGM'de yargılanan başvuranın, aralarında asker kökenli bir hakimin yer aldığı mahkeme önüne çıkma konusunda endişe duyması anlaşılabilir. Dolayısıyla başvuran, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin davanın gerekçesine yabancı mülahazalar ışığında sebepsiz bir yargı kararı almasından haklı olarak kaygı duyması mümkündür.

23 Ağustos 1999 tarihinde ilk derece mahkemesi kararının bozulmasından sonra dosya, yalnızca sivil hakimlerden oluşan bir kurul tarafından tekrar incelenmiştir. Bununla birlikte yeni kararın, askeri hakimin katılımı ile alınan ve davanın sonucu için belirleyici nitelikte olan tedbirler yinelenmeksizin 10 Kasım 1999 tarihinde açıklanması nedeniyle bu durum bir sonuca götürmemektedir (bu konuda bkz., *Kabasakal ve Atar-Türkiye*, no: 700084/01 ve 70085/01, 19 Eylül 2006, yer alan atıflar, özellikle *Ceylan-Türkiye* (karar), no: 68953/01).

Sonuç olarak başvuranın, Ankara DGM'nin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığına dair endişelerinin nesnel olarak doğrulandığına ve mevcut davada askeri hakimin kuruldan çıkarılması ile başvuranın bu şüphesinin bertaraf edilmediğine kanaat getirebiliriz (Bkz. *Kabasakal ve Atar-Türkiye*).

Bu nedenle AİHM bu bakımdan AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiş ve dava konusu yargılamanın hakkaniyete uygun olarak yapılmadığı hususunda dile getirilen şikayetlerin incelenmesinin gerekli olmadığı kanaatine varmıştır.

III. AİHS'NİN 9. VE 10. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, ceza mahkumiyetinin AİHS'nin 9. ve 10. maddelerini ihlal ettiğini ileri sürmektedir.

Oysa ki AİHM, mahkemenin bu konudaki mevcut içtihadı uyarınca başvurunun bu kısmının 10. madde kapsamında incelenmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

A. Tarafların Argümanları

Başvuran, gizli bir silahlı örgüt üyesi olarak kabul edilmesi ve sorumlu yazı işleri müdürü sıfatı ile mahkum edilmesi nedeniyle üzüntü duymaktadır. Başvuran, olayların meydana geldiği dönemde, dava konusu dergilerin yayınlanmasını yasaklayan herhangi bir hukuki kararın bulunmadığı hususuna dikkat çekmektedir.

Hükümet, bu dergilerin TDP'nin propaganda planının bir parçası olduğunu ve başvuranın, yalnızca bu propagandanın bir parçası olduğu için değil de aynı zamanda çok sayıda saldırıdan sorumlu olan bu örgütün aktif üyesi olduğu için mahkum edildiğini belirtmektedir. Bu nedenle AİHS'nin 10. maddesi mevcut davaya uygulanamaz.

Hükümet ayrıca tespit edilebilecek her türlü müdahalenin, AİHS'nin 10 § 2. maddesi uyarınca haklı bir müdahale olarak değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

B. AİHM'nin Takdiri

AİHM iddianamede yer verilen gerekçeleri ve ulusal mahkemeler tarafından başvuranın mahkum edilmesi için benimsenen gerekçeleri büyük bir dikkatle incelemiştir. Esasa bakan hakimlere göre, çeşitliliği ve devamlılığı dikkate alındığında başvuranın faaliyetleri, TCK'nın 168 § 2. maddesi uyarınca silahlı örgüt üyesi olmak suçunu teşkil etmektedir.

Sonuç olarak AİHM yalnızca, bu davaya benzeyen önceki davalarda ortaya çıkan düşünce biçimini benimseyebilir (Bkz., diğerleri arasında, *Mehmet Reşit Arslan-Türkiye* (karar), no: 31320/02, 1 Haziran 2006, *F.A.-Türkiye* (karar), no: 36094/97, 1 Şubat 2005; *Müslüm Gündüz* (karar), no: 59997/00, 9 Kasım 2004; *Şirin-Türkiye* (karar), no: 47328/99, 27 Nisan 2004, ve *Kılıç-Türkiye* (karar), no: 48498/98, 8 Temmuz 2003).

Bu bağlamda AİHM mevcut davada başvuranın, görüşünü açıklaması ya da toplantılara katılması nedeniyle mahkum edildiğinin kabul edilemeyeceği ve Türk makamları tarafından terör örgütü olarak nitelendirilen yasadışı bir örgüte üye olması nedeniyle mahkum edildiği kanaatinde. Aynı zamanda, dava konusu mahkumiyet kararının, AİHS'nin 10. maddesi ile tanınan özgürlüklere bir müdahale teşkil ettiği yönünde bir değerlendirme yapılması mümkün değildir.

Bu maddenin ihlal edildiğine dair herhangi bir tespit yapılması mümkün değildir.

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Bununla ilgili olarak Hükümet, başvuranın bu konudaki iddialarının geç iletildiği hususunu dile getirmektedir. Oysa ki AİHM, bu iddiaların belirtilen süre dışında gönderilen yazının içerisinde yer aldığını fakat AİHM'nin iç tüzüğü'nün 38 § 1 *in fine* maddesi uyarınca dosyaya eklendiğini not etmektedir. Bu nedenle, sözkonusu iddiaların incelenmesi hususunda herhangi bir engel bulunmamaktadır.

A. Tazminat

Başvuran, 20.000 Euro maddi ve 30.000 Euro manevi tazminat talebinde bulunmaktadır.

Hükümet bu miktarların aşırı olduğunu belirtmektedir.

AİHM dosyada yer alan unsurların, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiği tespiti ile talep edilen maddi zarar arasında herhangi bir nedensellik bağı içermediğini tespit etmektedir.

Manevi tazminatla ilgili olarak AİHM, mevcut dava koşulları dikkate alındığında, ihlal tespitinin adil tazmin için başlı başına yeterli olduğu kanaatinde (Bkz., *Çiraklar-Türkiye* kararı). Bununla birlikte, bu davada olduğu gibi bir kimse AİHS'nin gerekli kıldığı tarafsız ve bağımsız olma koşullarını yerine getirmeyen bir mahkeme tarafından cezaya mahkum edildiğinde, ilgilinin isteği üzerine yeni bir dava ya da yargılamanın yeniden başlatılması, tespit edilen ihlalin telafisi için en uygun yolu teşkil ettiği hususunu hatırlatmak gerekmektedir (Bkz., *Öcalan-Türkiye*, no: 46221/99).

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran avukat masrafları için 5.000 Euro ve diğer mahkeme masrafları için 500 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu talebin belgelerle doğrulanmadığını belirtmektedir.

AİHM'nin içtihadı uyarınca, ancak gerçekten yapılan ve makul miktardaki masraf ve harcamalar geri ödenebilmektedir. AİHM, başvuranın başvurudaki yazılı görüşlerinde gerekçelendirmeden bu talebini dile getirdiğini tespit etmektedir (Adamiak-Polonya, no: 20758/03, 28 Kasım 2006).

Bu nedenle, bu ad altında başvurana herhangi bir ödeme yapılmasının gerekli olmadığına karar vermiştir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS'nin 6., 9. ve 10. maddelerine ilişkin olarak yapılan şikayetlerin *kabuledilebilir olduğuna* ve başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilemez olduğuna*;

2. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlıktan ve tarafsızlıktan yoksun olması sebebiyle AİHS'nin 6 § 1. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. AİHS'nin 6. maddesine ilişkin olarak yapılan şikayetlerin geri kalan kısmının incelenmesinin *gerekli olmadığına*;

4. AİHS'nin 10. maddesinin *ihlal edilmediğine*;

5. AİHS'nin 9. maddesi bakımından farklı herhangi bir sorunun *ortaya çıkmadığına*;

6. Mevcut kararının kendisinin, başvuranın uğradığını iddia ettiği manevi zararın tazmini için başlı başına *yeterli olduğuna*;

7. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin reddedilmesine;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 20 Şubat 2007 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

ÖMER YILDIZ/Türkiye Davası*

Başvuru No: 39277/02

14 Kasım 2006

OLAYLAR

Başvuran Ömer Yıldız Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup Diyarbakır'da ikamet etmekte ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Diyarbakır Barosu avukatlarından C. Aydın tarafından temsil edilmektedir.

Başvuran Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde sağlık personeli olarak çalışmaktaydı ve «Tüm Sosyal-Sen» üyesiydi.

1 Şubat 2001 tarihinde Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin isteği ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4 g) bendi ve 430 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3 a) bentleri uyarınca Zonguldak Devlet Hastanesi'ne tayin edilmiştir.

Başvuran bu kararın iptali için Diyarbakır İdari Mahkemesi'ne başvurmuştur.

Diyarbakır İdare Mahkemesi 15 Kasım 2001 tarihli bir kararla 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin kararına karşı itiraz hakkı bulunmadığı gerekçesiyle başvuranın talebini reddetmiştir.

ŞİKAYETLER

AİHS'nin 11. maddesine atıfta bulunan başvuran tayin edilmesi nedeniyle dernek kurma özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Ayrıca AİHS'nin 13. maddesine değinen başvuran Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin kararına itirazda bulunacak hiçbir başvuru yolunun mevcut olmadığını iddia etmektedir.

HUKUK AÇISINDAN

AİHM, izleyen gerekçelerle başvuranın bu başvurusunun artık incelenmeye gerek olmadığını hatırlatmaktadır.

AİHM öncelikle 13 Aralık 2005 tarihli kısmi kabuledilebilirlik kararında başvuranın yukarıda sözünü ettiği şikayetleri ile ilgili Hükümetin haberdar edilmesine karar vermiştir.

Hükümet 1 Haziran 2006 tarihinde başvurunun kabuledilebilirliği ve esası hakkındaki yazılı görüşlerini iletmiş, bu görüşlerden başvuranın temsilcisi 13 Haziran 2006'da haberdar edilerek 24 Temmuz 2006 tarihinden evvel yanıt vermesi istenmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

AİHS'nin 37 § 1 a) maddesine dayalı olarak 22 Ağustos 2006 tarihinde gönderilen iadeli taahhütlü bir mektupla AİHM başvuran tarafa yazılı görüşleri için tanınan sürenin dolduğu ve hiçbir ek süre tanınmayacağı bilgisini vermiştir. AİHM, yine aynı maddede yer alan gerekçelerle mevcut başvurudaki koşullarda başvuranın bu başvuruyu artık sürdüremeyeceği ve başvurunun kayıttan düşürülmesi kararını verebileceğini ifade etmiştir.

Bu mektup başvuranın eline 29 Ağustos 2006 tarihinde ulaşmış ve şu ana dek yanıtız kalmıştır.

AİHM, başvuranın AİHS'nin 37 § 1 a) maddesi uyarınca bu başvuruyu sürdüremeyeceği sonucuna varmaktadır.

Ayrıca, AİHS'nin 37 § 1. maddesi *in fine* maddesine uygun olarak başvurunun AİHS ve Protokolleri ile güvence altına alınan haklara yönelik bir incelemeyi gerektirecek başka hiçbir gerekçenin yer almadığını belirtmektedir. Sonuç olarak, AİHS'nin 29 § 3. maddesinin uygulanmasına son verip, davayı kayıttan düşürmek uygun olacaktır.

Bu gerekçelere dayalı olarak AİHM oybirliği ile,

Başvurunun *kayıttan düşürülmesine* karar vermiştir.

Tebliğ

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından:

KREDİ KARTI İŞLEMLERİNDE UYGULANACAK AZAMI FAİZ ORANLARI HAKKINDA TEBLİĞDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR TEBLİĞ (SAYI: 2008/2)

MADDE 1 – 2/4/2006 tarihli ve 26127 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2006/1 sayılı Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğin 3 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Aylık azami akdi faiz oranı, Yeni Türk lirası için yüzde 4,54, ABD doları için yüzde 2,59 ve Euro için yüzde 2,30’dur.

(2) Aylık azami gecikme faizi oranı, Yeni Türk lirası için yüzde 5,29, ABD doları için yüzde 3,12 ve Euro için yüzde 2,86’dır.”

MADDE2 – Bu Tebliğ 1/4/2008 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE3 – Bu Tebliğ hükümlerini Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı yürütür.

[R.G. 20 Mart 2008 – 26822]